

Podmínky použití

Knihovna poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké, studijní účely a pouze pro osobní potřeby uživatelů. Část dokumentů digitální knihovny podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerováním kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky využití, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálu z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení knihovny.

Hlavní název: Peklo a jiné pražské obrázky

Autor: Winter, Zikmund

Vydavatel: Melantrich

Vydáváno v letech: 1951

Stránky: [5], [7], [8], 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, [64a], 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96

54 H 15817

PEKLO

A JINÉ PRAŽSKÉ OBRÁZKY

ZIKMUND WINTER

Praha 1951

MELANTRICH

PEKLO

Připsáno M. Šimáčkovi

Paní Alžběta Abelinová svlékala se dnes tuze nevrle. Každým kusem svých šatů chodčích mrštila, ať letěl, kam letěl. Hřmotné veliké čtyřicetileté tělo její ocitlo se konečně už jen ve spodničce a v košili. Přestala se svlékati. Spjala ruce, přitiskla je k ňadrům a ostala jako socha.

Okem pátravým pohlížel na ni černý anglický pes, jinak klidně sedící prostřed pokoje; zato ustrašeně k své paní vzhlížela dívka vyzáblá, as desítiletá, v koutku při dveřích stojící, vždy na poskok zchystaná, poručí-li co paní, aby honem, honečkem posloužila. Právě byla sebrala se země sukni flanderku soukennou, zástěru vyšívanou, živůtek tykytový, též klobásu, kterou pod sukňě podstrkují, složila to na hromádku a již stojí zase v koutě s velikýma ustrašenýma očima.

Kahanec před figurou Mateře boží červenavým světlem sic trochu mrká a osvěcuje malý okolek, ale v pokoji bylo skoro tma. A jakby ne. Tak veliký pokoj nestačí kahanec osvítiti. Sotva že namrtvělý jeho paprsek ještě dotekl se postele pod nebesy, kteráž stála u obrázku dosti blízko, a to dotekl se vlastně jen té truhlice, která sloužila za stupeň vedoucí do postele; ohromná postel zůstávala ve tmách.

Minula chvíle.

Zvenčí chechtot zavzněl. Smíšený se zpěvem zahlaholil předtím už drahněkráté, ale paní Alžbětu probudil teprve teď ze ztrnutí. To byl chechtot od „Kamzíků“ z hostěnice. Byl to smích tlustých, dubových hlasů mužských i písklavý vysoký ženský smích.

„Rozsvětiž svíčku!“ paní kázala děvčeti hlasem sic rozkazujícím, ale ne zlým.

Dítě vyzáblé s velikýma očima svíčku rozsvítilo a hned také nůžky utěrací k ní přiložilo.

„Adličko milá,“ dí paní klekajíc na truhlici k posteli, „podej mi pateř jacyntový, víš ten, co mám od pana pátera Markusa z Říma.“

Děvče ochotně pohledalo v nějaké škatuli a podalo paní Alžbětě růženec z Říma.

„Adličko milá, zhas to světlo zase, ale nejdí hned spat, číhej ještě drobet, učíháš-li!“

Děvče políbilo paní Alžbětě ruku, paní vstavši pohladila dítě po vlasech měkce, Adlička odešla k svojí komoře, pes natáhl se, paní spustila suknicu a poklekla na truhlici zas, aby vyřídila modlitbu svoji.

A zvenku zase rozléhalo se: „Nuže, pijme, nedlíme, veselí budme!“

Tato slova písne nesla se vysokými, neladnými tóny z hostenice od Kamzíků a drze donikala k panině posteli a rušila její modlitbu.

Do těchto vysokých neladných skřeků teď vrážely mladistvé hlasy zpívající: „Edite, chari sodales —“

Toť asi studenti ze sousední kolleje Karlovy.

Paní, zanechavši růžence brzo, v neklidu potmě obešla všecka tři okna, aby ohledala záclony, kryjí-li dobře skelná v oknech kolečka. Tlustá, až oblá, veliká žena ta, jež tu stála v košili jako chlapkyně mocná, náhle klesla u postele na hromadu, sedla na zem a hlavu složila do rukou obou. Vydechla těžko několikrát, ruce zvlhly, zaplakala.

„Ó, mé milé srdce, tys bylo už staré, když jsi věnce posílalo, staré, staré —“

A zvenčí od Kamzíků zase řvali hroznými hlasy: „Nedlíme, veselí budme!“

Také pes anglický, vida svou paní v posezení nezvyklém, povstav na nohy, přišel a lízl ženu na ruku. To ji přivedlo k sobě samé. Vylezla po dvou stupních do vysokého a velikého lože pod nebesa. Byla tak v sebe zabraná, že zapomněla dnes vrkoče nebo copy odundati, či snad nechala jich na hlavě schválně.

Ulehla.

Ale v malinké chvíli zase vztyčila se, dala si pod hlavu místo polštáře prašného kožený. Ulehla zase. Nebyla klidna. Převracela se s boku na bok. Kdykoli donikly nejvyšší zvuky ožralého připíjení — „Veselí budme!“, po každé divně na svém loži zmítala se žena. Ne snad proto, že by tam muž její byl mezi těmi napilými křiklouny, to ne, věděla, tam že není, je jinde, kdoví kde, ale to veselí divokých pitelů ji dráždí, zlobí, bode tak, že teď už také zaklela. Aspoň tak něco jako „sakramentské šelmy“ zasyčelo pokojem. I pes si

toho všiml a vskočil na druhý stupeň k loži, aby blíže pohle-
děl k paní, čemu chce.

Odehnala ho. A zase převracela se s boku na bok. Drah-
nou chvíli zahleděla se do mdlého světla při obrázku. Do
toho světla pravila suchým šeptem a vzdechem: „Že se ta
ústa krví nezalejou, když v kostele falešně přísahají! Že se
hned krví nezalejou!“

Dole u Kamzíků zpěvy k připíjení došly, vznikaly hluky,
husté a hustější, zhola nespořádané. Naposled i ty ustaly,
skoro vráz. Snad rychtář nebo jeho písař křiklouny vyhnal.
Hodina „z hospody ven“ už dávno minula.

Bylo ticho, příšerné ticho tmavých, pustých ulic, tma-
vých pokojů. Vtom, jako když malinko pleskne se do vody,
zaťukal v ucho tlumený hovor dvou hlasů, povyskočily
z nich i zvuky šťastného smíchu a vše skončilo se slabým
zvukem šoupavým a skřipem domovitých dveří.

Něčí klíč svezl se k otvoru dveřního zámku, otočil se, vra-
ta přibouchla.

Paní Alžběta stála již u špehýrky v okně. Neřekla nic.
Z prvního patra neslyšeti nic. Lehké kroky v druhém, při-
bližují se — vráz dvojí hrozné vykřiknutí — vzkřikla Adlič-
ka, vzkřiklo zároveň nějaké jiné ženské pohlaví — pak za-
padnou kdes dveře a je ticho zase.

Paní volá Adličku. Jako dušička dítě vstoupí po prstech
do pokoje a všecka rozespálá i rozjívěná trhavě praví, že šla
domů komorná paní z Donína, ta ryšavá, a že ji ušlápla.

„Tos pěkně číhala, na schodě spala jsi, ale nechať, jdi už
do komory a spi!“

„Bůh daj, zdrávi spali!“ Děvče řeklo a šlo.

„Teď přijde on, kdyžtě přišla ona, dítě ji přec učíhalo!“
řekla paní u sebe. Sotva lehla zase a svinula se pod koltru
prošívanou, klepák na vratech ozval se. Klepal skromně, ne-
jistě. Pak klepal mrzutěji s kratšími přestávkami. Konečně
dal se klepák do zuření takového, že Adličku zbudil.

Ta šla otevřít pánovi, znalať, jak domův tloukává. Paní
Alžběta pod koltrou tak se netrpělivě převracela, že ohrom-
ná postel nepřestávala třestěti. Pružný, pevný a přece křep-
ký krok ozýval se po schodech vzhůru. Hlahol dunivých
kroků splýval s přívětivým hlasem mužským, jenž patrně
hovořil k Adličce, dveře se otevřely široce na pocínovaném
rukávě železném, jenž se zableskl světlem sirné svíčky.

Tu v hrsti držel muž do pokoje vstupující.

Muž velmi mladý, při nejmenším o patnácte let mladší než paní Alžběta, pevně urostlý, jako mladistvé proutí švižný, statný, ramen obdélných, tváře veselé, libé, v níž oči černé hrají, prosí, blýskají, smějí se. Dojem mladého muže není celistvý, je nějak dvojaký: v tváři i přes nedostatečné světlo znáti něco chlapecky bujného, měkkého, rozkošnického, a zase ten krok, ten ohyb kolenou, pohyb rukou, to svědčilo o rozhodnosti mužné, o ráznosti a síle. Pěkné podívání na to mladé tělo, tkvící v aksamitovém kabátci modrém, krátkém, jehož knoflíky stříbrem protkávané rozepjaty, takže košile, jejíž krajky něčím byly polity a zcuchány, na prsou se široce probělávala. Kalhot mladého muže byl krátký, ale volný, ne prkenně španělský, nýbrž takový, jaký nosí umělci při dvoře císaře Rudolfa. Zelené hedbávné punčochy dole mizejí v střevících s lesklými přaskami a bílou krajkou lemovaných.

Šiptuchový plášť muž má přes rameno a vchází do dveří pln hovoru a pochlebného tvárného chování a okolkování rozpačitého. Mluví hlasem přívětivým, sladkým:

„Ty nespíš, vím to, nespíš, tluku domův, a necháte mne tak dlouho, než mne pustíte k mojí manželce?“

Přitom rozžehal od sirné svíčky svíčku lojovou v cínovém svícnu, přimrkáváje vždy ke koltře, pod níž paní Alžběta tiše ležela.

Odloživ plášť začal se otáčeti u té koltry blízko.

Paní nic. Zato pes se k němu lísal.

Vtom z koltry mrzutý hlas: „Jdi dál, duch pivný z tebe páchá!“

Mladý muž patrně drobet přinapít; mrzutým hlasem své ženy ostríživě ihned. Odesmál se tiše, zamkl se, ale ne na dlouho; začal nejprv nějak stísněně, ale čím dál tím živějším proudem vypravovati, kterak ti Vlachové dvorští jsou slota, kterak si nepřejou, když jeden odejde od stola, kterak ihned druzí ho pomlouvají, ten dvorský zpěvák Bona řekl o Jiřím Bestalozzim, o dvorském kramáři, že je klamař hodný šibenice, a Buzi Mikuláš, zpěvák z kapely, že je taky lotr, a bradýř Anton de Ringi o někom povídal, že jezdí na ostrov a tu že hrává falešnými kostkami a lidi o peníze strojí jako nedobry, a zemský bradýř a chirurgus Florián že je taky padúšek, byt měl dům u Srpů a panky si vedl, a ten — —

„Už jsi naplískal slov dosti!“ náhle paní vyrazí zpod koltry a vztyčí se. „Vy Vlaši jste všichni padúchové stejní, tys

neměl dostat než nějakou lotryni z brány a té bys ani nebyl hoden, já ubohá vždy se strastnou prací doma běduju, a on s všelijakými tuláky dvorskými po nocích se toulá, pamlsků hledá —“

„A puntík! A dost!“ zarazí mladý muž řeč ženinu stoje nepohnutě, jen jedna noha jeho v neklidném taktu nějak sebou trhala. Hlas, kterým kázal puntík a dost, nebyl dokonce prudký, byl spíš prosebný a vždy měkký, slovům samým silně na odpor.

Nedávajíc se másti paní Alžběta vedla svou naříkavou dále:

„A on, on s panečnicemi, s láryněmi, on s ryšavou komornou, čistý pták, aby uvisnul na šibenici!“

„Starou píseň jednostejnou zpíváš, znám ji bohužel už dobře, ale přísahám při svatých sakramentech, že s komornou páně nic, já s ní někdy slovo rozmluvím, vždyť sloužíme stejné vrchnosti, ale takto s ní —“

„Okročuješ to všelijak a rozum tomu dáváš, znám tě, nevykejkluješ se mi a při svatých sakramentech neslibuj, ty v ně nevěříš —“

Paní přetrhne řeč a zamkne, sedíc na loži a ruce majíc skleslé a jako bezvládné v klíně.

Mladý muž, maje za to, že je konec a že již k dalším vyčítkám nedojde, dosti rychle zouval se sebe kabát a nohavice. Přitom lahodným hlasem jal se vyčítati sám, jako by k dítěti mluvil:

„Vidíš, místo pokojných slov zase svárlivá začínáš, byl by už čas, abychom toho hryzení vespolek zanechali a nějak manželsky se snášeli a —“

„Pravda,“ pokračovala paní, jako by byla neslyšela, co hovoří, „pravda, s komornou jsi nebyl popaden, vešla do domu dřív, ty za ní o hojnou chvíli, dobře nastrojeno, čert vás oba, však vyjde na den tvoje lotrovství, jako vyšlo s tou Evkou, s tou Regnou —“

„To jsou básně a klevety od bab shnilých stroubené, široké řeči, holé, daremné!“

To děl hlasem docela jiným, nežli hovořil do té chvíle; ten hlas naráz ztratil zvonivý kov, byl jakoby mezi zuby a jazyk utištěný, syčivý, jizlivý, zlostný. Přitom se Vlach ohnal jednou pěstí do vzduchu a z pěsti druhé ruky vyhodil aksamitové nohavice někam do tmavého kouta. Zavadily asi o psa, poněvadž nevrle se ozval.

„Básně!“ s posměchem paní opakuje, „básně — když jsem byla tak hloupá, že jsem za tebe šla, tys mluvil básně holé, daremné, ty selhal jsi mně, bláznici, tenkrát v kostele u mosta měl jsi svoje zrádná ústa zahradit a sám sobě mělš kázat: mlč, neklamej tu ženu; tys mi selhal jako nedobry, tys mne hrubě opálil!“

„Nedávej mi lži, prosím tebe, nedávej lži, kdyby mi muž řekl, že jsem selhal, zabiju ho, zardousím ho, vytrhnu mu jazyk, nedávej mi lži, bude zle jako ondyno, nebuď manželka nepoddaná, rohořatá! Ukáži ti, že jsem Viktoria Lelius!“

Ani ještě řeči své neskonala, paní Alžběta, pokud mocné tělo bylo s to, vymrštila se z lože a tak skoro čistovanitě nahá, jak byla, silná, statná chlapkyně, těsně stanula před roz-zlobeným Vlache.

Mohl pocítit její horký dech.

„Ty hroziš?“ zkríkla, „ty bys měl být tichý jako myš v otrubách; mne nikdo v nevěře neviděl, tebe vidím; já nikdy z víry manželské nevystoupila nešlechetně, to, chlapečku, nelze prstem odbýt, ani studeným odporem, ani kejkly, ani slovy, ani hrozbami, po mlsném kousku se plahočíš jako psi.“

„Jsi žluč a jed!“ odvece suše Lelius.

„Pravda bode!“ zasípěla žena, zlýma očima zabodávajíc se v tvář a v oči krásného Vlacha, v ty oči, které vyrazivše blesky náhle zase žalostně prositi se zdály. Jižjiž zdvíhal ruku, aby pohladil ženu laskavě, ta však rázně pomítla a stejným sípavým hlasem vypouštěla slova jako šípky jedovaté:

„Byls holý, holičkový, já tě oblékla, já ti opatřila panskou službu, já tě zásobila penězi, mlčela jsem, dokud jsi v té rotě vlašské utrácel jako hovado rozumu prázdne, já neříkala, kde se nabrati těch peněz, já dávala, já bláznice shovívala, ba strach jsem pocítovala, když jste v opilém způsobu potáceli se po zábradlu kamenného mostu, já měla strach o tebe, a což dobře by bývalo, kdyby tě byl čert dolů sfukl do vody — bylo by dnes bez bolesti, toho nesnesu, počekej, uvidíš, toho nesnesu, abys frejoval každé, každičké, tys lotr, každá ti dobrá, i ta Května židovka, ta lehká Regna, teď ta komorná —“

Lelius při té řeči nejprv ustupoval, chvílku si zahrazoval uši, točil se sem, tam, nakonec se ozval hřmotně:

„Ta komorná nic, to mi ubližuješ, s Regnou něco toho bylo, přiznal jsem se, uprosil, to je starý dluh —“

„Není starý dluh, dluhové vždy mladí, čert tě, šibaluješ vždy stejně!“

„Prosím tě naposled, jdi ležet, a nechceš-li mi klidného lehu přát, seberu šaty a vyberu se jinam, zlostná žena hospodáře z domu vykucká, chceš-li, půjdu!“

A už chápal kabát a ohlídal se po nohavicích.

„Jdi, ty víš, kde jsou svodové mladice, jdi tam, jdi, nuzníče, lháři, jdi tam, kde neřádne obývají lotři tobě podobní s ženami, jdi —“

„Mlč!“ vzkřikl muž a hned také pes dal se do štěkání hřmotného.

„Jdi, jsi pes!“

„Mlč!“

„Jdi, jsi vlk!“

„Mlč!“

„Jsi tupipes! Jsi kluk a klukuješ!“

Křičeli oba ti lidé a sáпали se na sebe, anglický pes zle štěkal.

Adlička hlavu vstrčila do dveří a s pláčem volala „paní matko“, vidouc a slyšíc, jak dopadají vzájemné rány pěstí, odskočila honem ode dveří zase a lomíc rukama běhala jako pošetilá po mazhauze a volala pomoci, že se páni zabijou —

Zatím už byl panský dům vzhůru; hospodář panský, Folta, jenž s pánem z Donína dvakrát byl v tažení na Turka a čerta se nebál, vpadl do pokoje a několika silnými rozmachy rozvázal od sebe obě silná těla, která se škrtila a dávila. Přitom pes vždy štěkal, a dítě Adlička u dveří bázkivě, trhavě plakala, třesouc rukama.

Lelius ani žena jeho už nic nemluvili; byli jako omámeni.

Lelius za chvíli hodil sebou na velikém loži na jednu stranu, zahradil si oči rukama a již nehýbal se.

Paní Alžběta zvolna klopotala na druhou stranu a těžce dýchajíc usedla na lože.

Hospodář Folta, uznav tento stav za uspokojivý, odešel beze slova.

Pes přestal štěkat, děvče ustalo v pláči.

Ráno pan Ferdinand z Donína, kroutě sobě špičatou bradu našedivélou velmi rychle a v patrném myslí pohnutí, pravil Leliovi:

„Milý Leliusi, jsi dobrý felčar, umíš svoje řemeslo mistrně, dobře sázíš baňky, opatrně a lahodně pouštíš žilou,

v šatech vypůjčených. Přátelé jeho, bradýř Pimbino a pěvci Buzi a Bona byli při něm, zvědaví jsouce, kterak podnikne outok.

Znali ho, že to dovede, lépe nežli kterýkoli z nich; už to mu dobře bylo při pražském pohlaví ženském na pomoc, že uměl dosti srozumitelně hovořiti po česku.

Ale paní Alžběta nešla a nepřišla. A dobře jí. Při té akci právě, kdy židovi na scéně utekla dcera s milým a žid proto tuze naříkal, nastal hromový prask, pavlač se pobořila, hustý prach zahalil dvůr, jeviště, diváky na drahnou chvíli tak, že druh neviděl druhá; pavlač nespada všeska, ale potloukla a pohmoždila hromadu lidí a byl z toho křik, pláč, řvaní, naříkání, kletby, zmatek a hrůza. Dva mužští do smrti utlučení vyneseni na ulici.

Nazejtří Lelio opět v šatech vypůjčených vítal paní Alžbětu u kostela sv. Klimenta bratří jezuitův. Smýkl klobouk s hlavy, poklonil se pěkně, upřel na paní oči pohledem pevným, dlouhým, žhavým, přitom hlasem něžným, zvonivým, z počátku roztomile zakoktávaje, hovořil srdečné přání, že paní nebyla včera v komedii, to že bylo božské vnuknutí, jež jí kázalo doma zůstat a nejíti, on sám že tam byl, že tam všel, aby ji viděl, nejprv že měl smutek, když ji neviděl, pak že ho pojala radost, vidoucího, kterak paní ušla smrtelnému zranění, k tomu že jí přeje. A ta slova všeska opakoval, promíchával, mluvil a mluvil.

Paní na urostlého chlapíka hleděla přívětivě, když do- slechla, že kvůli ní byl na komedii, patrně zarděla se, a když po druhé děl o tom, že mohla býti smrtelně zraněna, s povzdechem pravila v odpověď, že by jí asi nikdo nezelel, že tu na světě sama v opuštění.

Těch slov zase velmi vroucně uchytil se Vlach a dával se paní v službu tělem, duší, srdcem, se vším, co jest a co má.

Tak pěkně s paní Alžbětou žádný muž jakživ nemluvil; paní hned napoprv se rozechřála, lichotilo jí, že tak hezký chlapík se jí dvoří, to sladké dvoření a hovoření bylo jí tím nebezpečnější, poněvadž ženy v letech jejích takové vroucnosti mladistvé nečekají; onť k ní věru jako k dívce hovořil, paní Alžbětě rázem ubylo dvacet let, a oči její byly pyšné a šťastné.

Z prvního setkání vzniklo druhé. Lelio navštívil paní v bytě jejím u červeného páva; navštěvoval ji denně, všesko rychle spělo v sladké konce, Lelio dostal od paní klíč domo-

vítý, obdržel ctí a darem pěkné šaty; ustrojila si ho v několikery šaty od nohy nahoru, všecko bohatě, vyprosila mu pomocí pátera Markusa bradýřskou a felčarskou službu v několika panských domech, posléz i stálý plat a byt u pana Ferdinanda z Donína.

On k ní vždy stejně neúnavný službou něžnou, ani chvíli lhostejný, ani chvíli znavený, vždy vášnivý nebo sladký a zase sladký nebo vášnivý a často obojí pospolu. On vždy k ní jako k děvčeti, ona k němu mazlivě jako matka, ráda zovouc ho piskletem, holopištětem.

Ta žena téměř naráz byla láskou tak zmámena, jako by blínu byla požila a šilela; nestála o žádnou zábyvku, o žádnou práci, ten mladík vyplňoval všecko její myšlení, celou duši. I když ráno klekala u sv. Klimenta při mši, myslívala na švarného mládce.

Když Lelio jednoho dne propověděl, že by mohli spolu manželsky se sníti a přebývati, přes prudkou milost, kterouž hořela, zarazila se a v první chvíli nic nechtěla slíbiti. Vskočila jí na mysl myšlenka, že by Lelio jako manžel byl hned jináčí, že by přestal k ní tak laskav býti, tak vznícený, tak horlivý. To v tom šíleném omámení zkušenost usedlé ženy promluvila.

Paní Alžběta horoucímu Leliovi to po některém zdráhání upřímně pravila, že bojí se, kdyby se manželsky sňali, že by jí nechal.

„Ptej se,“ pravila, „vyptej se, kdo jsem, jaká jsem, abys mnou potom dnes nebo zejtra neopovrhl!“

I padl, poklekl Vlach na zemi a, uchopiv paní za obě ruce, hlasem rozechvělým a horkým dechem vyráženým sliboval, že chce s ní živ i mrtev býti, pak vyskočil tak prudce, jako by ho pes v nohu uštkl, a prchnuv ke zdi vyskočil na lavici a dotýkaje se umučení božího vysoce přísahal.

„Neopustím tebe, dokud živ budu, a svatejm sakramentům nedám na svůj jazyk přijíti, kdybych tebe měl vypustiti!“

Nato mu poslala po Adličce, své služebnici a jako schovance do jeho kvartýru pěkný věnec na znamení, že se podává, a byla z toho svatba.

Páter Markus, jesuita, páter Antonius, jesuita, Valentin Rychter, římského císaře kaplan, a ještě nějaký páter Ignacius z Genuie, ti všickni žehnali to manželské snění v kapli Vlachů na Starém Městě.

Hostí bylo dost, ale nic tuze vznešeného, byli mezi nimi ti mladí zpěváci císařské kapely, pak nějaký tlustý Vlach, jenž prodával drahé ptáky, obzvláště papoušky řečené, nějaký štolmistr slavného jména Franciscus Palaeologus, který už byl opilý, než do kostela páry kráčely, a cestou jim tropil dost velikou ostudu, povykuje několikerým jazykem, po vlasku, po řecku i po česku.

To byla tak všecko veselá známost ženichova. Se strany nevěstiny přiváni byli dva pokojníci z domu u červeného páva s manželkami svými a hospodář téhož domu, všecko lidé obstarožní, dobří a laskaví, kteří obě oči zavírali, když od minulého června statný Vlach k paní Alžbětě docházel ve vsaký čas za jejího posledního svobodna; k nim přibyl jako host pan Pavel Grof. Ten byl při té veselosti figurka veselá; ne že by byl tropil nějaké šprýmy a žerty, naopak, kdekdo každý si je tropil z něho, a on hloupě držel. Byl muž v prostředních letech, hlava jeho podobná vejci — špicí nahoru, tím baňatým dolů — už ta pobízela sama k posmíškům; pak všecko složitě tělo jeho o špičatém břiše na krátkých nohou bylo ourazem. Jináče Grof vypadal jako zámožný člověk a býval vždy pěkně ustrojen. Ale nadevšecko směšný byl svými povahami: on nebyl vlastně Grof, byl to Kočvara měšťan, byl vlastní syn Hrabáčků, Markyta Hrabáčková vlastní jeho matka. Když byl dostal statku po bratřích hojně, chodíval velmi pyšně, v šatech se rád měnil a tak sprostné jméno Kočvary proměnil si na Grofa, po německu rád hovořil, ale špatně. A z toho všeho si Lelio i jeho veselí kumpáni dělali posmíšky: od hlavy začali u Grofa, u nohou krátkých přestávali a pak zase znova.

Hudbu při svatebním hodě instrumentář Mandl, žid, provozoval na varhánkách nosících. I toho muzikáře vlastní zpěváci dobírali si šprýmem, takže ten s Grofem se střídali. Grofa naposled svedli k zpívání a tím se pro Grofa svatební veselí skončilo. Zpíval, zpíval, Vlaši ho nutili k vyšším a ještě vyšším tónům, Grof zpíval hlasem strašlivým, až pot v perlách na čele mu vyskakoval, náhle hlas se mu zlomil, Grof zbledl a za chvíli těžce odcházel domů.

Paní Alžběta pak vylila dostatek skořicového vonného oleje po pokoji a císařští zpěváci přitom švandou div že nemetali kozelce.

Po svatebním veselí paní Alžběta přistěhovala se do domu pana Ferdinanda z Donína k manželu svému s hojnými

věcmi a s Adličkou. Těch hojných věcí jejích bylo tu potřebí, neboť Lelius mimo postel chudou a několik břitev, nožů, baněk mosazných, vrtadel a hromadu pijavek v sklenicích nic jiného neměl.

Postel Leliova, nízké to lože vojenské o jedné duchniče a dvou polštářích, vše pruhovatým cvilinkem povlečených a nad lidskou míru špinavých, první musila ven. Na jejím místě rozložila se postel ohromná s hedvábnými nebesy. Všecko paní Alžběta překrásně upravila, bylo na prvý den znáti, že výtečná to hospodyně. Láska panina po svatbě vzrostla ještě. Už nebyla to láska, byla to prudká, šílená vášeň, on jí byl modlou, kterou zbožňovala, byla šťastna z jeho přítomnosti, sloužila mu otrocky, plnila všecky jeho choutky, které nebyly skromné, ba předbíhala je a překvapovala ho všelijak příjemně, jen aby byl její Lelio vždy na míře dobré; obdivovala se s pýchou jeho hebkým pružným pohybům, hltala očima jeho krásnou postavu, hlas jeho, jenž byl jako tekuté stříbro, uváděl ji v nadšení, on jí byl nade všecky jiné lidi, byl její svět, byl jí vyšší osobou, líbala mu vlasy, ruce, jím mládlá, vracelo se jí jaro, vrátil se jí žhavý květ prvního mládí. Žena tak prudce zamilovaná, i když teď stálým spolubydlením a spolužitím zpozorovala některou chybu na svém muži, za dlouhý čas omlouvala všecko, odpouštěla všecko. Poznala, že je chlubník, že je mu vděk, když ho jiní poslouchají, že nemluví vždy pravdu, ale všecko si dobře vysvětlila, vždy zůstalo nevinné to její holopiště, její statný chlapec. Zarazilo ji, že jednoho dne našla v koutní jarmář dva pytlíky penězi nadité zespodu vypárané, ale zase si to vysvětlila přívětivě, jak jen zhlédla veselou tvář Leliovu a slyšela jeho stříbrný hlas; dala mu teď raději v sáček o nějaký groš víc, aby nemusil pytlíky párat. Provázela ho daleko před dům, když musil k pánům na službu, s radostí mu nosila tašvici s instrumenty. Dočekati se pak nemohla jeho návratu, a když konečně přišel, laskání nemělo konce. Již také navečer pouštěla ho, své rozkošné a líbezné holopiště; přec musí někdy mezi kumpány, aby se doma nemrzela a aby nebyl světu za smích, ostatně kdykoli se z hospody a z družiny veselé vrátil, vždy byl ještě laskavější, horoucnější, jakoby vděčnější.

Jedenkrát zarazilo ji, když našla v jeho kalhotách vousatou černou bradu jako mumraj, ale brzičko upokojila se myšlenkou, že ti blázniví dvořané v larvách teď chodívají a

po nich i měštští synkové; tropí sic pod mumrajem rozma-
nité nezbednosti, ale její Lelio nic, a nabije-li někomu noč-
ně, což na tom, ať sobě mužně činí.

Ale jedna věc ji bodla. Bylo to čtyři měsíce po svatbě. Lelio předtím žen a dívek sic všimal si, míval oči všude, ale teď začal s každou, kterou v domě potkal, vesele hovořiti, aniž tutlal před paní Alžbětou hlas. Toho paní nechtěla omluviti: řekla mu to; ale švarný Lelio připadl vždy na ko-
lena, položil hlavu paní v klín, bral ji za ruce, ochlácholoval tak dlouho, až ochlácholil a utěšeně slunce zase vyjasnilo se a byl pěkný den. To se několikrát pěkně tak vydařilo. První delší nezdar v tom byl a trval za kolik smutných hodin, když paní, jdouc s Leliem na procházku na trávník a pak na os-
trov, postřehla, že manžel stejným bleskem očí, jako doma na ni, teď šlehává po ženách pěkných mladých, jež cestou potkávali. O dvou dokonce opovážil se říci, že jsou pěkné, za těmi se i obrátil a hleděl takovýma očima, kterým paní dobře rozuměla. Ten den byl zkažen. Paní nemluvila, a Lelio marně ji chlácholil a laskal. Marně říkal drahně-
krát:

„Jelínku můj laskavý, dotvrdím lásku, čím poručíš, jsem jen tvůj, jsem sluha tvůj mizerný, ale věrný!“

Vyjasnilo se teprv nazejtří. Ale od té chvíle podezření usedlo v srdce ženino a starost své šedé pavučiny rozpro-
střela do duše, do srdce, a přes tu chvíli nepokoj těmi sítě-
mi trhal. Chtěla teď ještě úsilněji nežli prve znáti všechny jeho myšlenky, teď už ne proto, aby překvapila ho nějakou laskavostí, ale spíše aby přesvědčila se, netkví-li v jeho myš-
lenkách některá žena. Také postřehla bystrým zrakem brzo, že se nevrle zmrzuje, když se ho ptá, nač teď myslí — —
Kdyby myslil poctivě, nezmrzoval by se nevrle. Jednou ji v tom upokojil přec na chvíli a to pěkně. Pravil:

„Myslím na staroměstského purkmistra Jiřího Heideli-
usa, který říká, že by raději v Římě papeže chtěl rozhněvati nežli svou manželku, a já taky tak, milá, rozmilá Bíto!“

Alžběta chvíli přemýšlí, pak dí:

„Kdo ví, jak to mínil, chtěl zajisté říci, že kletba papežova je zlá, ale klení ženina že se víc bojí, ti pod obojí víry papeže neváží.“

„Ale ne, Heidel je římského náboženství, ten to pravil z upřímné lásky k manželce a já to po něm opakuji.“

Tím získal, ale ne na dlouho. Podezírala zase. Přemýšlela,

jak by Lelio měl méně příležitosti k hřešení. Teď víc na tom stála, aby mimo službu nechodil z domu. Lelio byl sic laskavý pořád, ale paní teď poznávala, že pouto něžné, na které si ho váže, muž pokládá za okovy těžké, nepohodlné, a že jimi patrně otrásá, aby se jich zbyl. Chtějíc mu domácí pouta ulehčiti, žádala ho jednou, aby své přátele nejmilejší přivedl domů, když není pána z Donína tu, bývá tu i tak řídko-kdy, a že by mohli po domácku býti do noci veseli, a ona že by z toho také měla potěšení, s nimi po hostěnicích že potloukati se nemůže a nesmí; že by upekla tu zvěřinu z láku a vůbec by se učinila jeho přátelům vhod. Byl to úmysl skoro zoufalý.

Přátelé přišli, čtyři žízňiví pěvci císařští, pak ten, co drahé ptáky prodává, dva vojáci trabanti, z nichž jednomu říkali Krištof a druhému nadávali Pateropivo, a přivedli s sebou i hloupého Grofa, aby měli při své noční veselé střílbě k ptáku pořádného a hloupého ptáka. Snědli zvěřinu z láku, pili jako nezavření, když nestačila nositi slabá Adlička, běhali s konvicemi ke Kamzíkovům pro pivo ten onen sami, stále křičíce, výskajíce, ba i zvířecí zvuky protivné a nechutné ze sebe vypouštějíce. Některý začal od pěkného zpívání, ale sotvaže zavznělo z úst jeho několik sličných not a kudrlinek hlasových, již druzí mu do toho vpadli s divnými křiky, řičíce a hampejzující, až hanba dobrých lidí bylo. Všecek dům se na mazhauz k paní Alžbětě seběhl, a lidé, kterým bylo bráti se Železnou ulicí, zastavovali se nad tou podivnou a znamenitou roztržitostí. První, již vyběhli na ulici, byli scholárové z Karolina, bylo jich ten rok na stravě v koleji sedm, a všech sedm, postihše, oč běží, provozovali skoky a řev zase dole před domem a na schodech v domě páně z Donína. Paní dospěla konečně k přesvědčení, že ti Leliovi kumpáni hampejzují na schváli a jí na vzdůru, rozhodla se, že je pod dobrou měrou nějak ven vykropí. Přemýšlela o té dobré míře, jsouc všecka nepokojna, ale jakmile Vlaši svedli Grofa k hroznému zpívání, a vždy výš a výše, až mu přeskočilo a on klesl a zbledl, hněv ji popadl a statná paní dala se do hubování a podávajíc jim birety a pláště jala se jednoho po druhém z dveří vystrkovati. A kumpáni u veselém zpěvu, některý s výskáním, jiný s hrozným úst rozedíráním a jiný medvědím tancováním se vyhrnuli do tmy ulic pražských; tu ještě dlouho hlaholili, než se shodli, na kterou stranu se dáti, — a Lelio s nimi.

Přišel domů teprv ráno, slzavě zapřísahal se hněvivé paní Alžbětě, že co živ takového opilství se nedopustí, paní Bída že musí míti v sobě přec tolik uvážlivosti, že ona je zvala, ona píti dala, a co se v přinapitém způsobě všecko stane, za to přece nemůže on sám. A při tom zůstalo. Paní jaktak odpustila, a Lelio k její veliké lítosti a nemalému strachu chodíval zase večer za kumpány sám, vracel se k půlnoci a vždy vesel, přívětiv, laskav, mazlivý jako dítě.

Paní začala Lelia číhati. Láska její byla vášnivá, ale nikoli pyšná: paní pustila se do vyptávání. Zprvu nedovídala se nic podstatného, Lelio s ženským pohlavím promluvil tu, zažertoval tam, to nebylo nic gruntovného. Ale na bolest toho bylo dost: paní Alžbětě stačilo k bolesti, že Lelio s ženskou tváří promluvil. Paní to trápilo. Zanechávala práce. Stará mydlářka, která prodává v Karolinum na štoku mýdlo, řekla jí, že na dívku kollejní kuchařky byl Lelio onehdy laskav. Paní Alžběta půl dne strávila hlídáním; dílem hleděla k ulici, vklouzne-li Lelio do Karolinum, dílem hleděla do dvorku a do zahrádky rektora Martina Bacháčka, nejsou-li tam Lelio s dívkou. Uzřela jenom starého rektora, jenž opatroval réví při zdi a přes tu chvíli si brylle s očí rozvazoval a podšívkou své sukně dlouhé čistil. Poznala, že čekáním po domácku mnoho se neučíhá; tedy ven, na ulici.

Pod dobrou barvou vytahovala z muže, kde dnes ve službě a kdy se vrátí; ten den pak mínila pod tajem choditi za ním, až ho stihne v nešlechtnosti. Zatím hned po prvé i po druhé se přesvědčila, že nebyl tu, kam jíti pravil, tedy že lhal. Neřekla mu po dvakrát nic, aby nesplašila.

Po třetí ho zhlédla a stopovala; byltě jí pravil, že pobude za dvě asi hodiny po obědech u pana Michny z Vacínova, ježž hojil na nemoc francouzskou, potom že vytrhne zub jedné panně Vostrovcové, pak že zastaví se u starého pána Šternberka, nebude-li mu potřebí klystéru jako včera. I vy počítala si paní, že by do nešporné hodiny Lelio mohl z Malé Strany se vraceti domů.

Na malostranském rynku najala senftu za dvacet grošů českých, a dva statní chlapi odnesli paní Elisabet k mostní věži a postavili ji ke krámným boudám při mostě. Paní za firhaňkem rudým ze senftu netrpělivě vyhlížela, až konečně spatřila. Nosiči rychle dali popruhy na plece a hajdy za tím mužem, jakž jim paní ukázala. S city smíšenými paní vyžřívala z okence opatrně ven: jednak ze zvědavosti, postih-

ne-li ho v nevěře, a se strachem, aby ho nepostihla, a s pýchou, že ten statný chlapík přece jenom jí náleží.

A on si vyšlapoval! Pěkně mu slušelo všecko, od klobouku s medií perlovou, kterou mu koupila k svátku, až dolů po červený hedbávný punčoch a lesklé střevíce s přeskou a krajkami. Což švižně kráčel po mostě. Tašvici s instrumenty napolo sic kryl pláštěm popelatým karmazinovým, jenž dosáhoval po kolena, ale Lelio bujaře kejkloval tašvicí tak, že chvílemi z popelatého karmazinu vyhoupla se tašvice a vybleskl cínový klystér, jež Adlička ráno tak pěkně vydrhla.

Před krucifixem na mostě Lelio smýkl klobouk s hlavy, ale hned obrátil se ke krámu perníkářčinu, jenž rozložen na druhé straně mostu proti kříži. Tu zastavil se, vzal kousek marcipánu a hluboko nahýbaje se tahal váček z kalhot, aby babce zaplatil. Paní v senftě nesena dál; kázala zastaviti pod věží konec mostu u celnice při boudě, kde ponocní bývají. Tu dvě seděly hokyně, hřebenářka a nějaký člověk, jenž pečeti ryl, jejich malé krámce a stolečky paní dobře kryly, že mohla vyhlížeti na svého muže, až dojde. Čile a veselou tvářičkou došel. Vtom zvonec malého kostela křížovnického a hned po něm zvon u jezuitů zavzněly; ženy a muži na krámcích se křížovali, muži smekali, a kdo byli stranou dráhy, klekali k modlení proti Turku poslušně a ochotně, jakž císařem, kališnickou konsistoří a arcibiskupem nařízeno. A z kostela křížovníků varhany zavzněly, z kostela jezuitů žáci sborem začali z Jeremiáše proroka žalný zpěv: „Rozpomeň se, Hospodine, co se nám děje —“

Lelio drže klobouk v hrsti vešel do kostela k bratřím jezuitům.

Paní byla pohnuta v nejhlubším srdci. Zaplatila nosičům hned a o pět grošů každému víc nad smluvení a zanechavši svého Lelia v kostele šla spokojena domů. Když potom Lelio doma s mnohými dvornostmi a úklonami i sladkými slovy své paní dal snopek marcipánu, paní objala ho svými silnými pažema a byla by ho udusila líbáním vášnivým. A když se oba laskáním znavili, paní Alžběta optala se Lelia, kdo mu perník dal. I pravil, že ho koupil na mostě proti kříži, vzpomínaje sobě, kterak paní trídí se v samotách. Za ta srdečná slova objala paní mocně Lelia znova a vášnivé laskání nebralo konce.

Pak paní Alžběta upokojila se na několik týdnův stran svého Lelia; v jich domácnosti bralo se všecko během klid-

nějším, veselejším; potěšilo ji, když Lelio koupil jí anglického psa obhroublého, nosu stlačeného, tváře skoro lidské. Nebylo jí tak smutno, když Lelius chodil po službě a večer mezi kumpány. Také, aby jí nebylo smutno v samotě, začal docházeti k ní přítel Leliův, Krištof voják; když přišel po prvé navštívit paní, pravil, že Lelius ho k tomu pobídl, aby prý se paní nezastesklo. Tím byla paní vděčně pohnuta, ačkoli mladý voják, jakož se brzy ukázalo, k obveselení mysli nebyl. Přišed najedl se a napil a přívětivě hleděl. Nic víc. Paní byla ráda, když sbíral svůj provlačovaný ochozelý biret a korduláč se hřebíku a odcházel zase.

A co Lelius? Vinen, nevinen? Věren, nevěren?

Lelius, panský ranhojič, byl, celkem souzeno, človíček v řečích i v chování lehkého zrna, byl jako rákosí na bahně všem větrům ochotně poddané, povaha jeho nebyla oblečena v železný krunýř a v těžkou brni mužných zásad, byla oděná lehounkého, jež i slabý vánek všelikterakých pokušení vysoko zdvíhal, nahotu obnažuje. Radost, plná radost ze života byla v něm, snahou žítí a vesele požívati naplněn byl všecek. Byl mladý, pěkný člověk života nenasytného, rozkošného, jak říkají, hedbávného. Ve všem lehkovážný.

Nejvíce osvědčil lehkou mysl tím, že paní Alžbětu pojal, a tím, proč si ji snoubil. Ale při všem tom, jak už takoví lehčí lidé a pudivítrové jsou, srdce měl měkké, skoro dobrácké. Vida velikou lásku paní Alžběty a stále poznáváje, kterak pečuje o něho a hledí ho jako svojí zřítelnice, pohnul se vděkem tou měrou srdečnou, že jeho laskavost, jeho lichotky, služby, laskání dokonce nebyly prázdnou falší, nercili přetvářkou. On paní zamiloval, ovšem ne tak, jak ona se domnívala a chtěla.

Když první podezírání v paní Alžbětě vznik bralo a rostlo, to byl Lelio za dlouhý ještě čas věrný muž, v manželství svém čistý jako bílý oblak na nebi, proto snášel nespravedlivé výčitky velmi netrpělivě, nerad, ba s bolestí. Jedenkráte ho ten bezdůvodný rozpor tak u srdce popadl, že z domu vyběhl jako pošetilý, na nikoho nehledě, a zastavil se bezděk teprv při zahradách hořejšího města v ulici růžené, kdež plakal, až mu voda tekla s tváří dolů, a rukama pohyboval tak, jako by ke stromům přes zdi a ploty převislým žaloval. Ten stav však nepotrval tuze dlouho. Lelius na dlouhé utrpení nebyl. Když u paní podezíravost se hromadila a co den vyletěl nějaký šíp výčitky, tu ostrý a jedovatý, tu zas třeba jen

tupý a prázdný, obrat v Leliovi se zchystal. Ještě nějaký čas ten obrat zdržoval, ale jižjiž mu hledal omluvu napřed v slovech, jež mu přes tu chvíli v uších zněla: nevinnen a přece týrán a podezírán z frejování. Když přátelé jeho mladí zastavovali pěkné paní a děvčata škádlili, začal jim pomáhati, jako za svobodna činíval, a zanedlouho v těch kratochvích držel již zase místo nikoli zadní.

Ale takového žertěřství s děvčaty a dvorného průvodu pěkných paní za nic zlého a zpronevěřilého nepokládal. Ovšem paní Alžbětě se tím nepochlubil, ba když ho veselé panny u mramorové kašny Krocínovy postříkaly, neodhodlal se prve jíti domů, až oschl.

Doma se slunce s bouřkou střídalo. V tom střídání zvolna nepohodlným se Leliovi stávalo mazlení panino, a nepříjemno mu, když ho daleko z domu do služby provázela; něco přátelé také zavínili svými stálými posmíšky, říkajíce, že Elsbet hledí si ho jako paní matka. Z počátku slovo paní matka bodalo ho, ale za čas obvykl a posmíval se paní Alžbětě mezi přáteli sám. Teď už častěji z domova ucházel, i když neměl služby, ale ovšem paní Alžbětě službu předstíral. Než vždy vracel se vesele, přívětivě, líbal ruce, ústa, krk, a lísal se jako kotě. Někdy paní to laskání příjemně snášela, bylo-li však v ní podezření staré nebo nové, odstrčila ho ráznými slovy a pohyby a bouře byla. Tím zchystal se a konečně nastal obrat. V Leliovi přirozená povaha, až dotud jaktak krocená, pukla, jako když bouřným deštěm přelité jezero protrhne a rozhází stavidla.

Lelio byl přírodou a povahou svou ženky, věrnost manželská nemohla býti jeho řeholou na dlouze, zvláště když nebyla s druhé strany nikterak usnadňována, musila puknouti, musilo nepevné stavidlo se rozlámati; Lelio byl z těch mužských, kteří v lásce neumějí a nechtějí uměti sobě meze klásti, med jest jim ve všech květech a příjemno létati s květu na květ.

Říkával svým přátelům nejednou:

„Kdybych umřel, světa rozkošného plně nepoživ, chodil bych tu vůkol a strašil bych!“

Frejování v Leliovi bylo zakotveno široce, a div to, že tak dlouho po svatbě se dovedl krotiti: zato tím vášnivěji rozvázal teď; střizlivé a jasné posouzení věcí a případností denních bylo ho daleko, nic sobě nevyčítal, všecko bral za přirozenou kratochvíli a od těch kratochvílí vracíval se k ženě

s okem rozjiskřeným, vesele, vřele, někdy jako by jí, aniž ona o tom ví, děkovati chtěl, že mu těch kratochvílí přes všecko bouření dopřává, jindy, jako by ji odprošoval.

Při těch hojných mlsnotách sic leckdy kost tvrdá se mu vyskytla, takže marně frejír zuby brousil, ale obyčejně míval vítězství nad ženským pohlavím snadné. Již švarný zevnějšek mu byl na pomoc, aspoň pro začátek. Bezpečnější úspěch však přicházival mu ze zvláštního onoho způsobu, kterým útočil. Uzřev dívku nebo mladou paní, stanul za chvíli ztrnule, jako by té krásy požití chtěl očima, dlouho, dlouho; ty oči rozjiskřené, žádostivé jakoby vpíjely, vssávaly to ladné zjevení; oči jeho z jisker přecházely chvilenkami v ustrašeném zamlžení, jako by se bál, aby to krásné zjevení mu nezmizelo zase, ty oči němě prosily, pak náhle všecko tělo začalo mu hráti, ruce s jakýmsi zimničným odhodláním chápaly se rukou děveččiných. Lelio začal hladiti a trhavě mluvit.

A což ten hlas podivný, neobyčejně sladký a přece mužný, takový, že i z prázdného zvuku jeho beze slov dojmavě vyznívaly stříbrné struny. A co říkal, nic nebylo zvláštního, ani nic tuze chytrého. Nejraději říkal „kočičko“, řidčeji „dolce bambino“, ale i k tomu hladě po rukou přidával své oblíbené „kočičko“. Ty oči a hlas byly sítě, do nichž lovil mistrně. Ten člověk neměl se ženiti s paní Alžbětou ani s jinou, neměl slibovati jedné a jediné. Když ho začala po ulicích stopovati, zmítána jsouc bolestným podezřením, to Lelius již plul plným proudem své vášně, to již měl na svědomí několik žen, jimž byly útokem jeho očí a hlasu ruce malomocně spadly dolů. Když paní Alžběta za ním nésti se dala po mostě, postřehl ji bystře, vlastně vytašil špehýřství z jejích otázek předtím a pak ji snadno na mostě zhlédl. Tenkrát Vlach zahrál paní komedii, a ten den i večer skončil se v slastech zase spokojené a šťastné domácnosti.

Arci netrvalo dlouho, paní bledla, vadla, trápila sebe, trápila jeho. Lelio musil víc a obratněji lháti. Byla už pak samá lež, každodenní šidba, stálý podvod a faleš. Lelio ze zlého vždy padal v horší. Tehda napadla ho myšlenka, že by jemu i paní Alžbětě snadnější byl život, kdyby se paní také dopustila zpronevěry. To jí toho Krištofa vojáka poslal. Ale voják seděl vždy jako snop a jedl, pil a usmíval se laskavě. Paní nevešla v pokušení ani za makové zrníčko.

Nebylo při vášni Leliově, kteráž jako každá vášně přece

jenom přes bdilou opatrnost vždy jest aspoň na okamžik slepá, na dlouze možno držeti zločin manželský pod tajem. Lidé donesli zprávy gruntovnější, a paní Alžběta viděla vlastníma očima. Pak zlé křiky domácí nastaly, Lelio nezapíral, poněvadž nemohl; první slova odpornosti k své ženě Lelio v hněvu vypustil, první slova zlá o jejím věku zvalděl, a ta slova byla jí jedovatou dýkou do srdce; naráz usoudila, že při ničem, co předtím bylo laskavého, nemluvílo srdce, nýbrž jen ústa.

Nebyla však ze slabých; na pláč se nedala hned, a jestli se jí stesko bolestně, dělo se to v ústraní, v samotě; proti muži chovala se rázně a topila mu šerednou horkou lázeň tvrdými slovy, a pokud bylo možná, i skutky. To Lelia z domu tím spíš vyhánělo do nových dobrodružství. Padly doma první rány vespolek, a pes anglický po prvé zavyl a zaštěkal a potom už často dnem i nocí hrubý hřmotný hlas jeho pronikl domem do ulice.

Arci byly chvíle také klidnější. Paní uvažovala, že ve všech stavech, zvláště při páních a rytířích, jsou mužové lehčí, kteří z manželské víry vystupují snadno, ale přesto zdálo se jí, že manželky drží ty muže přec na udidlech aspoň tolik, že ti muži jeví k svým ženám úctu, pravda ne všickni, urození rvou se a perou taky. V klidnějších chvílích Leliovi domlouvala hlasem měkkým:

„Ty mne podvádíš s každou, každičkou, od takových chodíš domů, ke mně, já, já stydím se za tebe, hnusí se mi, máš pro cizí a všelijaké slova laskavá a na mne často hledíš jako sto hromů.“

Takové měkké výčitky Lelio lehkomyšlně bral, skoro jako nějaké lichotky, přívětivě se usmíval, vesele, šprýmovně hovořil, líbal paní ruce, tvárně se točil, poplacoval ji na plecích a dělal, jako by jakživo nic zlého se mezi nimi nepřihodilo. Paní pomyslíla na to, že by snad pilnou domácí práci a větším pořádkem v obytné i řádem kuchyňským, mlsnějšími krměmi Lelia získala; bylatě vždy do něho tuze zamilována, on vždy ještě i po bitvách byl její jediný cíl, její snažení, kolikráte, když i od sna procítla, vždy on a jen on na mysl jí vstupoval a ji všecku vyplňoval.

Ale Lelia získati nebylo lze. Po všech pokusech vždy zase puklo na den některé zločinství nevěrného manžela a oněch klidnějších chvíl bývalo pořád méně a méně.

To také tuze hlodalo v srdci panině, že neměla se komu

svěřiti se svým neštěstím; pátera Markusa se styděla, Adlička byla jí ještě dítě nezralé, ačkoli k té ještě nejspíš o své bolesti srdečné prohodila slovo, voják Krištofor leckterý vzdech a nárek trpělivě vyslechl, sám také leccos paní o Leliovi donesl a odsoudil, ale bylo znáti přece jen, že byl nejspokojenější, když si po jídle a dobrém přinapití frňousy pod nosem klidně utíral; babám, které s paní spolu špehýřství provozovaly, svěřovala svoji bolest začasťe, ty litovaly mnohými slovy, radily, ale paní dobře znala, že to všecko z plic jenom a pro tu záplatu.

Neměla nikoho.

V takovém stavu člověk zoufá nebo tvrdne. U paní Alžběty zoufalé myšlenky zatím střídaly se s tvrdými; kdykoli tvrdé dostaly převahu, bitva byla. Po takové jedné bitvě obdržel Lelio od pána z Donína rozkaz, aby se mu z domu vyhostil.

3

Páter Markus, člen pražské kolleje tovaryšstva jesuitského, byl jako každý jiný bratr muž tuze zaměstnaný; učil v akademii, kázal v Praze i po vsích týdně několikrát, zpovídal denně, po špitálech chodil a po žalářích těšit vězňův a nemocných, jednak že to byli skutkové křesťanského milosrdenství, jednak aby z toho byla jesuitům pochvala a ubylo k nim nenávisti, přibylo přátel. Když řada přišla na pátera, pomáhal v kuchyni, myl nádobí, drbal zem. Mimo to pilně sháněl, zvláště od žáčků, kacířské knížky jich rodičů a příbuzných, ty knížky čítal, aby mohl bystřeji s kazatelny bojovat, a nakonec zastrkoval je do nejhlubších koutů biblioteky kollejní nebo je na ohništi v popel obracel.

A nad to všecko pestré zaměstnání otec Markus měl o to víc, že k žádnému ze spolubratrů lidé obojího pohlaví, zvláště urození, neutíkali se za radu jako k němu. On byl rádce všech urozených paní víry podjednou a mnohých i kališnických nebo víry podobojí. Utíkaly se k němu, a dolejší mazhauz kolleje klimentské v určitých hodinách šustil hedbávím a voněl pižmovými a skořicovými jablíčky stříbrnými, na štíhlých i tlustých bocích starých i mladých paní zavěšenými.

Utíkaly se k němu u věcech malých i v úzkostech života; byla-li věc tuze těžká a rada nesnadná, páter neváhal skromně navštívit dámu v domě jejím.

A což ten muž uměl raditi a těšiti! Při mazhauze v otevřeném sklepeníčku, v němž nebylo nic než jediný seslík pruskou koží pobitý, páter Markus přijímal prosebníky a prosebnice; bystře očima pohleděl k příchozímu, kynul rukou k stoličce kožené, sáhl si na prošeďivělou hlavu, pohladil jakoby v netrpělivém očekávání černý knírek pod nosem, a skloniv oči i ruce, klidně tu pak stál v dlouhé sukni kněžské o stojatém vysokém límci a poslouchal, ptal se, pobízel k vysvětlování a nakonec přívětivě odpověděl, obyčejně dobře věda a uměje uhoditi v pravou cestu. Od takových barbírů, jako byl Lelius, kteří co týden procházeli kolika panskými domy, a od jiných služebníků páter dovídal se už předtím dávno víc, než urození tazatelé sami věděli.

Rád užíval páter slov nadmíru vlídných, těšival, že větší jest milosrdenství boží nežli každé jakékoli prohřešení, nestrašil; bylo-li při někom potřebí, radíval vážně s patrným citem přátelským, jinému vtípem snažil se pomoci od starosti a bolesti, jinému ukazoval na známé osoby, že nesou na bedrech těžší kříž a ten kříž že má suky hrbovatější, tvrdší a trpitelé že nereptají, než boží zkoušku mile snášejí.

Někdy však také rázně, stručně podal lék; zvláště tu, když nešťastná paní některá s pláčem oznámila, že si chce a musí život odnítí. Tu, zahodiv rukou sem tam, radíval:

„Jděte, paní, jděte hned a zabte se!“

Poté obrátiv se zády, hleděl zamříženým oknem ven, tak dlouho, až samovrahyně padla na kolena a slzavě prosila za odpuštění.

K tomu páterovi paní Alžběta Abelinova, nyní Leliova, ohlašovala se u vrat kolleje sv. Klimenta. Otevřev, fráter mlčky vpustil paní do mazhauzku hned při vratech a zmizel v dveřích malých, plechem pobitých, aby přivolal pátera.

Paní jest nějaká sešlá. Útrapu znáti již na jejích šatech; jindy sebe tuze hleděla, dnes ten černý klobouk nesedí pěkně na hlavě a šmuk jeho dracounový je všecek nakřivený a zohýbaný. Úzký parádní fěrtoch tykytový, barvami vyšívaný, jest také nějak nedbale, skoro šikem a nikoli uprostřed života uvázán; tvář panina nadto mluví jasněji, že v srdci není volno ani v hlavě. Mužské její vzezření, kteréž ji nikdy nezdobilo, jest teď tvrdší, mužštější, oči, jindy živé, kalí rmut nějaký. Paní skryla ruce pod hedbávný mantlík, drmolíc jeho plátěnou podšívku všemi prsty v nepokoji a v rozpacích.

„Pochválen budiž Pán! Víťajte, paní!“ děl kněz přívětivě, když dveře železné za ním zapadly, a podal paní ruku, kterouž políbila uctivě.

„Už jste tu dávno nebyla a já nebyl u vás. Jdete pro peníze. Vydám věrně, ale mnoho jich už není! Mnoho jste vybrali už sami, také zaplatil jsem po vaší vůli ten kříž sodality Mariánské —“

„Nepřišla jsem pro peníze, a vím, že jsme s nimi skoro na dně,“ paní vece trudně, „přicházím prosit, aby páni otcové nám propůjčili bytu v některém domě svém; od pana z Donína musíme pryč.“

„Vím to,“ klidně praví páter Markus, „vím to, byt můžete míti v našem domě ve čtvrti linhartské vedle zlaté ovce, promluvím s páterem šafářem, a tomu zajisté bude milejší míti za pokojníky vás nežli některého pokojníka sektářského, jakých už v tom domě několik.“

Paní naráz vytratil se zármutek z oka, to zjasnělo, paní děkovala.

„Netřeba díků, budete bezpochyby platit dvacet pět kop jako předešlý pokojník, nač tedy díků?“

Paní děkovala přece. Ale pak zase jako naráz oči se jí zamžily, tělo všecko dalo se do chvění a paní usedla, aby nepadla. „Musím mluvit, musím žalovati a toužiti, kdybych nechala v sobě, zdusilo by mne to!“ pravila urývaně, s námahou, se slzami. Kněz klidně stál hledě pod sebe.

„Vím to, paní, všecko vím, nečiním teď, když už pozdě bycha honit, nečiním výčitek, nejste jediná, nyní téměř obohem všecko se žení a vdávají jako za dnů Noe, nevybírají nic a potom se ukazuje, že to manželstvo netrefné, ale nevyčítám, vy máte zapotřebí útěchy, výčitek jste asi plna sama dost. Lelius je nequissimus omnipedum, zvíře nejhanebnější, a toho polepší snad jen rána boží; vy ani já, my už ho nenapravíme, už jsem s ním mluvil, je člověk chování sic vděčného, milého, ale nemá duchovního štítu, je to hříšník nahý, holý a lehký i snadný, hřích u něho na hřichu leží, nevím, co s ním.“

Pokyvovala ztrápená žena:

„Přepadávají mne myšlenky, že ty ženské povětrné čarami ho uvazují, věřím, že čarují, snad byla by tomu odpomoc!“ Oči její tázavě se upjaly na knězi, jenž při kroku hladil límec černé své sukně.

„Nesmejlím tak,“ za chvíli pravil, „dáběl má sic z do-

puštění božího své cesty, lecco lidem mizerným vnuká, lecco jimi na zkázu druhých může působiti, ale při Leliovi toho není, na něho čarů nepotřebí, v tom sedí ďábel smyslnosti sám, nequissimus omnipedum, zvíře; luč se od něho, jdi od něho, snad se bude kořiti, káti, snad se polepší!“

Živě, horlivě odepřela paní, dávajíc zmatenými slovy najevo, že bez něho nemůže býti, a kdyby od něho se hostila, že by měl potom zvůli ještě větší.

„Až dosud jsem jen pátrala, po šlaku chodila a trápila se, když jsem poznala, že zase a zase z víry manželské, z lože vystoupil, ale teď budu ty ženské povětrné, ty láryně, bít, bít a bít!“ A při těch slovech už stála jako statná chlapkyň s očima rozjiskřenýma.

Usadil kněz hněvnou paní a zase pravil: „Tiše, tiše, vně už někdo čeká, slyšel by, bít, to ne tak, paní Alžběto, moc a kvalt špatný rádce, to vám poradím něco uvážlivějšího, uposlechnete?“

Paní svatosvatě slíbila.

„Když učíháte, že Lelius začíná někam konati přílezy, předejděte hřích, jděte rozšafně, tiše, prosebně k té ženské tváři, povězte jí to srdečně, mnohá ani snad neví, že Lelius je váš; má-li žena ona třeba jen zbyteček cti, bude mít s vámi utrpení a poznáte, kterak váš lehký Lelius těžce domů od ní bude tápati!“

Vtom dveře mazhauzu zaskříply, páter Markus, tuše nové příchozí, rozžehnal se s paní.

Na mazhauze stála nějaká sprostější žena, mající hlavu v plátěném zavítí, a druhá, nádherná paní pod kloboukem. Tu pozval páter zbožně i dvorně ji přivítal.

Několik dní potom Leliovi stěhovali se na linhartský plácek do domu pánů jesuitů. Půl dne dva vozaři a jeden kolečnick vozili; ještě také Adlička nosila; odnosila asi do sedmdesáti cínových talířů, misek šálečných i větších, stříbrné lžice, čtyři obrazy nebo figury, z jejichž rámů cestou štěnice trousila, odnesla ocelové zrcadlo panino a všechny pušky cínové a flaše, stříkačky a pouzdra pánova.

Leliovi se dům líbil, ač byl mnohem menší než páně Donínův a bylo na něm víc díla lepeničného než kamenného. Adlička seděla dole v síni při sloupě, který držel na sobě klenbu, a tu hlídala peřiny, pernaté i kožené polštáře, prošíváné koltry i šaty. Pokojníci hlavy vystrkovali v domě zvědavě. Zvláště Šafránek, přízrzlý spisovatel suplik, obcházeje

znalecky očima ohledával svrčky nových přichozích pokojníků; také Havel Chrt, ponocný, vyspávaje ve dne, zbuzen byl ženou svou, aby se podíval.

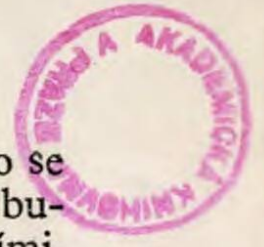
Paní Alžběta zatím vešla nahoru v obyt nový a majíc světlici a pokoj upravovati nečinně usedla na truhlu, pes lehl k ní, a tesklivě pomýšlela na to, kterak jí v tomto obytně bude a co budou říkati pokojníci tohoto domu, až bude se Lelius práti. Už také v domě spatřila dvě hezké ženské tváře a byla u sebe přesvědčena, že Lelius je postřehl dřív.

„Božíčku dobrý,“ povzdechla, „což jináč, veseleji strojila si obyt svůj před svatbou, tehda byl ten svět rozkošný a milý, což všecko na horší se proměnilo v malých časech! Jaký tomu konec!“

Čtyři dni potom paní Alžběta dověděla se od mydlářky v Karolinum, že Lelius již za dlouhý čas usilovně dochází do domku za sv. Benediktem, kde jest krchov, tam frejuje té švadlí Adelhat. Paní rozhodla se, že poslechne rady pátera Markusa, vysvětlí švadleně, kdo je Lelius, řekne jí, kdo má na něho právo, a švadlí, jak ujišťoval páter, Lelia s hanbou vyžene. Stane se tohle všecko? Bude to tak snadné? Což má-li ta Adelhat Lelia tak ráda jako paní? Upustí-li snadně?

I když už šla úzkými uličkami k sv. Benediktu, vždy zase vrtala se jí mozem myšlenka, nemá-li toho tak zanechati! Několikrát hlasitě si pravila, že se jí všecko srdce léká. Došla krchova u sv. Benedikta; laťovými vrátky zhlédla některé hroby zelené a s křížem, jiné bez kříže a jen jako hromady hroudy; při zdi svlačec několika barev klonil kalíšky mdle v palčivém slunci červencovém; paní u hřbitova spatřila šindelný domek při samé márnici sroubené jen zídka nízkou oddělený, o jednom patře na krakolcích ven povydaném. Ve vyschlé stroužce dvě děvčata drobná polonahá hrála si skládáním kamínků. Těch paní optala se na švadlinku Adelhat. Dověděvši se, ptala se sama u sebe: „Kde jen tohle Lelius našel, do jaké dřevěné pasti ďábel ho sem donesl?“

Domek v patře měl jen dvě okence a na nich stály hliněné truhličky s balsamínou bělokvětou, vedle nich proutky rozmarýnu. — Paní, vidouc rozmarýnu svatebnou, jizlivě koutky stáhla k úsměvu. Sestoupivši po dvou schodech vyšlapáných dolů do domu zaslechla náhlé vyvřeštění kluka nějakého, jenž byl bit; řev jeho a kletba nějakého ženského hlasu provodily ji, zvolna a těžce beroucí se po dřevěných scho-

dech vzhůru. Byla všecka již odhodlána. Srdce přestalo se jí lekati. Bude-li ta harapana drsna, paní bude drsnější, bude-li půjčovati slova zlá, paní bude opláceti slovy horšími. A což, najde-li Lelia právě u ní? To paní nebude nic prosit a vykládat o svém neštěstí, to té panně učiní tu muziky, že bude o to všecka osada vzhůru, a zpronevěřilce vykropí hůř než horkým máslem z domu ven.

Za dveřmi stane a poslouchá: „Kolik krajků mám stříhnout?“ ptá se hlas jeden, hlas dobrácký. Zavzní odpověď táhlá, zpěvavá, dívčí: „Dva lokte korunek bráváme na obojek vždycky, paní matko milá!“

Nato paní Alžběta vešla.

Před sebou vidí babičku jako kuličku v čepci velikém, vrásčitou, ale čiperného pohybu, a proti ní u švadlinského stolku sedí ta Adelhat při práci; po ruce jí stojí koule na roušky, před ní rozložen kment v několika vrstvách nastříhaný k mužskému krejzlu. Stranou hromada ústřížků všelikterakých, dokazujících, že dnes panna pilna velmi. Teď nechala díla i s mateří svou.

Obě s přívětivou zvědavostí hledí k vcházející paní. Ta rychle očima ohledává snědou tvář dívčinu. Paní vidí, že děvče je libého vzezření, ale nehrubě hezké; špičatá bradka při malé hlavičce a nosík trochu zdvižený dával dívčí hlavě podobu ptáčka. Seděla tu v šatkách plátěných, v čistém rubáši domácím, skromném. Paní vidí na první mžiky svých očí v pokojíčku pořádek, čistotu; cítí vůni těch květů na okně. Proskočí hlavou paní Alžběty hotový soud, že pořádná, čistotná je, ale k soudu tlačí se hned spolu otázka, co jináče na té ženské Lelio zřel tak znamenitého, že pro ni povrhl svou ženou?

Stařenka podala paní stoličku, Alžběta Abelinová s váháním usedla a po několika prázdných pochvalách, že to tu mají pěkné a čisté, dala se do vypravování svých věcí; byla přitom rozčilená velmi, jednu řeč začala, jinou do toho pletla, mluvila, že od srdečné bolesti a od nespaní má fučení v hlavě, Lelia že oblékla od nohou k hlavě, Lelius že jí peníze rozvundal a ještě rozstrkává a ve všem hojně a nemírně si vede, že je zpronevěřilý manžel, že chodí za jinými, že chodí také sem, co tím zamýšlí, co zamýšlí panna Adelhat —

Panna Adelhat vrtěla sebou na stoličce švadlinské, jsouc v tváři až k spánkům všecka rudá; byla by ráda něco v odvet řekla, ale hned nevěděla, kterak do toho; kdyby byla paní

lála, svádu začala, nějak se na ně stráasala, to by nebylo o odpověď, hněv odpověď vyrazí rychle, ale paní mluvila jako s naříkáním a žalostněním. Zatím už maličká stařenka, upevňujíc široký fěrtoch v zápasí svém dosti obšírném, pravila vyčítavě k dceři:

„Vidíš, vidíš, já to hádala, dobře hádala, já v poctivosti sestarala, já mám dvě dcery poctivě rozevdané, já myslila, že k nám chodí na zhledy jako poctivý, ona o něho nestála —“

„Mně se líbí, to ne tak, paní matko,“ ozve se dcera rychle, „nač příti, já ho ráda viděla!“ Oči se jí rozjiskřily, natáhla dlouhý krček, na němž červené korálky se zahoupaly, a vstala, vzdorně k paní hledíc.

Paní Alžbětu ta slova bodla, ale hned pomněla, kterak ten její frejír s ženským pohlavím umí; ký div, že jsou zblázněné. Matička už zase hovořila, zavázavši svoji řeč k slovům dceřiným: „Nu, herež, třeba, láska ji brala, ale nepoškrvněného nebylo tu nic mluveno ani činěno. Adlet je hodná, sic jsem čila, že to jedno ustavičně obmýšlí, abych ze sednice odešla, jedně o to usiloval, a to se mi nelíbilo, kdo by byl hádal, že ten mladý člověk je ženatý; ten by měl býti cejchován ohňovým železem na čele, aby se ho počestná ženská tvář vystřehla!“

Děvče neříkalo nic, obrátivši se k hliněným truhličkám na okně, jalo se žmoliti list balsaminy; rozvažovalo o tom, cože Lelia, toho krásného Lelia vedlo k tomu, aby sobě pojal takovou ženu letnou s hlavou čtverhrannou a s frňousy pod nosem.

Paní, slyšíc, že by měl být takový muž cejchován jako zločinec, rychle vstala, a tisknouc obě ruce pohněvané stařenky, prudce vyrazila ze sebe:

„Tak, tak, to tak zajisto, až ten nešvara sem přijde, milá matičko, to ho odtud mrzce vyženete?!?“

„I on už sem dávno nechodí, přestal, jak by utal, za pět nedělí tu nebyl —“

„To má, lotr, jinou, to má jinou, lotr lotrovská, ať psi jeho krev střebají, to má jinou“ — tak náhle křičela paní Alžběta, slovo „jinou“ divým skřekem vyražejíc ze sebe, a nerozloučivši se hrubě, valila se z malých dveří ven, pryč.

Uslyšela za sebou jasný smích z dívčího hrdla. Stanula, zařala pěsti, krok zpět, stanula, pak pryč.

„Už nepůjdu k žádné, jak se o které dovím, zbiju, zbiju“

jsem za smích, vím, zasluhuju to, bože, kéž bych tu v té márnici na marách mrtva ležela —“

Když přišla domů, paní usedla na nízkou stoličku, a davši hlavu do dlaní, upadla v přemýšlení hluboké.

Adlička dvakrát tiše vešla do pokoje, tázavě upírala chvíli svoje veliké oči na paní svoji trudnou a vždy zas vytratila se po prstech lehoutce jako duch. Po třetí ji paní zastavila:

„Pojď sem, Adličko, pojď ke mně, tys milé dítě, dobré dítě, ty mi nerozumíš, ty nemůžeš mojí bolesti rozumět, tys ještě dítě — ale tys jediná na tom světě, která mne má ráda.“

Adlička přistoupila k paní, nepravíc ani slůvko, a políbila jí dvakrát ruku.

„Hledej a vytrhej mi, Adličko, šedivé vlasy, který kde najdeš, chci, bez milosrdenství, několik jich našla jsem taky při spáncích, tuhle, vyškubej je, jsou ty plesnivé vlasy jako babí léto, co lítá v podzimi.“

Paní složila hlavu na stůl a dítě přebíralo se v jejích vlasech něžně, opatrně, s ostychem; nebylatě paní Alžběta k ní nikdaž zlá, ale také nikda se s ní nemazlila sladce, a teď, zvláště poslední rok, mimo rozkazy sotva k ní promluvila.

„Pamatuješ-li se na svou matku ještě?“ ptá se paní, rozvazujíc uzlíček vzpomínek z minulosti.

„Byla veliká a měli jsme hlad!“ odvece děvče, „na víc se nepamatuju.“

„Nebyla veliká, byla pomalá, trochylek větší nežli ty teď; inu, bylas ty malinká, sotva sedmiletá, já vidím vás obě v paměti velmi světle, když v Litoměřicích loubím tě vedla za ruku, na podsíních byl kráмец vedle krámu, a tvá matka v chudých šatkách nějak tuze ztrápená pocházela krám od krámu. Já řku jedné: Co chce ta žena s dítětem, co ptá? Ona, že ptá paní, že by to dítě dala, že brzo doroste na službu. Tenkrát můj pravil: I kup to dítě, bude schovanicí, když děti nemáme, a budeme-li mít, stane se rodinnou slouhou. Zavolal matku, pravil jí to, tvá matka nedlouho prohlížela si nás, můj Henyk tehda byl v saských službách, vypadal pěkně v aksamitě a zdoben pozlatitými tracouny a knoflíky křišťálovými, vidím ho jako dnes, byl hodnější a ctnější než ten lotr Lelius —“

„Vy jste mne, paní matko, koupili?“ děvče ptá se nějak tesklivě; ptá se, ač o tom už kolikrát slyšelo, že tomu tak. I pochopila paní, a hlavu obracejíc na druhý spánek, poněkud horlivě pravila:

„Ale bláhová dívčí, toť věc obyčejná, takto, hádám, většina schovanic koupěna, a není to koupě ani, je to peníz na službu a za službu, dítěti nerozumnému peníz nedají, dají ho matce, a ta ráda vezme, zvláště má-li ještě živiti hromádku dětí let nedošlých.“

„A že nepřišla nikdyž za mnou?“ děvče ptá se, ustavši ve vlasech se přebírat, jakoby v zamyšlení.

„Herež, dítě milé, je to daleko z Litoměřic, a kdo ví, živa-li; a což je ti u mne zle?“

„Není, pánbůh oplat!“ tiše dí děvče, a už nepromluvilo o tom víc.

Paní ještě lecco vykládala, dostala se do svých smutných poměrů, nedovedla již klidně hlavu držeti, trhala jí a nadávajíc Leliovi prudce nakonec vstala.

Velkooká Adlička tiše se vytratila. Usedla v komoře na pánovu postel vojenskou a tiše zaplakala, že ji matička za schovanici prodala.

Paní zase v přemýšlení upadla; z něho ob chvíli kovářova kovadlina, jejíž hřmotné rány otrásaly linhartským pláckem, ji probouzela; na nebi prostřely se bílé metly a větvice, ty žloutly, červenaly se, byl večer tu. Zvuky uličního života změnily se; prve rachotily některou chvíli vozy, ty umlkly teď; tu a tam hlas i křik lidí jdoucích se rozhlášoval, teď nesly se nahoru k paní a z ticha hlasy klidné, hlasy lidí před domy sedících a besedujících; větší šum zazníval od obecné kuchyně, uprostřed plácku stojící. Adlička vešla s otázkou, co k večeri zchystati. Oči jejích paní neviděla pro šero. Odpověděla stručně:

„Mně nic, tomu banditovi nic, a sobě kup v kuchyňce za tři krejcary kousek pečitého.“

Pravila Adlička, aby splatil a nadělil pánbůh, že také nemá chuti.

„Tedy nechej tak!“ a tím byl konec hovoru.

Ozval se odkudsi hlas ženy, dítě k spaní kolébající. Paní Alžbětu jako když bodne nejostřejším nožem v srdce. Vyskočila, zavřela okno tak prudce, div že několik skelných pupků z olověného rámování nevyskákalo. Před půlrokem od člověka, který v rynku velikém prodával dryáky, paní koupila mužíčka, kořen potvorný, mandragoru chlupatou, bradatou, ten nechutný, vyschlý kořen upekla a snědla všecek, aby život její byl dítětem požehnán, a nic se nezvedlo, zůstala bezdětkyní prázdnou a nešťastnou; byla přesvědče-

na, že dítě bylo by Lelia přivedlo k ní zpět a k životu poctivému; naděje zmizela navždy — proto paní spíše ze žalosti nežli z hněvu oknem bouchla, až zle zachřestělo, aby neslyšela hlasu lásky mateřinské.

Dřív než jindy Lelius dnes přišel domů. Byl velmi hovor-
ný a na dobré míře. K jeho rozkazu Adlička donesla z obecné kuchyňky klobásu a od zelené žáby korbelík hořkého piva. Než děvče přišlo, vypravoval vesele, že na šermířské škole, kterou drží v staré rychtě Jiřík vážnej jako místodržící od konšelů nařízený, dva spolu v dlouhé meče chodili, ten Mřeněk mečíř se k šermu svlékl do košile, ten druhý nechtěl svléci kožený kolár, až mu Jiřík poručil, načež mu nadal hundsfutů, pak začali meči na sebe se opráhati, rozbíhati proti sobě, šli k sobě dosti tuze, nemohl žádněj žádnému nic učiniti, až naposledy Jiřík, chtěje udělati mezi nimi fryd, vstrčil mezi ně hůl, a tak oni, když měli od sebe různě jíti, vyplazili na sebe jazyk a dali si po pohlavku; to jsou mi čistí šerméři!

Když jedl klobásu, ještě dvakrát něco začal, ale paní neodpovídala, tedy naposled zamrzlo mu. Tušil, že něco zlého bude. Potřepáváje nepokojně kolenem, postavil se mlčky k oknu. Po chvílce přestal třepati kolenem a přiklonil se drobet z okna.

„Co stojíš u okna? Vidiš nějakou známou milou?“ ozve se paní hlasem úsečným, ledovitým.

„Milou? Potmě?“ s úsměvem odvětlí Lelius pokročiv k paní až k stolu; svíčka na vysokém dřevěném svícnu osvětlovala tvář paninu, a Lelio uzřel tvář zlověstnou a mimoděk zachvěl se, když naň paní upjala oči pevně.

„Hledíš na mne zase jednou jako rychtář!“ Lelio pravil polo žertem.

„A ty na mne jako zločinec, jako zločinec v horkém skutku postižený!“ paní odsekla hlasem, z něhož kapal jed. A hned pokračovala: „Pověz mi upřímně, co se tobě při té Adelhat líbilo, žes vystoupil jí k vůli z manželského lože! Co! Pověz, co? Já jsem pořád ještě hezčí nežli ona, tak jako já ani nedovedla ona vycpaná harapanna tebe milovat; cos na ní pěkného viděl, nasleplý blázne?“

Lelio při té řeči přešlapoval, jako na trní by stál, oči mu hrály už hrozivě.

„Ty ji znáš?“ optal se.

„Znám!“

„Tedy víš, že je mladší. To je pěkné při ní!“

Paní po této pravdě a přece urážce prudce vstala, ale zapotácevši se, ihned zase k stolu klesla. A bylo hrozné ticho. Mužná ta žena byla smrtelně raněna. Chtěla něco praviti, ale hlas jí lítostí nešel z hrdla, zapískl dvakrát, paní zaštkala konečně. Věděla to, že je k Leliovi stará, ale při žádné hádce ještě jí to tak surově nevmetl ve tvář, že jiné miluje proto, že jsou mladší; to pochopila vráz, že je všemu konec, ona už mladší nebude.

„A kdes ji viděla?“ Lelio optal se mnohem klidněji nežli prve. „Či kdo ti o ní klevetoval?“

Ten klid jeho zase náhle a z míry roznítil ji; přišla k sobě, vstala a přikročivši až téměř k jeho tváři, pravila:

„Byla jsem u ní, šla jsem jí prosit, aby tebe, ženatého muže, až přilezeš, s hanbou vyhnala, nebylo však prosby potřebí, jsi neřestí zmazán, už tě znají, spravedlivý úsudek na tě přišel, řekly mi, že by takový člověk, jako ty jsi, měl býti ohňovým železem na čele cejchován, jak dělají kati cigánům, to řekly, toť spravedlivý úsudek na tě přišel — a — a“ nedomluvila.

Lelio za její řeči slinil se a zuby v hromadu brousil, až jimi klapal, a náhle skočil k hrdlu jako divoká kočka.

Paní nedomluvila, ale silnýma rukama také k hrdlu mu zasáhla. Pes dal se do štěkání. Adlička vběhla do pokoje a vidouc, co se děje, dala se do hlasitého pláče. Za chvíli oba zápasníci namodralí a zsinalí se pustili a jen těžko dýchali. Pak začalo se od výčitek v zlá slova balených.

„Jsi žena nepokojná, svárů plná, ve všem mi nazpět čelíš, tropíš válku bez ustání a teď běháš po lidech, špiníš mne, pomni, že špiníš sebe.“

„!pravda, jsem pošpiněna, ale tebou upadla jsem v lehkost a potupu, vně běháš jako mlsný, zkažený pes, tu jako kat se mi k hrdlu sápeš, to mne za všecko dobré pěkně ctíš, mněhoděk zaplatiž ti to pán Kristus, jsi bandita, a provaz tobě!“

„Ten tobě já koupím! Dám ti kus volova! Brutta strega, baglia di diavolo!“

A již oba křičeli, div že sobě všecko hrdlo nepřekřičeli, pes řval, schovanice třesouc se a oči hrůzou vyvalujíc utíkala se do kouta, odtud přibíhala teď k jednomu, teď k druhému, jako by je chtěla zdržeti. Tvář panina byla plna nepřátelství, Leliovy oči svítily vztekem, rozehnal se rukou,

shodil svíci s dřevěným svícnem, v tmě bylo všecko hrůznější, padla z ruky zuřivce rána, druhá.

„Ne tak chvatně, bídný bídníče!“ začíselo od paní.

„Ty lucerno, ty babo nechutná, shnilá! Vari dál!“

Dítě vyběhlo, vrazilo do přizrzlého Šafránka, spisovatele suplik, který u dveří naslouchal.

„Pro boha, pojdte, nestane se nic dobře, pojdte je rozundat!“ Ale Šafránek zbaběle uskočil a pryč se schodů, skoro po hlavě. S ním a před ním nějaké ženské rozprchly se různě. Děvče za nimi dolů. Tu volá:

„Pro boha, pojdte, nestane se nic dobře, pojdte, zabijí! Pomozte, pro matku boží!“

Ponocný Havel Chrt, k ponocování všecek vystrojený, směle bral se nahoru, žena jeho za ním nesla hořící a čadící louč. Všed do dveří spatřil, že se tuze manželé drží a hmoždí. Dřevem svojí sudlice, kterouž držel v hrsti jedné ruky, a rukou druhou, jejíž prsty roztahoval jako hrábě, Chrt snažil se vniknouti mezi oba zápasníky a krátkými slovy, ne tuze zdvořilými, nabízel jich, aby se pustili. Ale přestal nabízet brzičko, neboť pes mu vskočil na záda a vzal do zubů límec koženého koláru jeho. Stáhnuv prsty v pěst, ponocný zanechal manželky a mrskl psa mezi oči a nos. Ten uklidil se pod stůl. V týž okamžik přestali se manželé na sebe nutkati, neboť několik pokojníků, mužův i žen, naběhlo do světnice. Také Šafránek, spisovatel suplik, se osmělil. I děti do otevřených dveří hlavy strkaly s bázlivou zvědavostí. Tiše paní Alžběta vyrazila ze sebe:

„Děláme sobě z lidí diváky!“ Nato zdvihla převrženou stolicí a usedla zády ke dveřím.

Lelius však ještě chvíli běhal po světnici, potrhoval se jako nějaký blázen a některá ostrá slova vypouštěl z úst zlostí nakřivených. Kdykoli ke dveřím se přiklopotal, děti pryč a za nimi ženy. Chrt krotil Vlacha slovy dobráckými:

„Už je pokoj, nezačíněj zlou vůli!“

„Nemám ji za manželku, mám ji za draka, od draka uteku, když ho nemohu zmoci!“ Obrátiv se k ženě Lelius pak zuřivě sliboval:

„Bez omylu a bludu, odejdu ti!“

K tomu ani k dalším slovům paní neodpovídala.

Lelius popadl plášť a bired a s tváří vždy ještě horlivou a posunky divokými odešel. Za ním ponocný a žena jeho s loučí. Před nimi i po nich rozstrkali se diváci ve tmách

jesuitského domu. Dveře všude zapadaly v skoby, pokojníci ještě za chvíli uvažovali o té noční příhodě, muži vyslovujíce přesvědčení, že musí žena, jakožto mdlý oud a k neposlušnosti velmi nakloněný, vedena a krocena býti rukou mocnou; ženy zase litující Lelia, že ten příjemný a milý člověk od té hrubé chlapkyně tolik zlého zkouší.

Úvahy zmlkly, světla zhasla, ticho vlehlo v dům.

Lelius přišel k ránu, už se svítalo, našel ženu, ona sedí u stolu nerozstrojena tak, jak ji na noc opustil. Adlička spala na zemi, sedíc v koutku světnice skrčena. V druhém koutě spal pes. Ten spatřiv vcházejícího pána svého, zavrtěl dvakráte oháňkou svojí kosmatou po zemi a hned zase zavřel mrzuté oči. —

4

Lebl Pinkas, židovský harfýř, v obšírné hostěnici domu podhájovského tloukl do strun jako pošetilý a žid Majstrle k tomu na cink pískal, div že mu nafouklé tváře nepukly.

Síň, jejíž klenbu nesla žebra kamenná, do jediného mohutného sloupu uprostřed stojícího se sbíhající, byla rozmanitými hosty skoro plna, a vždy ještě noví přibývali.

Hospoda měla u všelikterakých pitelů a nočních sův dobré slovo, že tu vždy veselo, u sousedův a obyvatelův okolních domův a domků čtvrti sv. Mikuláše měla pověst, že v ní mnoho židů, dvořanův a povětrné chasy a sloty bývá, u městského ouřadu konšelé a rychtáři oba, císařský i městský, libovali si, že v té hospodě už za kolik let nikdo nezabit, tu že bývá nejméně bitev, zvláště od té doby, co tu slouží za podomka silný ramenatý Uher Vejda; ten, když hospodář nemůže hostů rozvaděných spokojiti, vyhodí kdekoho, i kdyby byl ozbrojen jako rytíř v železe.

Lebl Pinkas v lesklém od špíny kaftaně tloukl v struny, Majstrle píská, hospodář Jan Karel, takto malíř a vína i piva palič, svoje sádelné břicho zvolna pošnuje stůl od stolu a všude s přívětivou tváří vítá se s novými příchozími a šoustá dlaň o dlaň. Evka, šenkérka mladá, děvče jako květ a plné jako lusk, lítá sem tam s pintami, půlpintami i korbely piva hořkého, se sklenicemi a žejdlíky kyselého vína českého i dražšího moravského a uherského; takový šum a hon v tom sklepení dnes, že Evce, i když stojí, stavíc pití před hosty, nohy a paty hrajou.

Většina lavic, stolic a stolů, dosti čistě vydrhnutých, obsazena řemeslnými mistry, měšťany. Nejčilejší hovory rozhlašují se od stolu, při němž sedí písař dolejší kanceláře, starý Martin Jíšovský z Krausentálu uprostřed mladších mužů stavu měšťanského.

Hosté dvou jiných stolů, tomuto nejbližších, odlišují se šatem i živými pohyby a řečí od ostatních: sedí tu jako držící místo první Gedeon, dvorský zlatník, vedle něho zpěváci císařští Bona, Buzi, je tu bradýř dvorský Pimbino, jenž přišel v larvě a již drobet přinapitý, sedí tu také Křištofor drabant, nějaký tancmistr a paštykář dvorské kuchyně, jeden dystillator chymický a jiní všelijací, většinou mladí Vlaši a Němci.

Taky hloupý Grof tu je a občas přistupuje k stolu Gedeonovu švarný Lelius, aby se napil, neboť s tím stolem řaduje, tu musí na řád připlatiti. Ale nezasedá tu Lelius, pochází sem tam hostinským sklepením, a pokud je možno, frejuje pěkné šenkéřce; spokojuje se zatím slovíčkem, rychlým dotykem, štípnutím. Spíše posedává u zábradla šenkéřského, na stupni povýšeného, kamž Evka prázdné nádoby donáší k své paní hospodyně a odkudž plné odnáší. Tu lze ještě nejdelší chvílenku kratochvilovati s ní, ač ani tu ne bez překážek, přes tu chvíli trkne do něho Vejda Uher, donášející veliké konve piva ze sklepa, nebo odstrkují ho ti, oni, kteří přicházejí k zábradlu poroučet něco nebo vyčítat, že nebylo víno dolito po hřebík nařízený, nebo že pití dnes není tak při lahodě jako včera a předvčerejším.

Také obšírná hospodyně, paní malířová, mající na břiše veliký kožený kapsář a svazek asi dvaceti klíčků v obruči železné, chvílemi aspoň očima překáží zamilovanému Leliovi, dávajíc najevo nelibost nad tím, že jí zdržuje čeledína od práce; zvláště vztekla očima mrskala, když Evka zapisovala křídou na almaru vypité řády a Lelio se kolem ní ometal všetečně.

Když u měšťanského stolu pan Martin písař dojedl plíčky, nabízel Vojta, řečený Hubař, ostatních, aby zazpívali připíjení o půlku, aspoň jedenkrátě kolem stolu.

Uzdař Cibulář udeřil vesele na stůl, až oba dřevěné svícny s uplakanými lojovkami poskočily, a hned začal:

*„Komus připil, tomu dodej
a na to mu ruky podej!“*

K té notě ihned přidalo se několikero jiných hlasův a přehlušily všecku hospodu. Vojta Hubař pana písaře prvního vyzval, aby vypil půlku, ne-li, ovšem dá pokutu čili základ, který se propije společně pro zdraví jeho a všech ostatních.

Pan Martin nepomeškav vstal, vyzdvihl svou cínovou pintu s hubičkou vysoce, pak přiklonil k ústům, pil a vypil, oč byl základ a sázka, a sbor mu zazpíval za ten čin. Pan Martin mžouraje pichlavýma očkama spokojeně utíral si své vousy šedivé, trochu nazelenalé.

Když došlo na Smolíka ševce, nechtěl o půlku pít ani zpívat. Prý když vidí ty jednušky římské a zlotřilé Vlchy, nemůže se zveseliti, všickni drží zajedno s utiskovateli věrných vyznavačů podobojích, všickni jsou náhončí těch mnichů jezuitů, kteří navádějí vyšší stavy proti nám evangelitským, jejich spískáním vyšel před rokem zlý mandát proti pikartům a těmi pikarty míní nás všecky podobojí!

Tři, čtyři nejbližší hned dávali ševci za pravdu. Jeden vzkřikl: „Však když ten mandát tlačili, roztrhl se pres, to bylo dostatečné návěští od Boha, že se mu to nelíbí!“

„A když herolti ten zákaz našeho náboženství ohlašovali na Novém Městě, pukl jim buben, taky návěští!“ doplňoval druhý.

„A ta záře v kostele boleslavském, který po mandátě zavřeli a kůly zaprali, třetí návěští, že nebude dobře!“ ozval se jiný.

Z šumu hospodského vyrážela jména Smečanského, Popela Lobkovice, arcibiskupa Berky, kteří mandát vymohli u císaře.

Zpěv u měšťanského stolu přestal, a již chytal se hovor věcí náboženských a obecních, přerývaný chvílemi jednak tím, když Pinkas hřmotněji zabušil do harfy a Majstrle vypískl vyšší notu, jednak smíchem hlaholným, který se ozýval čím dál tím častěji od vlaských stolů.

Tu voják Krištof vypravoval, že vojáci víc umějí, než se mnohému dystillatorovi a chymikovi zdá: jeden měšťan v dlouhé sukni o tenkých nožičkách a vlasech dle renlíka přistřižených koupil od vojáka pistol a přišed domů měl toliko dvě hůlky. Hlasno smáli se všichni ani ne hůlkám jako těm měšťanským nožičkám a vlasům dle renlíka. Přitom dosti nepokrytě hleděli k stolům, kde měšťané seděli.

„Jiný měšťan koupil od soldáta koně,“ pokračoval císařský drabant povzbuzen jsa hřmotným výsledkem první his-

torie, „i ptal se, jakou vášeň má ten kůň, dostal za odpověď, toliko že rád do vody běhá, aby na něm nejezdil, že by ho zkálel; měšťan jel a kůň hnal do vody, tu se proměnil v otep slámy a měšťan div se neutopil!“

„To byli hloupí nějací měšťané, ten první, to mohl být pražský suken postřihač, ten druhý řezník nebo pekarčík!“ tak ne bez oumysla prohodil zpěvák Bona.

A zase pohlíželi od vlaského stolu k stolům měšťanským. Jmenoval bradýř Pimbino ještě několik řemesel, jichž mistři mohli být dobře hloupí jako oslové. Přistoupil zase jednou Lelius k své hubatce a pln dobré mysli jsa povzbuzoval Grofa, aby zpíval, když teď nechali zpívání ti tam. Císařští pěvci znajíce tu čertovinu dali se taky do nucení tlustého a krátkého Kočvary čili Grofa. Ale ten dnes dokonce neměl se k tomu, aby vysokou notou a jejím obyčejným zakončením zabavil milé přátele. Říkal, že má dnes na písničky nějak tupou hlavu, skoro olověnou.

„Takovou ty máš vždycky!“ zdvořile Lelius propověděl a pak hned odskočil k šenkýřce kypré, aby jí opět a opět některé sladké slovíčko přišeptl mimochodem.

Pan Martin Jíšovský z Krausentálu, stařeček židovi ne nepodobný, hladě si bradu dlouhou, pravil svým besedníkům: „A herež, nač strachy? Já se nebojím za víru evangelitskou, nám ji nemohou vzít, a jestli jsou někteří z vyšších stavů Římány a působí-li zlé mandáty, jsou zas jiní čeští stavové víry naší, kteří nás zastávají, a nadto se i němečtí — máte Šlika z Pazounu, Thurna — o nás všechny zasazují, myslím, že horší nepřátelé nás všech jsou židé, uvidíte, až z impressí vyjde kniha moje, slove „Bič židovský“, uvidíte, kdo nás svléká a měšce nám tiše vybírá!“

Švec Smolík vrtěl hlavou, že nesouhlasí.

„Co se tobě nelíbí v mojí řeči?“ pisař Martin optal se ševce nevrle, „máš-li židy za dobré, nebudu s tebou tady sedět, nechci s tebou obecnství míti!“

„I herež, pane pisaři, nemám je za dobré, vím, že se plahočí po šidbě a lichvě, ale svoboda náboženství našeho jde mi výš nežli měšec, a ta není zabezpečena, upsána ani zpečetěna, chtějí nás zase dostati pod arcibiskupa, zapovídají víru pod pokutou cti a statku, nepřátelé naši jsou mocnější, ti mají na Hradě slovo, a že se němečtí stavové evangeličtí našich věcí ujímají, z toho větší strach než naděje dobrá, už toho německého kolem nás tuze mnoho, už chtějí, aby se

jím v Týně kázalo německy, hádám, že ti němečtí páni naše věci zavedou, kališní a táboři za Žižky a Prokopa věru Němců nepotřebovali a zvedlo se jim dobře!“

Harfa a cink hovor přetrhly. Hospoda všecka hlučela. U měšťanského stolu za chvíli švec vyňal ze záhadří nějakou hančivou píseň. Sousedé hlavy dávali dohromady, švec četl. Z šumu hospodského některé slovíčko písně vyniklo:

*„Kamž jste se poděli, Čechové rozmilí?
Kolikráte jste pobili Vlachy, Španěly,
zbořili jste jim bránu, bojujíc v Mediolánu;
již pak zádu stojíte, udatní rekové,
ano vám rozkazují přezrádní Vlachové,
kdežt jest Žižka... Ó Praho,
škaredé ptáky máš... pozná to
země česká, co na nich vychováš —?“*

Slova zanikla v hřmotu lidí a hudby.

Když trochu v hřmotné notě harfa a cink zase polevily, náhle proniklo Evčino vypíštění. Lelius ji štípl do těla, až pískla; mrzutě mu řekla, nedá-li pokoje, že mu vrátí prstýnek.

„Co ty se s tím Vlachem pořád kuckáš, posluhuješ mdle, vždy se s frejřem koutkuješ, vidíme to!“ Tak Vojta Hubař káral děvče, když právě přistoupilo k stolu s několika pintami plnými.

Děvče v rozpacích neopovědělo, zato Cibulář proti Vlachům tváří sedící plným hlasem pověděl, že Vlaši jsou lotři a že ne darmo císař poručil stavěti ty nové šibenice na všech pražských ryncích, biřic s bubnem zřejmě ohlašoval, že na Vlachy jsou ty šibenice a ne na jiné lidi.

Slova lotři, Vlaši, šibenice Bona zpěvák zaslechl a pochopil dobře; hned oznámil sousedovi Buzimu, ten Pimbinovi, až věděli všickni u vlaských obou stolů, kdež bylo ihned jako ve pni včel znepokojených nebo ve vosím hnízdě, když do něho píchne.

Vosí hnízdo mladých, horlivých Vlachů rozrojilo se. Bona zpěvák začal. Řekl několikrát za sebou „be“ směrem k Cibulářovi. Tomu pravil Hubař:

„Dejme jim samorostlou odpověď, samorostlou po česku. Bekají na nás, lotři!“

Všimli si vlaského rojení i u jiných stolů.

Pravil při samých dveřích nějaký podstatný měštinín, vzezřením kovář, že ti Vlaši vždy se na měšťany rozdírají a pokoje nedávají nikdy, a už vstával, ruce osukuje.

Grof dosti obratně protlačil svoje břicho ke zdi a tu honem snímal s hřebíku svůj plášť a bired s patrným úmyslem zbabělého útěku.

Za ním se stejným úmyslem na druhou stranu bral se dvorský zlatník Gedeon a mezi nimi obratně propletal se ven starý písař Martin z Krausentálu, nepřítel židovského pokolení.

Již tu také hospodář Jan Karel byl; nepomeškav skočil v roj a chtěl pokojiti to. Mluvil k Vlachům, kteří už drželi hrušky kordů a tulichů svých, mluvil k mladším měšťanům, ale hluchým mluvil.

Vlaši křičeli: „Pojďte ven, pojdte v zbraně, máte-li smělost! Nemáte chuti v meče jít, nadávat to umíte!“

Mistři někteří bili do stolního prkna a nebylo rozuměti, co praví. Muzikáři znajíce takové případnosti dali se do muziky vřeštivé, skoro zoufalé, chtějíce hluk vzteklý přepaňošiti a umdleti.

Hospodář pořád křičel: „K Francouzu, co děláte? Spokojte se!“

Starší měšťané vstávali a honem řádovali.

„Ten tolar je jako cínovej, nehodnej!“ křičela na jednoho šenkérka Eva, hlukem všecka přestrašená, „platte jiným, ten za řád nevezmu!“ Jinému volala zoufale: „Tyhle vídeňské peníze taky vymítám, jsou neberné!“

Starší rychle ucházeli z hospody.

Lelius stál u zábradla šenkéřského, porozuměl sic, že se schyluje k boji, ale proč, toho nevěděl, měv mysl a oči vždy u děvčete. Ten boj byl by mu nemilý, tušil, že by ho snadno připravil o milostný konec dnešní kratochvíle s šenkérkou. I protož po některém rozpaku vskočil mezi své přátele a jal se jich k mírnosti nabádati. Ti ani neposlouchali, alebrž neustále jedni zbraněmi potrhovali, křičíce druh přes druh na měšťany, anebo křížem prsty dávajíce vyzývali je tak k zápasu a slibovali pomstu.

Tomu posunku měšťané rozuměli i beze slov, kteráž v tom obecném hluku málo byla platna. Jen Bonu, majícího vysoký hlas, bylo slyšeti, když vši silou křikal, že se těch urážek a nadávek pomstí, že mu toho do desíti let líto nebude.

Měšťan ne jeden držel již tesáček poboční v hrsti; bouře rachotila, hrom mohl co chvíli udeřiti.

Hospodář už dlouho vyjednával venku s podomkem čeledínem. Ale ten seděl u štoku v předsíni, nehýbaje se. Hospodář nechtěl nic jiného, než aby se Vejda na prahu hostěnice ukázal.

Ale Vejda nic. Seděl jako bečka zády k hospodáři a nemluvil. Zoufale hospodář mluvil: „Osel je hovado nespěšné, čeledín nespěšný, netrefný taky takový!“ Teprv, když slíbil čeledínovi patnáct grošů, pravil, že půjde, až uvidí.

Vtom z bojovných Vlachů jeden vylil pivo svému protivci mezi oči a jiní vráz převrhli na měšťany stůl, popadli se dva a zase dva a nastala dranice a chumelice.

Hospodář Vejdu strkal zděšeně, aby už šel, sic že někdo někoho zabije, a budou opletačky z toho, Vejda ale ještě vždy seděl klidně u štoku.

V hostěnici pohasly svíčky a dranice s křiky zlostnými děla se potmě. Za chvíli nějací dva vyvalili se ven na síň a upadli Vejdovi na široká záda; jeden, padaje, Vejdu za dlouhé vlasy popadl, snad omylem, ale s takovou zuřivostí, že mu jich hrubý rulík vyškubl.

„Kto je? čo je? Pozrem, čo sa robí, psotári, ešte som po našsky hovoriť nežabúdol!“ Popadl oba na zemi ležící, každého jednou rukou, a jako kočky vytřepal je ven na ulici; pak vešel do hostěnice, a sotva tam pobyl chvílenku, jako šílení hrnuli se zápasníci, nepečující o to, kdo je s kým, Vlaši i měšťané, svorně vedle sebe a za sebou na mazhauz a hned i z něho ven. Někteří drželi si hlavu, některému krev z nosu pištěla. V malých přestávkách také některý vyskočil rovnýma nohama z hostěnice tak, jako by ven byl vyražen, neboť vylítnuv potočil se a ne jeden padl na znak. Ale vzchopiv se, hned ven za ostatními. Jeden chomáč, řítě se z hospody, div neporazil paní Alžbětu Abelínku, která přišla stíhat svého manžela v nevěře. Se strachem ustoupila k patě domu, která ze zdi číhala ven.

Vyhození Vlachové shromáždili se venku před stupni, pod víchem hoblovaček nade dveřmi zavěšených a do hospody zvoucích. Vlaši nechtěli jen tak ledabylo pole opustiti, jenomže teď za nepřítelů pokládali pacholka, který je upral a vyházal.

Měšťanští bojovníci ztráceli se ve tmě. Několik jich za rohem poradu měli, kterak s Vlachy spor dojednati a jim se

slušně odměniti. Zatím Slovák obr procházel se svěcí hostěnici rozházenou, hledaje marně, ko ho by ještě vyndal. Vlaši jednotliví s rapíry nabíhali z ulice na mazhauz volajíce: „Kdo tu dobrý své mateře syn, pojď se s námi v kordy tlouci!“

Byl z těch vzteklíků strach, nutkali se vždy směleji a vskakovali na síň ze tmy uliční vždy počtem větším; zbraně jejich cvinkaly o schody kamenné i o hliněné dláčky v mazhauze. Přitom neslušně dotýkali hospodu a že to mordovna, hampejz, hospodář lotr a ten chlap, co se s nimi dral, arcilotr.

Vejsa již vstoupil na práh hostinského domu. Opravdu obr. Vyplnil skoro dveře. Stál tu s dobráčkou tváří v košili a v nohavicích plátěných vázaných, jako jsou k podvláčení; tento lehounký šat kryla mu modrá zástěra od prsou až po kolena. V ruce držel neveliký sochor, jak mu říkají pachole.

Vejsa do tmy volal: „Stě mi pekní magnáši! Můžete sa domov vrátit a všetko dobre budě, keď nič, vymrskám vám gatě a vaša hnojiská v nich!“

Vlaši ustoupili do tmy a radili se hlučně po vlasku. Někteří hledali kamení, ale bylo tu, pokud dosahovalo světlo z mazhauzu ven, jenom bláto a ne kamení. Jeden plížil se od strany ke dveřím, v nichž obr stál. Ten máchl pacholetem ke zdi stranou, až třesklo hřmotně, Vlach uskočil:

„Ani sa nědotýkaj, mrzký psotáre! Buděš něšťastný a počuješ, čo si nikdy něpočul; budě to stát doktora a apatyku!“

Vtom malý lo uha, kluk, přiběhl k Slovákovi s oznámením, že na chodbě k pivnici ještě jeden Vlach. Ihned Vejsa s chlapcem šel pro Vlacha, jež popadl na dvorečku s šenkéřkou, tou dnešní bitvou tuze přestrašenou. Ta mrštně utekla se pod kůlnu.

Ale Lelius se nedal tak snadno, nastala tubá rvačka; Lelius štiletem se oháněl; Slovák pacholetem těžkým, dřevěným. Slovák však udeřiti nechtěl, dobře věda, kdyby trefil, že by Vlach toho dobře nezažil a že by z toho byl soud a možná i dolejší vězení. Tedy jen mířil po štiletu a po ruce, což byla v polotmě dosti nesnadná věc.

Ta polotma pomohla. Lelius chtěje bodnouti upadl přes práh Slovákovi mezi nohy. Ten ho zdvihl se země, a drže ho za kalhoty jednou rukou a za krk druhou rukou, vynesl ho z hospody ven. Tu vhodil ho do tmy mezi Vlacha tak, jako se drva na hromadu metají.

Lelius zaklel od sakramentů svatých a bolestně zaúpěl. „Kého čerta, zlámal ti nohu, ne?“ tázal se Křištofor soucitně, zdvihaje Lelia z bláta.

„Snad nezlomil, ale vyvinul mi nohu,“ Lelius naříkal, „je mi těžko. Potvorný medvěd sakrament!“

Paní Abelinová již stála za svým manželem, nic neříkajíc. Křištofor ho těžce zdvíhal a vždy zas ho bezvládného pouštěl tak, že chvíli i hlavu válel v blátě.

Zatí muž zase to, ono kordisko bleskem šlehlo před hospodou a bylo znáti, že Vlaši útok podniknou.

Slovák s trdlem v ruce pobízel je, že je chce všecky vystáti, jen aby šli ze tmy na plac.

Vtom od rohu zasvitne smolná svíce na tyči. Jdou ponocní, tři drábové a rychtář městský Linhart Voves s žilou, s právem svým.

Do Vlachů, kteří právo hned poznali, jako když střelí. Utíkal, kam kdo věděl, jenom ne proti rychtáři.

„Poklouzl, nemůže jít, je v nohu uražen,“ Křištofor vložil rychtáři o Leliovi, jež si zavěsil na záda; nevšímaje sobě městského práva víc, dal se statečný voják na cestu k domovu Leliovu.

Právo vešlo do hostinského domu napomenout hospodáře, že hodina vypršela, aby zavíral. Přitom rychtář Voves vypil poctou pintou rakovnického piva a jeho průvodčí nahýbali si rychle ze společné hubatky dřevěné veliké bez pocoty. Kdo by také takovým škaryantům a drábům dával poctu? To by sám byl beze cti.

Když Křištofor se svým břemenem docházel k železné pánvi nárožní, v níž smůla hořela okolí osvěcující a ponocnými s desátníkem, tu stojícími a posedajícími, stále přilívaná, Lelio těžce hlavou nazad otáčeje ptal se, kdože se tu za nimi vždy krade.

Odpověděla paní Alžběta: „Tvoje manželka, která ti, mrcho zablácená, ouraz ze srdce přeje.“

Lelio se ulekl, až se v jazyk kouzl. Mlčel.

Za chvíli paní: „Vím, komu frejuješ před všeckou hospodou, jsi kluk, který nemá cti v sobě ani za holubí kroužek!“

To zlé slovo Lelia rozehřálo, zasyčel:

„Soudíš mne co tista!“

„Nesoudím, tebe kat jednou bude soudit!“

„Kat nesoudívá, bláznice hloupá, páni na rathouze soudí!“

„Však jsi dávno odsouzen, kdoví, kde tě od šibenice vyprosili.“

„Šelmo, mlč, všaks taky dobrá!“

Na to slovo obdržel Lelius od paní pohubek, a poněvadž nemlčel, než ještě nějaká neobalená slova přimísil k zlosti panině, obdržel pohubek druhý. Když pak se chtěl bránit nohou zdravou, Křištofor obranu zastavil hned vyhrůžkou, bude-li sebou házet, že ho složí. Pak už mlčel a ze strachu, že by mu paní Alžběta mohla vydrít oči, tiskl tvář mezi široké plece svého přítele, pod těžkým břemenem těžce dýchajícího.

V úzkých ulicích hřmotně v blátě pleskaly kroky obou chodců pozdních a pleskot odrážel se od černých domů a jich vysokých zkroucených i zubatých štítův.

Paní Alžběta nedopustila, aby raněný Lelius ležel v manželském loži ve světnici; kázala Adličce, aby mu připravila vojanské lože ve své komoře, sama že může spát při paní v světnici.

Ach, bylo to trudné poležení v komoře všelikým haraburdím přeplněné! Co měl činiti? Kterak se brániti? Byl malomocný proti ženě zdravé, statné, silné a mstivé. Kdyby nebylo dobré Adličky, ubohé schovaničky, byl by Lelius snad namřel. Adlička mu sloužila, ta mu přivedla barbíře, který mu nohu spravoval.

Ten barbíř, jenž vždy chvílku poseděl a popovídal, poněkud Lelia spojoval se světem zevnějším. Jináče trpěl Lelius žalář, paní Alžběta schválně ho nechávala samotna; přicházela sic do jeho samoty denně na chvíli; ale nepromluvila, vždy jen se pobledlému Lazarovi posmála. Úsměv její byl tvrdý jako kámen, studený jako led, ostrý jako jed.

Lelius z počátku považoval u sebe, že si té její nelásky plně zasloužil, ozývalo se v něm chvílemi i svědomí, že té ženě, která bývala plna účinné lásky, ublížil smrtelně, klamal ji tolikrát, že nespočítá v paměti těch hříchů. Hříchů? Ano, viny jsou to, viny proti ženě oddané velmi těžké; rozutratil jsem jí mnoho peněz, to jsou všecko viny, křivdy veliké jako balvany, za ně těžko a dlouho bylo by se káti; ta postel nemocná jest zajisto upomínka na pokání, tuhá pobídka k pokání, proklatá, bolestná, — a kdyby ten lotr Uher byl dřevem nešťastně mrskl, mohla snadno býti z nemocné postele smrtelná, pak konec všemu pokání, potom přicházejí už jen tresty, a kněží říkají, ty že jsou věčné.

Po takovém rozjímání některou chvíli vyplula navrch myšlenka, že uzdravě se bude jinačí, ale taková myšlenka vždy potopila se zase v spoustě jiných úvah. Uvažoval, že měl paní dosti dlouho srdečně rád, ale že ho vehnala do náručí laskavější sama; vůbec to nějak všecko přišlo samo, on ani dobře za to nemůže, mnohokrát se smiřovali po domácí bouři a bitvě a vždy přísahal paní Alžbětě, že to tak naposled, a zase, zas jako když to na něho hodí. Snad ho Bůh tak už stvořil; snad mu tak určeno planetou a od kolébky. Dobrotivá Madonna se za něho přimluví.

A když si Lelius svoje viny tak přívětivě vyložil a omluvil, popadal ho mstivý úmysl, vraziti do toho lotra Uhra tesák až po rukojeť buď zřejmě, buď zrádně za to, že tak dlouho bolestně ležeti musí. A tu si Lelius sliboval náhradu za toto tvrdé, hrozné strádání na proklatém vojenském loži, nad které ani smrtelná postel nemůže býti hroznější.

Ta děsivá samota! Byl se svou pekelnou bolestí většinou dne sám a sám. Adlička přicházela do komory jen s jídlem a na službu, když paní nevrle jí tak kázala, jinaké vklouzla do komory, jen když nebyla paní doma.

Lelius prosil děvče za to; prosil Adličku tak krásně a poníženě, nejtoužněji, jak prositi uměl. Musilo-li dítě z domu pryč za posilkou nebo nesmělo-li k pánovi pro přítomnost paninu, potom už vždy dbávalo toho, aby aspoň pes dostal se k pánovi v jeho samotu, aby v té komoře, která je dusná jako sklep židovský na tarmarce, počil něco živého.

Zoufalým vztekem Lelius několikrát zařval, když porozuměl z hovoru na mazhauze mluveného, že paní Alžběta vrací některého z jeho přátel, kteří ho chtěli navštívit. I ten mizerný Křištofor se odvésti nechal jako ovce hloupá. Byl by zdravýma rukama svýma v tu chvíli paní nejraději rozdrtil, ale nemocná noha velela ležeti rozkazem tvrdým, neúprosným.

Upadal pak na dlouhé hodiny do ztrnutí tupého, z něhož chvílemi probouzel se zase naopak k nemírné zlosti takové, že trhal ložní šaty a rukama bíl do postele, až mu modraly a opuchaly.

V takové chvíli jen Adlička, to děvče, jež vždy mělo oči ustrašené, přivedlo pouhým svým příchodem podrážděného pána v míru klidnější; brával děvče za ruku, hladil ji a jednou nebo dvakrát i zaplakal.

„Tobě, Adličko, se odměním, až jen budu zase chodit,

nezapři mi, vid', že tě ta stará navádí, abys mi ani jíst nenosila, žeť tak?"

Adlička na svých čtrnáct necelých roků dosti obratně odpověděla, že paní matka je taky hodná a laskavá jako on, a že se také tuze trápí.

A věru paní Alžběta měla chvíle měkkých citů. Dvakrát rozběhla se ke komoře, že Leliovi podá ruky na smír, že ho zlíbá, obslouží a že si ho tak těžce káraného získá, a dvakrát zarazila se přede dveřmi; zastavila ji myšlenka, že lehkých smírů s laskáním už bylo dost a Lelius zůstával stejný; snad teď, když ho trestá pán bůh a paní v tom trestání pomáhá, snad teď půjde v sebe a zlepší se. Nechať tedy kalich vypije do dna.

Když už noha se pohojila tak, že Lelius mohl seděti na loži, prosil jednoho dne Adličku, aby mu shledala nějaké čtení, ber kde ber.

To byla dítěti věc těžká; samo nemělo knížek, neumělo čísti, a paní Alžběta tu mimo modlitby neměla knihy jiné. Ale šukala Adlička po domě u sousedův a vyšukala čtení o Melusině.

Vlach četl dychtivě, ne všemu rozuměl, ale nečetl dlouho; zhlédnuvši čtení paní Alžběta rozezčila se velmi a oznámila dívce vzápětí dvojí věc; nejprv, že bez jejího vědomí nesmí tomu jedákovi neslušnému donášeti nic, dokonce nic, sic že bude bita; druhé, knížku že mu odnítí musí po dobrém nebo až usne, ne-li, že bude bita. A týž ještě den, že Lelius nebyl knížky pozbaven rychle, obdržela Adlička od své paní slova zlá a hrubé za vlasy urvání.

Děvče hrubou bolestí kviklo, ale pak štkalo tiše, ani ne bolestí jako lítostí srdečnou. Leliovi, jenž vádu až do své komory doslýchal, dítě nepovědělo, co se stalo, nežalovalo. Bylo v té domácnosti neveselo, studeno.

Lelius teď již ani ve spaní neodpočinul smutné duši svojí; spánek ho míjel čím dál tím víc, a když těžké myšlenky mu přece uslábly a pomotaly se v spánek, sny nepokojné ho brzy zase probouzely k těžkým myšlenkám. Nejčastěji se mu zdálo, že má nohu k podlaze přibitou takovým hřebem, jako vídal v kostele na kříži. Když nemohl nohy odtrhnouti a hřeb pekelně zabolet, bylo po spaní. Na spánek Leliův bylo nutno číhati, byltě velmi nejistý. Což těžko bylo dítěti, kdykoli ten zlý den vešlo do komory a vždy shledalo, že pán nedříme, nespí a knihu drží jako věc vzácnou. Konečně přec čtení o Melusině se ztratilo.

Lelius probudiv se, kázal Adličce, aby hledala pod postelí a všude jinde.

Neosmělivši se s pravdou ven, dítě hledalo a nenašlo. Zato nazejtří paní Alžběta vstoupila do komory krátce před obědy, a podávajíc muži svému otevřenou knížku nevelikou, pravila:

„Tu máš čtení, co rudkou zatrženo, to jest tvůj kontrfej, to je věrně na tebe krájeno a šito!“

Lelius při prvních třech slovech — byla to první přímá k němu slova z úst ženiných po dlouhé době — rozjasnil se, při slovech druhých nabral čelo a na oči a všecku tvář ulehkl mrak tmavý a těžký jako železný plát.

„Uč se boha báti!“ na rozloučenou žena řekla a odešla.

Lelius drahnou chvíli tvrdě mlčel, ale nakonec chvatl ke knize přec a četl, kde otevřeno a zatrženo.

„Oženil se čert s nepravostí, měl mnoho dcer a provdal je: Nemilostnost dal pánům, Ukruťnost zemanům, Nádhernost měšťanům, Pejchu písařům, Faleš kupcům, Nespravedlnost soudcům, Ošemetnost řečníkům, Ožralství řemeslníkům, Nedbalost služebníkům, Neumělost žákům, Nevěru sedlákům, Lichvu a Zradu židům; Smilství dal mezi všecky, to všudy se tluče a drží, nebrzo koho mrzí — —“

Posměšně se Lelius ušklíbl a převrhl listy. Četl:

„Každé nectné milování, plné strachu, pečování; kteří jsou tuzí frejří, ti pokutu za to nesou, ruce, nohy se jim třesou.“

Udeřil knihou o zem. Zůstal do výšky trčeti list titulní, na němž v rámečku vytlačena slova „Kupidova střela“ — při nich bylo jméno Lomnického, který tu knihu mravokárnou psal. Všecky listy té knížky složily se na sebe klidně, jen list titule trčel, jako by odpíral svému pohanění.

Lelius lehl naznak, ruce dal za hlavu, hlasitě se zasmál smíchem nuceným, aby paní slyšela, a do zubů zamumlal:

„To plískání najisto páter Markus mi poslal na polepšení,“ a vyplaziv jazyk až skoro k bradě, dodal: „Ten prožluklý, úlisný mnich nemusí na mne ženu popouzeti, tať bez něho krutý drak.“

Po chvíli zmírnily se zlostné šlehy očí jeho a pokorněji prohodil z ohrady svých bílých zubů ven: „Ej, dobře tak mnich učinil, že mi napomínání poslal vytlačené, lépe, daleko lépe, než aby mi sem chodil kázat —“

Lelius dnes už dlouho chodil hledaje nový byt. Chtěl bydlet tu, kde jeho ani paní Alžběty neznají. Ještě dobře, že neprší. O svatém Havle bývá hodně mokro. Dnes je nahoře modro a bílí beránci stojí na modré báni jako přimražení.

Lelius stanul před domem, nad jehož obšírnými vraty na plechovém znaku namalována botka červená. Dům byl dosti veliký, rozložitý, ale ne tuze pěkný. Což na tom, nebude obyt také tuze drahý; musí se spořit, uskrovnovat, dlouhou nemocí ubylo pánů, jiní barbíři a ranhojiči sousto volné chytili, a Lelius odešel s prázdnou. Dům je hodně starý, to patrně taky z těch starodávných dvou zubatých štítů; Leliovi se zdálo, že nahýbají se do ulice tuze odvážlivě. Ale dům stojí pevně, zdi do patra jsou kamenné, třeba opršalé, nahoře cihly zvědavě hledí tu a tam z oprýskaného šedivého obmrštění. Lelius všiml si, že dům se potí, při zemi, kde strouha z domu vybíhala do strouhy v ulici, byl ten pot dokonce nazelenalý. Rezavé mříže v oknech dolejších, od pavučin a prachu slepých, nečinily na Lelia sic dobrého dojmu, ale spokojil se vida, že mříže, prach i pavouci náležejí ke krámu nebo sklepu, v němž po zdech i v stropě rozvěšena veteš, šaty, boty, škorně i nejrozmanitější haraburdí.

V haraburdí židovka tlustá, ne stará, trůnila, sedíc ve dveřích nízko na stoličce. Taková židovka a takový dům v zastrčené ulici přec nebude mítí sklep tak vyložený nádherně, jako mají na rynku šmukýři v bohatých krámech.

Ostatně ten dům vévodil druhým v ulici — všiml si Lelius, že jich střechy šindelné, některá dosti daleko do ulice vyskakující, měly na okrajku místo šindelů mezery, což tak pěkně vypadá jako vyražené zuby; jiné domy byly víc lepenice než kámen a cihla. Ten tu u botky červené jest nejlepší.

Lelius vešel hlubokým průjezdem dlážděným a octl se na dvoře velmi obdloužném a hned poznal, že tento dům, v němž by rád se svou ženou jako v ústraní se pokrýl, jest dům prochoditý.

A toho života! Po obou stranách pavlače dřevěné na svislech, na pavlačích prádlo na šňůrách, šaty ložní přes zábradla, příze a rozmanité kusy a kousky všech barev; mezi tím a pod tím ženy, děti a křik. A což ta rumrejška dole!

Tu nějaký stoličník při otevřených dveřích svého obytného robila stoličky, tři hotové stály při zdi, jedna na druhé. Vedle stoličnicka okno, místo skel prknem zahrazené, veliké dveře hned vedle otevřené a v nich kotláři, mistr s tovaryšem, kováři, klepali, hřmotili bez přetrží. Podál při zdi nějaký kožíšník s výrostkem mrskali spratky. A všude děti jako vrabčů, zvláště v koutě konec dvora, kde je hnůj slamnatý při humně, v němž se slady dělají.

Uprostřed stavení dosti obvyšně od země Lelius spatřil tři okna pod šindelovým přístřeškem. Okna čistá, zeď kolem nově obmrštěna. Na ta okna právě Leliovi ukázal stoličník, když se Vlach ptal, lze-li tu kde bydlet.

Dobré prý bydlo, už od termínu sv. Jiří prázdné a prý ne drahé; tu ten rotšmid je prý hospodář domu.

Lelius popošel ke kotláři a pokoj s komorou najal k termínu sv. Jiří.

Byl u sebe přesvědčen, že vybral nejlépe: dům v ústraní skoro konec Starého Města u vody a přec plný životem; v tom domě jistě nestraší; paní Alžběta bude tu míti se sousedkami víc zábyvky a dá mu spíš pokoj, také se pro to množství lidí bude asi ostýchat křičeti se s ním a rváti. Bože! co pro ty rvačky a křiky už vytrpěl! Vždyť proto i jesuité vypověděli je z domu. Páter Markus sladkým a ledovitým úsměvem se sic tuze omlouval a vysvětloval, že dům ten otcové odkazem zbožným zdědili na dobré úmysly a těmi zuřivými křiky denními i nočními že by dům byl zahuben a brzo prázden.

Ale ať vykládal páter, jak vykládal, Leliovi málo platno, vypověděli je a poklesnutí to patrné: z domu hraběcího k páterům a od páterů k botce červené, kde Leliovi zdála se býti ulice nejchudší, děti nejšpinavější, ženy nejsprostší a nejošklivější. Že v domě kněžském dosavadním dlouho nepobudou, to Lelius tušil od chvíle, co paní Alžběta nabíla druhé ženské v domě obývací.

První, s kterou se porvala, byla děvečka. Paní jí řekla: „Mého manžela loudíš ode mne a s prstenem chodíš mi na zdůru!“ A hned se popadly, a dívčí odešla z rukou statné paní ukravena. To by však nebylo tak zle: děvečka o termín odejde a byl by pokoj.

Paní však žárlivostí zasedla si na mladou vdovu pokojnici. To bylo hůře, to byla rána smrtelná. Popadnuvši pokojnici na mazhauze, paní ostře zahovořila:

„Mrcho, držíš se mého muže a chodíš v mém vlastním!“

„Sama mrcha!“ znělo odvetou směle.

„Víš, s kým mluvíš, nešlechtná?“

„S kým bych mluvila, s felčarovou ženou a kdo ví, jsi-li jeho žena?“

A už byly v sobě.

Dům všecek byl vzhůru. Pláč z toho a žaloba, paní posedla za tři dni v šatlavě pod věží, a páter Markus oba manžely sladce z domu vypověděl. Chtěl, aby šli na překot pryč pro pohoršení od nich zdělané, ale Lelius uprosil lhůtu obyčejnou.

Paní Alžbětě to dobře vyčetl:

„Vidíš, vztekla, teď nezbyvá, než abychom hledali byt v ulici nekázané!“

„Tam náležíš ty, ne já!“ odsekla paní.

Ty všecky věci a příhody Lelius měl v hlavě, když najal byt u červené botky. Doufal, že u botky se všecko zlepší.

Přiletěla na bílém koni zima, u Leliů stejně smutno; začali psátí rok Páně 1604, přišlo jaro, Leliovic odstěhovali se. V tom se Lelius nemýlil, že paní Alžběta v novém domě bude míti s ženskými zábyvku přívětivější nežli v starém, kde se s mladými rvala a obstarožné nechtěly míti nic s ní činiti; Lelius sobě důkladně sousedský dolejšek domu ohledal, byly tu jen ženy mladé, udřené prací, a několik hodně starých.

Už první týden paní znala se se všemi sousedami ve dvoře. Nenadělala doma řečí s Leliem ani s děvčetem, musily tedy zadržené hovory stavidla protrhnouti, jakmile paní vyšla na zápraží. A nebyly to hovory šumné ženské povídavosti, hovory, jež smíchem veselým se končívají, byly to řeči tlumené, vzdycháním přerývané: paní Alžběta všem obšírně povídala o svém muži, o svém neštěstí, žalovala, naříkala a zlobila se. Zlobila se, neboť věci již mrtvé a dávno zasuté vždy znova na den vyhrabávala a znova je s lítostí a zlostí prožívala.

Mladší ženy ji poslouchaly soucitně, rozehřívala je radostná myšlenka, že jejich mužové nic horšího netropí, nežli že se občas trochu z míry napijou a jim, bublají-li, vybijou.

Staré, jimž se paní Alžběta svěřovala, šly ve svém soucitu o to dále, že paní všelijak radily, ba i pomoc svou a službu k stíhání a nápravě zvětrilého manžela nabízely. A v tom

právě naděje na dobrou zábyvku se sousedami Lelia šeredně omýlila. Vzrostl mu najednou počet ženských nepřátel; jestli před třemi roky donášela ženě jeho jediná svícnice nebo mydlářka z Karolinum, teď věšelo se mu na paty aspoň tři zlych bab očima baziliškovými a se zuby, pokud který v dásni zbyl, ostrými, jako jsou střepiny skelné.

Jedna z těch nových přítelkyň a pomocnic jest stará Sojková vdova, o kteréž stoličkář tvrdívá, že se proměňuje v můru a lidi v noci tlačí; s tou paní Alžběta vešla v srozumění nejupřímnější, poněvadž i ona, Sojková, před lety měla muže zlotrovalého, s nímž tuze mnoho zlého pokusila. Ten vzal si naposled do hlavy, že se musí mstít nade všemi kněžími, poněvadž ho jeden z kněží oddal k manželství. A jak kněze zhlédl, ať luterského, ať římského, mnicha či světského, jednostejno, nadával a svazoval se v pračce s knězem, až se druhdy po ulici váleli. Poslední léta pobýval proto víc v šatlavě než doma; tam také zašel; a Sojková vesele si oddychnuvši vsedla ctně na stolicu vdovskou.

Druhá přítelkyně nová ve dvoře je Káča, co si nohy obvažuje časem k žebrotě; poléhává žebrajíc na stupních kteréhož kostela, doma však, ve dvoře u červené botky, vede si věru ne jako žebračka. Tu sobě na stará kolena dopřává, seč jest.

I ta má zlé vzpomínky na manžela svého. Byl cínař, dobře se jim vedlo, dal se na pití a opití jeho byla tak drahá, že v chudobě sešel: bláznisko, když se opil, vyhazoval konvice z hospody ven s tím důvodem, že si je umí udělati řemeslně pěkně a hezčí, než jsou konvice šenkéřovy. I Káča tedy se zlou vzpomínala na muže svého a s paní Alžbětou porozuměly si.

Třetí přítelkyně stala se ženská obstarožní, na zdraví dosti sešlá, které ve dvoře jméno dávali Afrika. Říkali, že je rodem Vlaška, jiní, že je Němkyně; o její minulosti nevěděl nikdo nic bezpečného; jen to uvízlo v paměti starších sousedek, že bývala někdy pro svoje svody v šatlavě, proto také, když jí chtěly vynadati v hádkách, říkaly jí sousedky: Šatlavačko. Ona sama o sobě jen to vypravovala, že bývala krásná co obrázek na oltáři, a muži že jsou pohlaví lotrovské.

S těmi ženami paní Alžběta hovořovala nejčastěji, ba posedávala u nich za celé hodiny a zanedbávala čím dál tím víc domácnost, všecko všude Adličce přenechávajíc; ze srdečné bolesti a lítosti vylíhla se u ní netečnost a nedba-

vost. Neblahá žárlivost stlačila paní tak hluboce dolů, že časem i Dubra, tlustá židovka v krámě pod veteší sedící, k důvěrnému hovoru jí byla milá. S takovými ženami, jako bytují u červené botky, byla by před čtyřmi, třemi roky nádherná paní Alžběta ani nemluvila. Což to trpká proměna!

Paní Alžběta dnes jest sešlá žena, našedivělá, v šatech neúpravná, oči mrzutých, mdlých, vzhledu tvrdého, mužského; když ji Lelius po prvé v komedii spatřil, měla vlasy jako zlatá pšenice a oči živě vyhlížely zpod pernatého atlasového klobouku do světa spokojeně ven. Což to nemilosrdný v málu letech rozdíl!

V novém bytě začaly se povyky a různice brzo. Pes anglický svým hrozným štěkotem rozhlašoval to do dvora a vzhůru na pavlače. Z počátku volávala paní, když byla bitva dokonána a Lelius utekl do města: „Mocný bože, Kriste Pane, dej, ať se nezblázním!“

Ale toho volání neslyšeti od té doby, co paní obvykla v spolku se svými přítelkyněmi napíjeti se a tím myšlenky bláznivé, které ji při střízlivé mysli trápily, uspávati. Při střízví obmýšlela vždy jen to jedno, kterak překaziti nebo trestati zrady Leliovy; když mysl její na chvíli ztupěla páleným vínem, nemyslila paní na nic, a to se jí vidělo býti velikým ulehčením a odpočinkem

Poznav ji po prvé opilou, Lelius zarazil se, viděl v té ohyždné příhodě dílo svoje, ale brzo zvykl i tomu, pouze to ho mrzelo velmi, že nemírně utrácejí teď dva a že nebude dostatek peněz. Tenkrát po prvé opravdu zavrtala se mu do hlavy myšlenka, že uteče paní Alžbětě. A při nouzi má míti starou opilou ženu!

Když jedenkrát vystřízlivěla zas, pravil jí: „Budeš-li se v tom opilém kališti válet, nechci s tebou býti, štítím se bývati s tebou!“

Paní mu nějak samorostle odpověděla, ale dala sobě s pitím opojným za nějaký čas přece pozor. Však proto domácí křiky provozené příšerným štěkotem psovým a hlasitým pláčem Adliččiným neustávaly; jednou kotlář, po druhé stoličkář, jindy jiný musili v bytě manželů nesvorných rychtářovati.

Vášeň milostná Leliova už poklesla až na pouhou zlobnou radost ze skutku zlého, čím víc oči ho stíhalo, tím větší radost, když kousek provedl a oči nelapily ho, a naopak tím

větší zlosti, když byl paní Alžbětě přes vši opatrnost donesen a prozrazen. Manželé neměli už naposled k sobě jiného citu nežli nenávisť, a z té zrodila se vzájemná nedůvěra; Lelius ani paní Alžběta nikdaž neokusili z pokrmů, jež Adlička leckdy za malý peníz dosti neuměle slátala, ani sousta, leč prve pozřel kousek pes, není-li otrávena krmě nějakým prachem pod tajem vhozeným.

Neřekli si to, ale oba stejně na psovi zkoumali nepřátelský pekelný úmysl.

Rozkvetl se máj; Prahu obklíčil vůkol zelený věnec, na Petřínské hoře bílými květy tkaný, také na ostrovech vltavských stromy proměnily se u veliké bílé kytky. Lelius opojoval se, jda z Malé Strany domů, nádherou májového podvečera a smířoval se se vším světem. V nejsrdečnější míře prošed smrdutými ulicemi vcházel v obšírný, potemnělý průjezd u červené botky. Z toho zlatého slunce, jež všemi barvami hrálo na Vltavě, Lelius pojal tolik světlých paprsků v duši svou, a z těch květů bílých, jež svítily na zahradách pražských, tolik jich napadalo v srdce jeho, že dnes byl by hotov stisknouti paní Alžbětu stejně tak srdečně, jako činíval před lety. Vstoupí do dvora, učiní několik kroků, a paní proti němu se hrne z kouta druhého od paní Afriky.

Poznal Lelius, že paní opilá. Nepotácela, nekolácela sebou, jako činívají lidé, kteří rozum přebrali, to nikoli, ona vždy i při nejtěžším opití rovně kráčela jako po šňůře, ale tuze rychle, rovně jako šipka; při střízví se spíš kolébala v bocích. Báby něco nového o Leliovi byly donesly, paní celé půdne chystala se v besedování na přivítanou jeho.

Znal Lelius ten rovný, rychlý chod a rázem pochopil, že dnes zase peklo se otevře. Otevřelo se, hromy bily, sirou páchlo, zuby skřípěly, tvrdé ruce se zdvíhaly a pes anglický hulákal, až se rozhlašovalo vzhůru nad rozbitou šindelovou střechu.

Tu bitvu způsobila klevetná Afrika: donesla, že povětrný Vlach viděn byl pod Letní s nějakou. Po bitvě Lelius vyběhl jako zmijemi štvaný a nevrátil se až v půlnoc. Vrátil se uklidněn a rozhodnut, že k podzimu se dá připsati za ranhojiče k vojsku do Uher; do podzimka že musí něco peněz nashromáždit, aby nešel odtud tak holičký.

Nemaje při sobě klíče od mřížky k mazhauzu, stanul ve tmě před mříží v rozpaku, co teď. Kéž se vrátil do temných ulic pražských za dobrodružstvím!

Pes uvítal pána u dveří, ale otevřít mu nemohl. Tiše Lelius poklepal prsty na dřevěnou ohradu, zaklepal ještě dvakrát s důrazem o něco větším, a Adlička, znajíc jeho způsob, vyšla tiše z komory a vpustila pána, nic nemluvic. Jenže pán tentokrát nešel do pokoje k ženě svojí, jak obyčejně činíval, než hlasem napolo tlumeným ptal se děvčete, cože paní Alžběta?

Když Adlička šeptem odvětila, že paní po jeho odchodě odešla též a že ji Afrika ještě s nějakou přivedly všecku dokonce zpitou, Lelius zaklel hrozně a řekl, že k té ožralici dnes nepůjde.

„Ty čtyři hodiny k ránu přeležím, dítě, v tvé komoře, třebaš je vysedím na truhlici, raději na tvrdém nežli u toho zlého draka, kterému se mozek podbáhnul!“

Děvče, jsouc zvyklo svých pánů poslouchati na slovo, ani slovíčkem neodporovalo, ani také nevinnému dítěti na mysl nevstoupil nižádný důvod, proč by smělo pána od své komůrky odehnati. Lelius na dlouhé rozmýšlení nečekal a vešel.

Děvče za ním.

Jen ještě řekla Adlička, že sama do rána vysedí, pán aby vleh na své vojanské lůže. A dořekši to, už svinula se v koutek na bobek a hlavu rozespalou složila na kolena.

Lelius chvíli stál, potom těžce usedl na lože, nemluvil, za hodnou dobu vyzul jeden střevíc, zas chvíle proběhla, než shodil druhý, odhodil krejzl a již nic víc se sebe nesvléknuv natáhl se na lože a po některém vzdychání a hekání usnul.

Z lože vybral se velmi ráno. Přivstal si, sotvaže den začal se k svitu promrkávati; na nebi, pokud k němu ze dvora viděti bylo, mezi temnými oblaky objevily se první žluté proužky, když Lelius obouval se v střevíce, odevčíra ukop-těné, a zapínal přesky uprášené.

Urovnáv natahováním sem tam krajkový hustý límec, přistrojil se Lelius dokonce. Chvíli zahleděl se v koutek, kde na zemi Adlička spala spánek dětinský a spravedlivý. Bylo mu náhle líto, že dítě pro jeho vzdor a nechuť k manželce musilo po denní lopotě spáti tu na zemi jako pes.

„Však se vynasnažím odsluhovati se jí. Chuděra, nemá u nás nic dobrého!“

Tím slibem si ulehčil a odvrátil se od té ubohé hromádky v koutě. Pak přemítal za chvíli, kam dnes musí za službou,

v kterém pořádku domy proběhne, kde zastaví se na pivní polívce, a ustanovil se, že dnes vůbec o svoji manželku nezavadí, ba že teď hned raději odejde, aby jí nemusil viděti, a že bude lépe, bude-li paní Alžběta domnívati se, že po jejím ošklivém povyku Lelius celou noc jinde strávil.

Když si to v mozku tak všecko pěkně uspořádal, lehounce, tiše z komory vykročil.

Ale paní Alžběta, všecka rozchlupacena a rozvázána, stejně vykročila z pokoje svého. —

Ti dva stáli proti sobě. —

Lelius zarazil se, paní Alžběta ulekla se víc a silněji. Lelius mrzutě zarazil se, že ho doma postihla, jiného zatím nic na mysl mu nevzkročilo než to.

Pohleděv k své ženě pohledem chladným, švižně vyšel z předsínky a zmizel za mříží. Pes za ním. Bylo slyšeti, jak psa domů žene zpět.

Paní dlouho stála ve svých dveřích a držela se veřejí oběma rukama, aby nepadla; zdálo se jí, že šlak jí chce přetrhnout, cítila, že pot na čelo vsakuje a srdce že bije ranami neobyčejnými. Stála, stála, slova nemohouc ze sebe vyraziti. Vtom Adlička vyšla bosa, oděná košilí a jedinou suknicí.

Teď paní slova vyrazila a hned také pustila se dveří: „Již, již teprův pomním všecko, teď chápů všecko, here, tak ten lotr i —“

Zarazila se, zahleděla se ostřeji v tu tenkou postavičku a tvář dítěte vychrtlého, bledého, s ustrašenýma očima, jež blížilo se k paní s údivem, zvolna a neohrabaně, jako štěňata činívají, nevědouce kam a jak se svými dlouhými nohami.

„Paní matko!“ tiše Adlička pravila. Chtěla políbiti ruku a přátí jitra, ale slovo umřelo na jazyku nesmělém a neohbitém.

Paní očima vyvalenýma upjatě hleděla na děvče a těma očima hroznýma je v kroku zastavila. Do mozku vrojily se jí myšlenky pekelné, a když poslední z nich nad ostatní zesílila se, zkríkla paní na děvče:

„Spal v tvój komoře? Mluv! Spal!“

Děvče ustoupilo bázlivě o krok a dalo se v nějaké nesrozumitelné koktání.

„Kde tys ležela tu noc! Mluv, kde!“ To již nebyla slova, to bylo řvaní dravého zvířete raněného.

„Svodnice tuplovaná!“ znělo chřaplavě jakožto průvod k ranám, které dopadaly z tvrdé ruky na hlavu dítěte, jež tu stálo jako v ztrnutí. Teprv když první krůpěje krve zkropily košili, Adlička vzpamatovala se a nemotorné vzteklé ženě vyběhla z ran.

„Nevěřím tomu!“ pravila asi hodinu po tom stará Sojková Alžbětě, když jí byla všechno vyložila.

Šly spolu ke Káči, co si nohy obvazuje. Nebylo jí v pe-
lechu; prý záhy dnes odešla a leží u kostela a žebře. Ta zpráva byla paní Alžbětě nemilá; škubalo jí to v tváři, bylo znáti, že by ráda a rychle slyšela soud svých ostatních přítel-
kyň, když první jí rozpakovala v pevném přesvědčení.

„Kde to žebře?“ táže se paní, „je ten kostel daleko?“

„U sv. Jiljí na těch stupních, kam nesmějí městští rych-
táři, právo, ani kat, to je pod Perštýnem brzo, tu má paní Káča dobrý výdělek, ale ona už v tu dobu přichází, do toho kostela vysokého mnoho lidí chodívá, dobrý výdělek, místo jako svaté, kdo na ty stupně vskočí, na toho právo nemůže.“
Tak páté přes deváté breptala Sojková.

Obě ženy vešly k Africe, Šatlavačce. Vyslechši nekalou historii, bába ani dlouho nepřemýšlejíc pravila, že znala lidi obojího pohlaví a každého věku, kteří byli všeho zlého schopni. Teď ještě, co řekne Káča. Potom něco rozhodného musí se stát, a kdyby paní měla do konsistoře k arcibiskupu jít a na rathouz k pánům; musí se konec nějaký učinit trápení jejímu a trest musí dokročiti k vinníkům, a byť to byl veřejný šilink a metlami vyšoustnutý pardus u praněře a z měst Pražských vyhnání navždy. —

Nemohouce dočkati se Káči, ženy vešly k tlusté židovce Dubře mezi veteš. Naplněna jsouc klidnou moudrostí svého pokolení, Dubra pravila:

„Já neříkám tak ani tak, na světě všechno možno, ale o pa-
nu Leliusovi a té děvečce neříkám tak ani tak.“

Vtom belhá se domů Káče, co si nohy váže. Už ve vra-
tech ji popadly a po dvoře všechny do ní hučely. Naposled sesedly se v komoře její při konci slamatého hnoje vedle hvozdu a kůlny a jedna přes druhou posuzovaly nekalý sku-
tek a uvažovaly důvody paní Alžbětiny.

Ta vypravovala, kterak už od nemoci Leliovy pozorovala náklonnost té dívčice k manželu:

„Já, bláznice, všechno vážila poctivě, spravedlivě: pečlivě
jsem jí dochovala do let dorostlých, vše, co jsem dělala, bylo

s dobrým, užitečným jejím. Že jsem se hned nevtípila, když muž ležel s nohou; bylo patrné, že spolu mají srozumění, žába od té doby je smělejší, leckdy odpovídá, ba už i jako v truc vyskakuje!“

To mluvíc, paní Alžběta byla všecka jako v horečce, nakonec dala se hněvem a lítostí do křečovitého vzlykání. Káče, urovnávajíc sobě umleté plátno na hlavě a pod bradou, svoje o té příhodě mínění vyslovila takto:

„Mně se zdá, že nejmoudřej promluvila židovka, tak ani tak, židovka myslí, aby ses, paní Alžběto, přesvědčila hmatněji, to, co jsi viděla, to jsou pŕtahy, ale ne přesvědčení, to musí býti očitě spatření —“

„Domáciho zloděje neučíháš!“ rychle přerhla hovor manželka Leliova.

„Here, ne tak, nemyslím tak, dívčice sama musí býti na všecko ostře dotazována, aby pověděla, co a jak bylo; ptali jste se jí pořádně, paní Alžběto?“

„Něco toho ptala jsem, ale nedává odpovědi, než řeči plete jako rohož.“

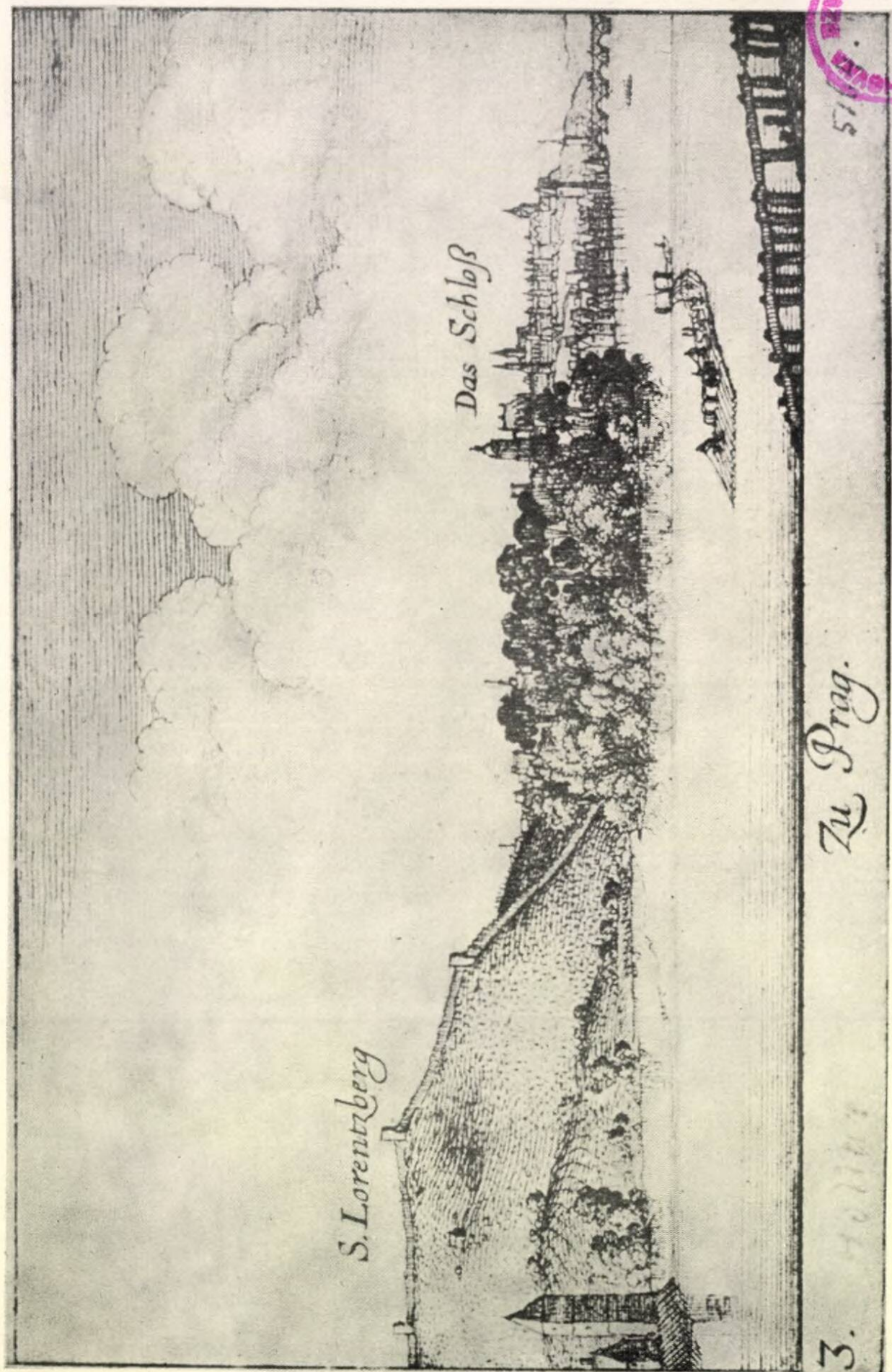
„Nu, to se jí optáme samy, nám to poví, a dojděte si hned nahoru k té Dubravské na pavlači v koutě, znáte ji, ta zkoumá na rathouze podezřelé panečnice, s tou promluvte — deset grošů dosti bude dáti —“

Ještě drahnou chvíli šeptaly ty ženské čtyři.

Bylo k nešporní hodině týž den, kdy stařeny sešly se u paní Alžběty Abelinové v sednici. Adlička babkám mříži otevírala jedné po druhé, nic netušíc, neboť bývaly u paní matky často pospolu. Nezarazilo ji, když naposled přišla z hořejšího patra Dubravská, kteráž k pozdravení a přivítání dívčinu sotva ústy hnula, zato tím bystřeji očima ji bodala. Zнала tu maličkou paničku shora, často doslýchala její hrubý hlas, když na děti křičela.

Netrvalo dlouho, děvče zavoláno do sednice a paní Alžběta ihned dveře zavřela po Adličce na řetízek, aby nemohla ven. Ze sednice donikal ven nejprv tlumený hovor, mluvila jedna, druhá, dvě, všecky, hovor houstnul a sílil, bylo slyšeti paní Alžbětu silným hlasem vykřikující kletbu:

„Bodaj mřela!“ Ale zároveň s tou kletbou bylo slyšeti hlasy, podle zvuku dobrácky domlouvající, pak už zavzněl pláč Adliččin, pláč takový nějaký, při němž se ruce stiskají k prosbě nebo na kolena se připadá, ten pláč proměnil se za chvíli v úzkostlivý nářek, při němž dítě sorva dech popa-

2. Lept V. Hollara: Praha, viděná od Vyšehradu k Petřínu a k Hradčanům.

dalo. Přitom dupot několika nohou svědčil o zápase. Pak dupot přestal, ale křik dětský ozýval se pořád.

Přiběhla stoličkářka k mříži, za ní kožešnice, tloukly na mříž, až povolila, hřímaly na dveře.

Stoličkářka volala:

„Bodej vás sto hromů zabilo, co tropíte, proč to dítě tak bijete, nemrhejte jeho zdraví!“

Řetízek spadl, dveře se otevřely, paní Alžběta nějak uklidněna vyšla a prosila sousedky, aby se upokojily, dítě že nebylo bito, že jest jen tak rozmazané a zbytečně křičí; vyšla ven Adlička a zahrazujíc si tvář oběma rukama utíkala do své komory; vyšla Sojková s tváří, jejíž žilky namodralé byly teď právě modřejší, s ní Káče vylezla ze dveří. Ta byla nejvíc upachtěna; místo na hlavě měla v ruce ženskou roušku, s hlavy spadlou nebo sňatou; její obnažená lebka byla jen úzkými dvěma proužky vlasů barvy špinavého stříbra nažloutlého krytá a ostatek ošklivě holá. Také vrásčitá Afrika byla nějak všecka od sebe. Maličká paní Dubravská na mazhauzku ještě asi čtyřikrát opakovala znalecký výrok o neporušenosti dívčině a pak šla po svých. Babky ještě za chvíli postály. Sojková uvazujíc si fěrtoch vesele pravila:

„Já věděla, že dítě nevinno, já dobře hádala.“ Přitom vítězně i zlomyslně hleděla na paní Afriku.

Ta se bránila: „A co já řekla jiného?“

Ještě chvíli sekaly ty dvě zubem ostrým i jedovatým, jako je tříska skelná. Upravujíc sobě hlavu v zavítí plátěné, Káče chválila sebe mluvíc k paní Alžbětě:

„Já měla z vás nejrozumnější uvážlivost, já poradila nejlíp, teď bude doma svatý pokoj!“

Paní Alžběta neříkala nic. V tváři, v očích jejích bylo znáti klid po veliké bouřce. Do té skupiny na mazhauze stoličkářka, žena ještě mladá, ale dětmi a prací zvadlá, kteráž do té chvíle stála tu s otevřenými ústy a s očima tázavýma, naposled přímo zařvala pěsti zdvihši:

„Že se pána boha nestydíte, plesnivé mošny, dítě týrat!“

Kotlářka nenadávala, ale řekla dvakrát „Fuj!“ a plivla.

Když se mázhauzek vyprázdnil a ztichl, paní Alžběta pláštík a klobouk popadla a rychle, co nejrychleji brala se do Konešovic ulice, kde u sloupu cukrář na krámečku měl vyložené mlsnoty. Tu honem něco pokoupila a do mošničky shrnula. Ale nejsouc se zbožím docela spokojena, s chvatem hnala se do staré rychty, kdež pod pěkným malováním svítí

veliká apateka. V té paní koupila kornout ledových cukrátek.

S tím ovocem cukrem obaleným rychle domů. Chvěla se jí ruka, když mříž otevírala. Vázly nohy její, když směřovala ke komoře. Děvče sedělo na truhlici, neplakalo. Spatřivši paní, jako prut vymrštilo se do výše a oběma rukama chtělo se brániti.

„Ale upokoj se, hloupá,“ srdečně paní ji těšila, „mám tě ráda vždy, pohleď, co jsem ti přinesla za tvoje strachy, jez, bylo o tvou nemoc, my jsme hádaly, žes nemocna, přec nikdo ti neublížil, jez, tu máš, jsi zdráva, mám tě ráda!“

Při těch slovech hladila paní vyzáblé dítě na hlavě.

„Já se stydím!“ byla první slova, jež z úst Adlička vypustila.

„Já se stydím lidí!“ opakovala pak pořád. Zaplakala ještě kolikrát.

A ten den paní nedostala Adličku žádným dobrým slovem z komory ven.

Už schylovalo se na večer, netopýr již vylétl zpod šindelů u červené botky a provozoval svoje klikatiny na žlutém nebi, když Adlička vzchopila se, aby zašila si kytlici, od bab násilně roztrhanou. Paní Alžbětu drahnou chvíli neviděla, ani nepočila, je-li doma či kdes na besedě jako jindy.

Ale paní byla doma, byla v sednici a čím dál nepokojněji hleděla k vratům, k průjezdu; čekala na Lelia se strachem, s tušením velice nepříjemným.

Lelius sic nemohl nic věděti; o tom byla přesvědčena, že také děvče ze studu nic mu nepoví, ale zlého tušení nedovedla se pozbaviti. Nedovedla se hnouti od okna. Švižně, křepce jako jindy konečně Lelius vynořil se z potmělého průjezdu. Jakmile octl se na dvoře, stoličkářka ruče k němu.

Paní Alžbětu jako když bodne u srdce. Tu hranatou velikou ženu popadl strach. Jindaž nikdy se Lelia nebála. Bylatě v rukou silnější než on. Dnes bála se. S hrůzou pozorovala, kterak stoličkářka rukama klátí divoce a že Lelius již již mrská rukama.

Hbitě vyskočila z pokoje, proběhla mřeží a přibouchla těžké dveře zvenčí do chodby vedoucí; zavřela zase mříži a v pokoji svém nejenže spustila na skobu řetěz, ale zamkla zámek na dva západy klíčem. To uznala k své ochraně za dostatečno. Lelius zanechav stoličkářky neběžel, než letěl domů. Domovité dveře po některém zlostném třískání ote-

vřela mu kotlářka, která v rychlosti přiložila k ohni šíleného hněvu nějaké polénko dobře smolné. Mříži vztekly Vlach vykopl ihned; do dveří k ženě se nedostal. Letěl ven, nevěda, co činí, vytáhl rapír, chápal kamení, jako blázen, udeřil do okna svého bytu tak trefně, že paní z rány stěží uskočila, zlořečil, klel, píchal k oknu, vysoko však nedospěl, vrhl zase kámen, skla z olova řítily se zvukem chřeplavým, pes uvnitř zuřivě štěkal a vyl, Lelius skočil k stoličkáři, popadl mu stoličku před dělnicí stojící, vskočil na stoličku pod svými okny, píchal rapírem do skel, zase seskočil, postřehl ženu, ana prochoditým domem nese nůši a na nůši naloženu má vysokou stoličku, nemluvě, neprose, strhl ženě stoličku s nůše, přistavil tu a píchal, píchal do okna jako šílený.

Žena s nůši stanula, otevřela ústa dokořen, sousedé se sbíhali, s hořejších pater hlavy natahovali, div krky si nepřetrhly, babky dolejší však zůstaly v děrách a v brlozích svých.

Paní Alžběta naposled osmělila se, neboť hryzla ji ta veřejná ostuda, kterou Lelius jí u oken tropil; přistoupivši k oknu dosti blízko prosila, aby jí hanby nedělal; houf diváků rostl, kluci měli neobvyklou švandu, výskali radostí a skákali okolo Lelia jako čerti. Lelius však jako smyslem pomínulý píchal a píchal.

Paní dala se do obrany. Hodila na svého muže kameny, které jí poslal, jenže netrefila, pak dlouhým stilettem mu hrozila, volajíc mu:

„Byl jsi u své znejmilejší, jdi zas, nepustím tě, jdi si! Nebojím se tebe, bodnu taky, jen pojď, zaklám ti pod hrdlo, nešlechtný bandito!“

Kotlář přišed právě z ulice zvolal na Lelia:

„Zlé pryč, pane sousede, nač se hádat, zlé pryč!“

Ale Lelius neviděl, neslyšel a už zase chápal kamení.

Konec bezděčně učinil písač. Přibelhal se na své pražské pouti slepý kusionohý písač, chlapcem vedený, a nestaraje se o hřmot spustil nějakou písničku skočnou. Kluci vyvýskli, ženské diváctvo dalo se v hlučné smíchy, nevědouc ani čemu, a Lelius ustal. Hleděl okolo sebe velmi pitomě očima krví zalitýma a kalnýma. Pak usedl na pařízek, na němž drva se štípají, a tu seděl ještě, když písač odešel, podarován byv několika malými penízi, i když diváci se rozešli.

Sousedé Lelia nechávali, nevědouce, co jemu mluvit.

Když soumračilo se až skoro do tmy, Lelius vstal s drva

a odcházel z domu chodem ne svým křepkým, než chodem unaveného, mdlého člověka. Ale nešel dlouho tak schliple, jakmile ovanul ho večerní čiperný větřík na ulici, Leliovi jako by rtuti nalil do těla. Narovnal a načechral si rozházené vlasy svoje černé, nasadil klobouček na ně směle a bral se v ten směr, kde bytovala vdova Motejlová, o níž ondyno pravil příteli Bonovi, že všecka miloučká a uplácána jako z májového másla.

Sousedé ve dvoře dlouho dnes seděli před svými sklípky, krámci a byty. Seděli na stoličkách, na kamenech, na prazích ve vlašném večeru a povídali si o té vojně manželské podivné. Afrika, Káča ani Šojková nevyšly. Kotlářka, majíc dítě na klíně, pravila:

„Dnes mezi nimi ďábel pořádně zavichřil!“

„Chápu dobře, proč se zlobil,“ kotlár kousaje sýr vykládal, „byl nevinně nařčen, a to dítě, chuděrka, to má peklo už tady na světě!“

U stoličkářů přede dveřmi manželka hájila Vlacha. Stoličkář se ježil:

„Co, dobrý člověk, to tu nenese platnosti, rád cizí misky vylizuje, tluče se po frejích, každéj fěrtoch mu voní, je lepší, a tudy u nich to horoucí peklo!“

Starý kožešník, sedě na vysoké stoličce nedaleko hnoje a nohy maje obalené šátkou hustou vlněnou, pravil svým posluchačům: „Nerovná spřež nerada spolu táhne, nenapil se ten Vlach z flašky Šalamounovy, když si tu starou bral, a ona taky nebyla moudra!“

Prohodila mladá kožešnice: „A že si ho brala?“

„To ti povím, proč!“ mladý kožešník jí v odvet děl. „Ďábel topí taky někdy v starých pecích; stará chtěla mladého, má ho!“

Opakoval starý kožešník: „Nerovná spřež nerada spolu táhne, ďábel zatopil oběma, peklo mají oba!“

Měsíc za chvíli vyhoupl se nad oblaka a v jeho stříbrojasu barvy a formy na dvoře u červené botky splývaly jako pod závojem bílým, a opět za chvíli, když rozmarem letní noci nové stádce beránků přihnalo se k měsíci, všecko všudy utopilo se v měkkých, hustých tmách.

Paní Alžběta seděla u rozbitého okna jako socha kamenná.

U jesuitů při kostele sv. Klimenta o překot připravovali se k slavnosti Božího těla. Lelius, jda od služby z panských domů k páteru Markusovi, aby mu pověděl některé nové zprávičky ze zátiší urozených, všiml si příprav k slavnosti už na plácku před kolejí, kdež před samým křížovnickým kostelem tesaři sbíjeli kostru k vysokému oltáři.

Do vrat kolejního dvora dostal se dnes snadno, neboť řemeslní lidé, žáci, od drobných a nejdrobnějších až po bradaté, vcházeli a vycházeli všickni s chvatem a jako v důležité práci.

Hned za Leliem rachotil a vjížděl do dvora veliký vůz řebřinový, naložený máji březovými příjemně nakysle vonícími. Kočí fráterovi oznamoval, že to posílají fořtknechti z Ďáblic na rozkaz pana arcibiskupa Jeho milosti.

Na dvoře viděl Lelius mraveniště lidí. Ve třech rozích dvora tesaři hotovili oltáře o něco skrovnější nežli onen venkovský, ve čtvrtém koutě stavěli a přibíjeli na kozy dlouhá prkna jako k nějakému divadlu. Třicet oken prvního patra již všecko bylo zelenými ratolestmi a věnci visutými, z chvoje urobenými, ozdobeno, v třiceti hořejších oknech lidé dílem přibíjeli takové též ozdoby, dílem vyvěšovali koberce v barvách svítivých. Páteři někteří zdola rozkazovali nahoru, co a jak upravit.

Do klášterské chodby vpuštěn byl felčar Lelius zároveň s dvěma nosiči a lokajem. Nosiči přinesli veliké tapeceraje od Lobkovic kanclíře. Lokaj ve dveřích pravil, že je musí odevzdati samému panu rektorovi.

Lelius volně krácel ke komůrce pátera Markusa. Na chodbě musil vyhýbati se studentům, kteří tvrdé figury na zemi rozložené polepovali zlatým a stříbrným papírem, což bez hluku nebylo. Z refektáře, mimo kterýž bylo jíti, zazníval zpěv mladistvých hlasů, které se figurativně proplétaly v libé harmonie.

Lelius chvíli poslouchal, líbilo se mu, vtom již zpěv ustal, hoši vyhrnuli se, za nimi páter Markus, jenž taktem byl nad nimi vládl. Lelia přivítal pěkně; pak pravil, aby s ním zašel ještě do zimního refektáře, kde malíř Tobiáš maluje něco ke komedii, tu že musí dohlédnouti ještě.

Vešli do refektáře spolu. Malíř s dvěma tovaryši na velikém plátně malovali nějaké mučedlníky; každý světec a

světice měli v rukou nástroj svého mučení nebo znamení na těle.

Páter všecko pochválil, jen v nadpise „Sanguine mundata ecclesia, Sanguine crevit“ našel nějakou chybu a spravil ji.

Pak vyšli a šeptali si Lelius s páterem ve výklenku okna za některou chvíli. Páter se dověděl všeho, co Lelius dnes viděl a slyšel u kancléře, u presidenta komory, co tam a tam.

Patrně mile dotkla se kněze zpráva, že pan arcibiskup přišel ke kancléři a zlostně mluvil — pokud Lelius porozuměl — o nějakém divadle v universitě, u kacířů v Karolinu, a to že se musí zapovědět. Kněz zamnul rukama, rozčilen jsa radostně.

Na rozchodě páter optal se felčara:

„Co tvoje manželka?“

„Má mušky v nose pořád,“ odvětil s úsměvem Lelius, „opíjí se mi teď víc, než bývalo.“

„Až bude po slavnosti, zajdu k vám, vyšetřím to a smírím vás, myslím, že je u vás víc ďábelských muzik než zbožnosti; abych nezapomněl, Lelie, máme zapotřebí ještě tři dívek do processí, zrostlých dívek, drobných a povětších máme do padesáti, ale tak as třinácti, čtrnácti let některou musíme ještě získati pro pěkný pohled a scelení, starších panen máme také řádku, tak jen tři asi třináctileté, asi takto obvyšné — neznáš, nepomníš, v které rodině naší víry takové děvče mají, musili by ovšem děvče sami ustrojiti k slavnosti důstojně.“

„A kterak ustrojiti?“

„Bílý šat a na rozpuštěné vlasy věnec z růží čerstvých.“

„Není-li vám sprostná naše Adlička, ta by měla radost!“

„Proč ne, dobře tak, sprostna, proč sprostna, od dvanácti let děvčata všecka budou městská, tedy sprostna, ty menší vpředu před Svátostí velebnou budou děti urozené, za Svátostí velebnou (přitom opět sňal rohatý birýtek s hlavy) půjdou řadou měšťanské dívky a tu Adlička bude dobře na svém místě; tedy slibuj už, že ji vystrojíš!“

Prošlehlo Leliovi hlavou, cože řekne asi paní Alžběta, ale vráz napadl ho vzdor, a již nepomeškav slíbil, že Adličku k tomu nejslavnějšímu dni pěkně přistrojí, o jiných dívkách toho věku pravil, že neví a raditi neumí.

Když odcházel z domu jesuitů, zaslechl v refektáři dolejší, kdež prve začal zpěv, hudební hřmotné na rozmanité instrumenty, na dvoře pak viděl na prkenné scéně dva stu-

denty státi, jeden z nich mluvil latině řeč hlasem vysokým a nadšeným.

„To koštujeme tu komedii slavnostní, musím také pohleděti, všude aby člověk oči a uši měl, všude radil a dělal!“

To pravil páter Markus při rozloučení.

Lelius ve vratech se musil uhnouti vozu s nasekanými stromy smrkovými a březovými, jež poslal, jakž vozka páteru Markusovi vyřizoval, pan probošt vyšehradský z lesů vltavských na ozdobu slavnosti.

Čím víc Lelius k domovu se přibližoval, tím hlouběji hlavu skloňoval dolů. Pěkných ženských, cestou se beroucích, v hlubokém zamyšlení sobě ani nevšímal; vyčítala-li mu paní Alžběta často, že metá po ženském pohlaví očima jako hráči kulkami metají divoce, toho dnes by mu nemohla vyčísti.

Jda domů rozvažoval, kterak paní Alžběta zachová se, až jí poví úmysl s Adličkou; uvažoval, kterakže do té chvíle domácí jeho peklo je zformováno. To zřejmě poznával, že je paní čím dál tím zlostnější a tvrdší. Vykládal si, že malomocná žárlivost proměnila se v nějaký ostrý jed, a ten jed naplňuje už všechny žíly, celé tělo panino, zvláště hodně mnoho že naběhlo ho do srdce, a paní Alžběta, otrávena jsouc všecka, samý jed a jenom jed podává jemu a každému, kdo s ní přijde v styk, pouze k těm klevetním babám jest laskava.

A což trpí to ubohé dítě! Na něm sobě nejčastěji vychlazuje svou horkou mysl a jedovatou. Poznával často při svém návratě domů, že jest dítě uplakáno, dovídal se, že bylo nemilosrdně bájeno, lidé, sousedky mu to říkaly, že to děvče nemůže nikdy paní Alžbětě nic vhod udělati; vypravovaly, že když děvče bije, vždy se s ním zavře, a sousedé musí druhdy na ni do okna volati, aby děvče nezabila.

Lelius pozoroval, že dítě je čím dál ustrašenější, vídal, že poslouchá věru vedle přísloví „paní okem, děvče skokem“, a proto mu srdečně bylo líto toho bití a týrání, tím víc líto, že děvče samo nežalovalo na paní mámu. Jen před týdnem, když ji uprala klíčem, až dvě modré bouly vyskočily, děvče nemohlo zapírati. To způsobil křik Lelius; začal sic mírně, ale paní odsekla ihned, že je Adlička u ní za dívku a paní že smí neposlušného čeledína uprat.

„A uperu ji a umrskám, ať je ti to líto nebo žel! Uperu, umrskám!“

Na ta vzteklá slova Lelius předložil paní, že jest Adlička schovanicí a ne dívkou, a i kdyby byla služebnou dívkou,

nemělo by se k ní přikračovati nekřesťanským bitím. „U nás, ve Vlaších, slouhy nebývají otroky, než příslušejí k rodině, sic jináč i tady v městech Pražských jsem doslechl nejednou, že rychtářem trestán byl hospodář pro tvrdé zbití svého čeledína!“

Paní dala se v křečovité smích: „U vás, ve Vlaších, hi, hi, však vím dobře, proč se jí zastáváš, u vás, ve Vlaších jsou samí dvorní rytíři posluhující ženskému pohlaví bez rozdílu věku jeho!“

Poznav z jedovatých slov Lelius, že paní ho znova podezírá s děvčetem tím ubohým; ta myšlenka rozdráždila ho do šílenstva. Vzkřikl, že Alžběta nedá nikomu pokoje, když podebere hlavu, a již byli v sobě jako dva kohoutové indiánští, a pes štěkal jako jindy a lidé je musili nakonec z bitvy rozvazovati.

Lelius to všecko uvažoval na cestě.

Nevšimavého a lehkomyšlného Vlacha teprv dnes také napadlo, že od některého času jest Adlička nešatna, že odívá se tak chatrně jako nikdy; teprv dnes vyložil si, že by i v tom mohla býti žárlivost manželčina; dřív pro to neměl oka ani porozumění, teprv teď, když chtěl od paní Alžběty žádati, aby děvče vystrojila slavnostně, přišlo mu živě k mysli, kterak děvče mívá kytličku schozelou na sobě a kterak nedělské šatky její tuze jsou onošené. Jen teď kdyby nějak uvážliva byla Alžběta, jen teď, když to slíbil páterovi. Bude uvážliva, bude, právě pro toho pátera. Vyhoví Markusovi, když si to přál, Markusovým jménem Lelius promluví s paní. Ostatně ať dopadne jakkoli, trápení tohoto manželského pekla Lelius do podzimku vydrží a pak addio paní Alžběto, addio veselá Pražská města. A to dítě, pro něho bíjené, žebrácky odívané, to dítě chatrného života, které mu za málo, za úsměv, za drobet přívětivých slov jevívá vděčnost jako nejvěrnější pes, to dítě vezme s sebou do Vlach, buď jak buď, toho v tvrdých rukou nezanechá tady.

Ty myšlenky a vzpomínky všecky Lelius měl v hlavě, když šel domů od jesuitův. Myšlenka, že zbude toho pekla domácího, uvízla nakonec takovou potěšující silou nade všecky ostatní, že Lelius, než došel k červené botce, byl zase svůj a všecek naplněn odhodláním.

Než přes všecko, spatřiv paní svou statnou, nastavil nejprv svůj štít — jméno pana pátera Markusa. Ten že to chce, že toho prosí.

Paní odhodila sukni, kterou právě zašívala, podívala se prudce na mluvícího muže a oči její na něm zpytavě utkvěly chvíli.

Když domluvil, pravila zvolna a s důrazem: „Tos nit dobře navlékl, a teď chceš, aby ti šila podle tvojí libosti. Na štěstí není páter tak tuze daleko.“

„Jdi si a ptej se, nevěříš-li!“ Lelius vyhrkl bez rozpaků.

To zmátlo paní. „Medle půjdu, a povím, že je to děvče bezpochyby z levého boku, že je z nepoctivého lože, a že je u mne za dívku; vzpomínám, že měli lůni a předtím vždy v družích o slavnosti urozené dcerky a něco málo měšťanských, to by letos k nim přibyla slouha od pana Lelia!“

A již vstávala. Lelius zbledl, zčervenal zase, bojoval uvnitř zle, zkrucoval tvář pitvorně, oči jeho byly červenější a těkavější, rukama, nohama to škubalo, ale přemohl se a rozčilením zakoktávaje se prosil:

„Nekaz ubohému dítěti radost, pomni, že jakživa radosti neměla, nekaz jí to!“

Paní už nemluvila. Šla.

Lelius zaťal zuby, oči jeho vyšlehovaly nenávisť. „Jdi si, lucerno,“ pomyslíl si, „jdi, teď tě k jesuitům nepustí, a až se tam příkolébáš zejtra, budu u pátera spíšeji!“

Na mazhauze Adlička drhla cihly a vydrbané sypala bílým pískem.

„Vstaň, Adličko!“ pán volal.

A když děvče vstalo všecko zmáčené, vzal je za obě ruce a vypravoval mu o slavnosti, které se loni tak tuze podívalo, a vyložil, že letos bude mezi družicemi, že to pan páter Markus chce, a on, Lelius, že jí koupí na bílý živůtek a na bílou suknicu, že jí koupí košíček a růže; kázal, aby se ihned oděla do nějaké čistší a suché kytlice, že hořejší švadlí vezme její míru.

Než se paní Alžběta vrátila, bylo všecko obstaráno; židovka Dubra slíbila opatřiti lacinou tykytu nebo nějaký loket tafatu polouhedbávného, šňůry, tkaničky, a na hořejší pavlači švadlí, stará Estera, vzala míru suchého těla dívčina a ručiček tenkých jako hůlky.

Lelius, chtěje nějak zachovati paní Alžbětu při dobré míře, zůstal dnes doma, nešel po svých pletkách a zábavách.

Ale paní po svém návratě nic. Nemluvila, než mračila se. Když sklonilo se k večeru, Lelius na dvůr vyšel mezi sou-

sedy a sousedky na jich besedování. Přisedl ke kotlářovým; k stoličkářce nesedl, aby paní Alžbětu nedráždil.

Po chvíli vyzval paní Alžbětu, aby svoji topinku šla sníst ven; paní krátce, aby jen šel, že přijde. Však nepřišla. Přišouralať se stará Afrika potmě do jizby k paní Alžbětě a vypravovala jí s velikou horlivostí, kterak Lelius přívětivě vedl Adličku nahoru k Esteře švadlince, po schodě pořád do ní mluvil — jako ženich — cože to?

Nemohla klevetná bába potmě viděti, že krev polila paní Alžbětu, ale snadno poznala, kterak se jí hlas třese. Pro tu zprávu paní nevyšla ven mezi besedníky.

Ale toho dne nebylo bouře noční. Paní nevěděla, co a jak páter Markus, a proto držela jazyk na udidlech pevně. Jenže hleděla i potmě jako sto hromův nepřívětivě.

Ve středu před svátkem Božího těla přinesla stará Ester dolů k Leliovým hotové šatky děveččí. Paní Alžběty nebylo doma. Adlička měla je přijmouti, ale nějak se radostí velikou ulekla, s vyjevenýma očima stála ztrnule před švadlinkou a vyrazivši ze sebe jen ah a eh nehýbala se.

Ta radost pohnula i starou, mrzutou Esterou. Hlasem srdečnějším, než měla ve zvyku, pravila děvčeti: „Ty hloupá, hledíš na to co telecí hlava, otevři komoru aspoň, abych to mohla zavěsit!“

Pak už přišla Adlička k sobě. Bůh pomozí, aby se to dítě radostí nepošetilo! Nechala práce a špičkami prstů dotýkala se hladké sukničky tafatové, tūkala do šňůrek dvou bílých, nitěných, jimiž suknička přemována, tuze se jí líbily, a uznala je za drahé, vědělať, že užší pasomany ondy koupila paní Alžběta list za dva bílé peníze. To je krása!

A což živůtek! Očí mohla nechat na něm. Na ramenou má živůtek nádivky, pod nádivkami jsou rukávy sbírané v řasy, to je hezké! Živůtek přemován tenkou, stříbrnou tkanicí, to je nejhezčí, ne, ty skelné knoflíky hvězdové jsou ještě hezčí; jenom nebude-li ten tuhý límec tuze vysoký; nebude, nebude, odpovídala si bezděčně Adlička hmatajíc sobě po dlouhém krku.

A od životku k sukni, od sukni k životku se obracela se slastným opojením, pochvalujíc, měříc, dotýkajíc se, uvažujíc.

Pak si náhle vzpomněla, že musí býti dnes v svatvečer ještě předsíň uklizena; honem ven, chvoštiště do obouručí, smýkne sem, smýkne tam, nechá a honečkem zas k životku a k sukni.

A pak zas ven, ale ne ještě k práci, nýbrž ven přede dveře domovité, nejde-li už paní Alžběta, aby jí děvče oznámilo radostnou zprávu, že už má šatky k slavnosti, a aby jí třeba hned u dveří ruku políbilo za šaty a za to, že smí v nich k slavnosti.

Děvčeti srdce klepalo dychtivostí, aby mohlo se poděkovati, ale ta mladá hlava měla přitom také úmysl vedlejší. Nebyla Adlička zhola nevědoma těch věcí, které se doma i vně dály stran slavnostního jejího účastenství. Něco zaslechla, poněvadž paní nemívala ve zvyku šeptati, a ostatek pověděl jí Lelius, třeba jen krátce a slovy, v nichž bylo víc paniných nadávek nežli co jiného. Na své paní matce děvče arci již od onoho dne hrozného, kdy ji baby na stůl uvrhly, často pozorovala nenávist, nelásku, také tu nelásku vycítla přečasto z pěsti paniny, ale co se vrátila paní z domu jesuitů, nemluvila nic, a to Adličku hnětlo, dusilo víc nežli hubování.

Proto sama si v duchu pochvalovala úmysl chytнути ruku paní Alžběty už venku před domem a zlíbatí ji.

Stála, stála, čekala.

Pak zase vběhla na síň ke chvoštišti, aby dohonila, co zanedbala. Bylo ještě dvě truhlice na mazhauze umýti k svátku a dva schody před mříží. Bude dobře, když také tu mříž suchou hadrou otře.

Ale nedovedla nadlouze pobýti při práci. Zas ji to hnalo k životku a k suknicí. Už už chystala se, že svlékne špinavou hazuku svou a zkusí aspoň tu suknicí tafatovou, ale zas rozvažovala, že by ji přece snad někde zmazala; přestala tedy jen na tom, že špičkami prstů zase dotýkala se toho nitěného premování a skelných knoflíků.

Vtom paní před mříží a již vstupuje na síň.

Adlička, zaslechlši těžký krok, vyběhla z komory. Chce něco říci, ale paní Alžběta vyrazí dřív a nadávkami velmi hmotnými vyčítá, proč to a to ještě není učištěno, náhle se zarazí: „Cos dělala v komoře, není tam ten bandit, ten je tam — —“

A již prchá do komory. Stane na prahu.

Bandity nevidí, vidí bílé šatky. Ušklíbne se nepřívětivě a jde do sednice velké. Dítě za ní učinilo ještě dva kroky, krok a vtom již pocínované dva rukávy dveřní letěly s hurtem proti ní, a dveře zapadly v skobu ranou velikou.

Děvče zůstalo přede dveřmi; nemohlo ruky políbiti za šatky.

Ve čtvrtek, sedmnáctého dne června měsíce, v svátek Těla božího, bylo už velmi ráno znáti ruch i v domě u červené botky. Kotlář i stoličkář, ačkoli byli české víry podobojí, přec chtěli viděti processí jesuitské. Slyšeli, že bude skvostnější než loni.

Afrika i Káča, co si nohy obvazuje, zřejmě hlásíce se k víře římské, přivazovaly a přibíjely na veřeje dveří a k oknům svých komor máje. Afrika do nich připletla i několik snopků barevných květin, které včera natrhala na louce v Nuslích. Dala jich večer také přehršli paní Alžbětě. Však je právě Lelius zavěšuje vpravené do tří pěkných obloučků z chvoje spletených pod okna. Adlička mu pomáhá s tváří tak zářivou jako ten mladý, krásný den, který svítil a hořel na šindelnou střechu probuzeného a čilého domu.

Paní Alžběta odešla z domu ze všech pokojníkův a podruhů nejdřív.

Odešla, ani mžikem oka nevšimnuvši sobě manžela svého ani Adličky.

A bylo dobře, že odešla. Její nepřívětivý, mračný, zlý pohled byl by tu dnes, v nejšťastnější a nejslunnější Adliččin den, zajisté překážel.

Lelius poprosil stoličkářku, aby pomohla odíti dívku do slavnostního šatu, on že tomu dobře nerozumí, ale bez prosby přišla dolů švadlinka Estera, a přijavši od šití dvacet grošů stříbrných, pomáhala, radila, upravovala ochotně; přišla stoličkářka a též jiné sousedky, a každá věděla radu i pomoc. Přibelhala se i paní Afrika na mazhauz, ale nestrkala svoji špičatou, jako opečenou bradku dlouho vpřed, Lelius babku vyhnal nectnými slovy.

Adlička byla jako u vytržení. Vyzáblé děvče s velikýma očima neslo se v těch lehounkých bílých šatkách polouhedbávných tak subtylně a něžně, že stoličkářka bezděk upřímně vyhrkla: „Tys jako ta kněžnička z mlhy pěkně sethaná a zformovaná, jako obrázek!“

Nato děvče zčervenalo výš a silněji.

Ester ptala se po fěrtoušku. Děvče nemělo žádného ozdobného fěrtoušku. Nastala shánka; ženy sehnaly za chvíli dva fěrtoušky uzounké, z nichž jeden, bílý, kmentový s mřížkou sítěnou, dobře se hodil k slavnostní paradě.

Ester ptala se, kde děvče má okruží k rukám. Neměla ho Adlička. Zase shánka. Sneseo za chvílenku několik párů,

ale všecky obšírné — a děvče mělo ručičky jako hůlky. Estera honem sešívala, aby se hodilo.

Naposled jí ženy vstavily z růží vínky do rozpuštěných vlasů.

Což ta dušička v děvčeti byla rozradostněna a svítila z jeho očí, což rychle klepalo to mladé srdce pod bílým, přemovaným životem!

Již již se chystalo děvče s Leliem na odchod, vtom zkušená Ester praví k Leliovi:

„Nějaký křížek na hrdlo, nějakou halzičku, sponku, korále, cožkoli, něco toho bys měl panence dát, to jí ještě schází!“

Lelius chvíli jakoby přemítal. Pak mrštiv rukou luskl prsty a již byl v sednici. Nevrátil se hned. Asi nenalezl hned, čeho hledal. Bylo slyšeti, že věci převrhne, teď něco shodil, křápl silně, zaklel v zubech, pak něco prasklo nebo puklo, a již Lelius vyšel se šňůrkou zlatou, na níž zavěšen za ouško veliký groš zlatý s povydanými obrázky, na jedné straně světice, na druhé Angelus.

Sám šňůru s penízem děvčeti na hrdlo uvázal a pak netrpělivě pobízel, aby už šla, že čas svrchovaný.

Čím blíže k sv. Klimentu a k jesuitům, tím hustší houfy lidí. Lidé všech stavů, otcové s rodinami až do nejmenšího dítěte; v ouzkých ulicích stěží prodírali se koně, na nichž seděli urození páni. Všecko se bralo k jesuitům, aby vidělo slavnou processí, jakéž jindy v Praze neviděti.

Aj, tu dere se davem několik řemeslníků v bílých zástěrách a v birýtech opeřených pod praporcem. To jsou beze vší pochyby mistři katoličtí; jinověrní by jistě nešli oslavovat jesuitskou slavnost.

Velmi vesele do lidí strká mladý konšel Šimon Humberk, čině lokty proklost a cestu advokátu Šimonovi Sušickému, jehož se držel za sametový pláštík měšťan a konšel Haldius z Najenperka, všichni tři horliví evangeličtí, kteří jako valná většina lidu jdou na slavnost jen se dívat.

Dav srážel se a váznul ke konci ulice, kde se začínají domy jesuitského bratrstva kněžského, neboť na těch domech a dále na kostele sv. Klimenta, na kapli Vlachů i po zdech chrámu sv. Salvatora jesuité vyvěsili nevídaný počet nádherných koberců, představujících figury biblické, vojanské, honbu, obry, trpaslíky, bohyně, stromy, zvířata a jiné věci, všecko podívání hodné. Mezi koberci, po stranách oken

i dole v ulici máje připevněny, některá i hodně vysoko urostlý strom.

Plácek před mosteckou věží a křížovníky už byl skoro namačkáán lidmi zvědavými a štěbetavými; i na střeše nevysoké celnice mostecké kluci posedali. Holubi a kavky z věže mostní a od mlýnů lítali sem tam jako vyjevené a zblázněné nad hlavami lidí a odlétali strachem daleko nad Vltavu, která v tu chvíli jest plna jisker a pěn sluncem ranním postříbřených.

U vystrojeného oltáře na tom plácku čtyři městští žoldnéři v čisté zbroji pořádku dbali, lid halapartnami zdržující. Ty zhlédnuv pan Šimon Humberk pravil trpce Sušickému:

„To v radě vymohl ten jezovitský podpázník Heidelius, že naši drábové tady jsou k jezovitské oslavě; nu, herež, došli jsme daleko, my podobojí, spral bych to všecko!“

„Víš už to, pane Šimone,“ vpletl se v hovor Haldius, „že naši mistři v kolleji Karlově od kancléře obdrželi přísný zákaz provozovati komedii Břetislava? To jim způsobil arcibiskup, postrčený tu těmi pátery v rohatých birýtech!“

„Nebude dobře, schyluje se k zlým koncům, dráždí nás pořád jehlami a teď dokonce i obuškem!“ doložil Sušický.

A již vcházeli do vrat jesuitského dvora mezi kostely a školy. I u vrat hlídalo několik drábů městských, kteří vojensky pozdravovali své pány z radního domu.

Stejně nádherně zelením, květy a koberci vystrojen dvůr a jeviště. Hlava u hlavy, dvůr lidmi pln. Jen prostřed udržovali vojáci, nějací drábanti z Hradu, dvě dosti široké cesty prkny položené a travou vystlané. V oknech kolleje jesuitské vyšňoření pánové stáli nebo se točili sem tam, vítajíce se a hovoříce. Stranou jeviště na lešení nevysokém vznešené dámy seděly, samá krajka, aksamit, zlatohlav, stříbrohlav, pera, cinobřím a plaveysem ulícené tváře, zvadlé vedle mladistvých poupát, samý hovor a štěbetání tím silnější, čím hřmotněji hudba se ozývá z chrámu sv. Salvatora, nově postaveného, kde mši slouží papežský legát.

Zavzněly zvonce na věži, konec mše, processí se začíná.

Velikými vraty novotného kostela průvod vychází z portálu na Křížovnícký plácek. Mohutným chorálem z kolika set mladých hrdel studentských vysoko nesou se jásavé tó-

ny: „Lauda Sion Salvatorem in hymnis et canticis —“
Chval, Sione, Spasitele —

Ty hlasy zvedají se, šíří se, rostou, odrážejí se od mostecké věže a jejích kamenných soch a oblouků.

Zpěv dohlaholil, zavzněly trouby hlaholíce beze slov totéž zase, aby Sion chválil Spasitele. A když trouby ustaly hlaholiti, slyšeti malé zvonce a cymbálky a pak, když i těch zvučivé cinkání zamlklo, chvíli na plácku Křižovnickém jakés šumné ticho uložilo se. Stařecký hlas říkal u oltáře modlení, jež šum tisíců dusil a pohlcoval.

A za chvíli vysoko nad šum lidí vyšvihl se mladistvý knězův hlas, čtoucí evangelium; ten hlas rozstřepil se a donikal daleko a končil se zpěvavou linií v slovech, že Jakub zplodil Josefa muže Marie, z níž narodil se Jesus, jenž slove Kristus — —

A pak zase zvonce a cymbálky; do toho hlahol trub a z něho vyvinul se chvalozpěvný chorál, jenž přibližuje se kolleji mohutněl víc a více.

Vtom z kolleje vyšli čtyři hoši za anděly odění v bílých rízách s křídly pozlatitými a rychle brali se k oltáři prvnímu ve dvoře; provázek je páter a dva lokajové panští, kteří chlapcům pomohli po schůdkách vstoupiti mezi květiny a svícny na oltář. Tu hoši po každé straně dva šikem poklekli a ruce spjali jako andělé na oltářích od sochaře zdělaní. Nějaký kněžský člověk svíce na svícnech rozžehal.

Mezi urozenými dámami nastal pohyb hlav; šťastné matky urozené byly o svých chlapcích dotazovány — vtom již do vrat dvorových sklánějí se první praporec hedvábné na tyčích zlacených vysokých. Nesou je lidé kněžští v rohatých birýtkách. Jeden nese vysoký kříž zlacený.

Hned za nimi jde do vrat malý student s praporcem latinské třídy nejmenší, za ním po čtyřech drobotina studentská kráčí zpívajíc, při ní páter Markus, jenž taktem vládna vždy se dozadu obracel.

Praporec třídy druhé se objeví, třetí, vcházejí studenti syntaxe, grammatiky, poesie, objevuje se praporec rhetorů, na všech praporech psáno jméno Jesus; za rhetory akademici jdou, mnozí bradatí a letilí, nejedni v sukních kněžských, kráčejí pod svým praporcem — dobře nad šest set studentů dohromady — a z úst jejich hlaholí chorální zpěv velebný, ohromný, zvěstující, že se tělo z chleba stává, z vína krev —

*Dogma datur christianis,
quod in carnem transit panis,
et vinum in sanguinem — —*

Vcházejí na dvůr trubači, za nimi mužové pod cechovním praporem, každý má v hrsti svíci, není jich mnoho, nejvíc — asi dvacet — kráčí mistrův a tovaryšů zednických a kamenických v šatech černých soukenných i hedvábných s krátkými pláštíky a bílými nabíranými krajkovými krejzly — podle vzezření většina Vlaši — je mezi nimi Lelius, který očima mrská sem tam, kde by zachytil hezkou tvář ženskou —

Za zedníky kráčí deset zlatníků, za řemeslníky pyšně jde kancléř staroměstský Jiří Heidelius s dvěma katolíky z městské rady a s císařovým rychtářem; mají veliké malované svíce v rukou a jsou v hedvábných černých šubkách kuninou lemovaných.

Šimon Humberk, zhlédnuv kancléře, pravil Sušickému:

„Hle, náš přední písař městský, partéka kněžská!“ a ušklíbl se. A již vcházejí klášterní kněží, napřed křížovníci, mající na pláštích kříže bílé, za nimi křížovníci s kříži červenými, pak jiní a jiní, až naposled kapucíni z Hradčan a nějakí bosáci v pantáflích na nohách nahých přivázaných.

Za velikým pozlaceným křížem jdou někteří z místodržících, napřed obtloustlý Slavata, který si zpoceně čelo tře facalitem přes tu chvíli; sotva ho dá do tašvice, už zas ho vytahuje. S ním kráčí kancléř Zdeněk Lobkovic, muž v prostředních letech, tváře přísné, nevlídné a pyšného chodu. Šternberk za ním s Bořitou Smečanským a jiní.

„To jsou kladiva na nás podobojí, tam ten tlušťák dal dřevy zaprat kostel bratrský v Boleslavě!“ Tak dosti hlasno hovořil konšel Šimon, vždy nějak tuze nepokojný.

„Kdo ten fialový kněz?“ ptá se Haldius.

„A to oficiál arcibiskupský, Pontanus,“ zní odpověď s doložkou, ten že není nejhorší, obcuje někdy s mistry českými a koupil onehdy od nich knihy z kolleje Karlovy.

„Divný pták, medle není nejhorší, jdižiž, to u mistrův vyvídá, což netuší ti punčochové z Karlovy kolleje, že arcibiskup chce jejich kollej připravit jezovitům; neměli žádných knih prodávati, kollej zchuzovati, je to hospodářství mezi námi!“

Vtom první družičky.

Růže na hlavách, růže v košíčkách a samy jsouce růžiček nevinná poupátka.

Urozené paní jako o závod natahovaly krky, každá chtějíc vyhlédnouti dítě svoje. Jest těch drobných dětí nemalá řádka. Za nimi ve zvonečky a cimbály tluče osm chlapců ministrantů v komžích a již tu pod nebem hedvábným od čtyř šlechtických pánů neseným kráčí arcibiskup v nádherném pluviále, těžce zlatem krumplovaném, oběma rukama drže monstranci zdobenou věncem z růží a zářící zlatem a kamením a podkuřovanou kadidlem z dvou stříbrných nádob vycházejícím.

Vedle něho legát papežův v šatě červeném a v krajkové rochetě se zlatou štůlou, a zase družičky, mezi nimi Adlička a panenky větší a větší. Adlička suchounká ztrácí se mezi kvetoucími buclatými děvčaty, ale oči její září štěstím a pýchou.

Někteří z diváků klekají hned, jak arcibiskupa s monstrancí zhlédli, jsou to ti věřící, co drží věnečky rozmarýnu a růží, patrně lidé náboženství podjednou, jiní činí tak jich příkladem a svodem, bezděčně, většina však stojí nepohnutě a mužové jen birety smykají dolů.

Sušický dosti silně loktem ustrčil Šimona Humberka, aby sňal birýt. Vida arcibiskupa, pravil mezi zuby: „To ten Berka, hrůza naší konsistoře podobojí, ten má censuru nad našimi tisky, ten vyhodil svatého mučedníka Husa z kalendáře!“ Všimnuv si těch mnohých lidí, kteří neklekali, než stáli, dodatkem pravil svým přátelům: „Tomu rád jsem, že i tady o jezovitské slavnosti jest nás podobojích víc, bez míry víc — ti klekají mní, že není bůh na nebi, nýbrž v té skříni zlaté.“ Ale potom utichl.

Zase vysoký hlas vznášel se nad hlavy lidí, čtoucí evangelium o volajícím na poušti, aby lidé připravovali cesty Páně a přímé činili stezky jeho —

A po něm od oltáře zněla třaslavým, dojemným hlasem prosba k nebi, aby chránilo: „A fulgure et tempestate —“, od blesku a hromobití.

Z druhého, vzdáleného kouta dlouhého dvora, kamž scholarové zatím došli, zavzněl zase mohutný, hřímavý chorál o tělu a krvi Páně tvrdící, čeho mysl nepojímá, to že silná víra přijímá:

*„Quod non capis, quod non vides,
animosa firmat fides.“*

Veliké, jakoby vítězné tóny rozrážely povětrí a nesly se vysoko do modrého nebe, a zas lidé klekali a bili se v prsa. A vůně kadidla, dar to stromů z Arabie daleké, rozprostřela se mezi kameny vážných staveb a s ní jako by se mysterium nepochopitelné vznášelo nad hlavami těch tisíců.

Za chvíli pronikal mladý hlas vypravující o Zachariáši a Alžbětě, že oba byli spravedliví před obličejem božím a neměli plodu, protože Alžběta byla neplodna — a opět arcibiskup prosil nebe za ochranu a fulgure et tempestate slabým hlasem, který jako by přicházel z daleka.

Rozezvučel se opět ohromný chorál po čtvrté, volaje výstrahu těm, kdož svátost zle přijímají, ti přijímají sobě zatracení:

Sumunt boni, sumunt mali, sorte tamen inaequali — —

A právě když slunce, polivši zlatem všecky zdi, začalo se dotýkati září svou hlav lidí na dvoře, vznesl se do výše hlas zpěvavě čtoucí evangelium hluboké, mystické, tajemné:

„Na počátku bylo Slovo a Bůh byl to Slovo, v něm život byl, a život byl světlo lidí — — —“

Po čtvrté modlil se arcibiskup, aby Bůh chránil od hromu a bouřky —

Škubal sebou pan Šimon, když ta slova slyšel teď sobě nablízce. Pravil sousedům: „Tuším, že bude bouřka i hromobití, ale jiné nežli z oblak! Oni sami nás do bouřky vhnějí!“

Zatím už byla i druhá cesta prkenná a travou a růžemi vystlaná processím plna; průvod teď zvolna ubíral se za hlaholu trub do kostela, kdež mizel a ztrácel se v zlatém přítmí pod oblouky a vysokými klenbami malovanými, naplněnými vůněmi kadidla a růží.

Za processím zavíraly se cesty houfy diváků.

Za chvíli vycházeli z chrámu zrostlí žáci a rozdávali v obec tištěný obsah či argument té komedie, kterou budou provozovati. Nastal ruch a hluk na dvoře a volání, i zdvíhání a šerm rukou sterých. Kdo urvali argument latinsky tlačený místo českého, nechtěli ho, vraceli zase.

Vtom na sedadla aksamitem povlečená a na scéně po stranách rozestavená usedají vysocí pánové. Páter Markus zůve Šimona konšela i druhého, aby usedli v přední místo. Chladně poděkovavše odcházeli, tušíce, že v komedii bude mluveno něco proti jich víře. Páter rektor pomáhá panu arcibiskupovi, jenž se byl z ornátu svlékl, nahoru do seda-

dla. Usedne také švižný legát papežský. Z uzavření klášterního jesuité provázejí tři muže v hedvábných kaftanech, broncovou hlavu zavítou mající velikými zelenými turbany. Ti páni z perského poselstva usedli podle dvořanů některých na druhou stranu proti arcibiskupovi a nebudou bezpochyby z latinské komedie nic rozuměti.

Však už se začíná prologus.

Mluví ho student oděný jakožto alegorie víry. Ten odchází, vystupuje z jedné strany pohan se satirikem čili bláznem komickým, z druhé strany křesťan s andělem. Dají se spolu do hádky o podstatě svátosti oltářní. Satiricus napovídá pohanovi hloupé věci; anděl pomáhá křesťanu. Nakonec je pohan přesvědčen, a všickni čtyři kleknou a mluví chválu svátosti.

Je po slavnosti.

Mraveniště lidí se od sebe rojí a rozchází i řidne.

Paní Alžběta zatím už dávno seděla všecka rozčilená na dvoře.

Přišla před hodinou domů, šla rychle, rovně jako šipka, důkaz, že byla nemírně přinapita. Oblíbeným tím prostředkem už od rána dusila svoje trudy, zvláště ten tísnivý, bolestný trud, že nemohla překaziti té nepříjemné žábě slavnost dnešní. Proto také nešla dnes na slavnost, nemusí při všem býti, ať to oslaví povětrný Lelius s těmi souchotinami v bílých šatkách.

Vlastně ona šla k slavnosti, šla paní až ke kolleji k mostu, ale tu ji popadla bolest a lítost z opuštěnosti její a malomoci tak veliká, že křeč hrozila prsa puknouti; křeč stahovala jí svaly v tváři, bylo jí do pláče, když tím hustem lidí kráčela, do pláče nad zaniklými zničenými nadějemi, nad celým životem, říkala si, že manžela má, a přece není mu manželkou, ten stará se vždy o jiné a poslední dny dokonce má na péči tu bídnou slouhu, kterou kdysi koupila za několik grošův, a která jí v domě vyrostla ku škodě jako had na prsou hřátý.

Křeč, křeč se pokoušela o mohutnou hrudť té prošedivělé ženy zraku těkavého, skoro šíleného. Prorazila řadu lidí a sešedši doleji k břehu Vltavskému, vešla do prostranného sklepa při klášteře křižovnickém.

Tu bylo plno hostí. Byli tu zvoníci a fráteři, kteří k slavnosti dnešní donesli liturgické šaty svým kněžím z klášterů a far a čekali konce slavnosti, aby zase odnesli. Čekání zpří-

jemnili sobě vyprazdňováním hubatek pivných. Jizba sklepní plna hovoru a pití. Dobírali si právě zvoníka svatovítského, tvrdíce, že není, nemůže býti zvoníkem, protože by se s tím sádelným břichem po úzkém šneku ve věži k zvonům nedostal.

Paní Alžběty si hrubě nevšímali. Usedla poblíž sudu, kde se čepovalo, a v malých chvílích nalila do sebe tolik, že mohla domů letěti jako šipka.

Ovšem musila obejít koleje jezuitskou při té straně, kde nebylo mnoho lidí, a pak bráti se k červené botce klikatinami ulic prázdnějších.

Když vešla k červené botce, rovnou chtějíc spěti k svým dveřím, zastavila ji koza paní Sabiny, sousedky z vedlejšího domu, ženy, která lidem slouží slíváním na vosky a hádáním. Koza té paní Sabiny jedla věnce visící od oken paní Alžběty, věnce slavnostní. Potrhala koza ty věnce tuze zle.

Paní vyrazivši v okamžiku své trudy z hlavy, vzala dřevo nějaké se země a kozu vymlátila z domu.

Pak usedla a odpočívala na témž místě jako ondy Lelius, na špalku, kde se dříví klá.

Zmatek myšlenek u paní ustoupil nepochopitelné zlosti nad kozou, zlosti, která tím víc zhoustla, že nějací kluci přes zábradlo pavlače přehnutí smáli se paní Alžbětě, když kozu hnala, velmi srdečně, ale neslušně.

Začali se trousiti sousedé a sousedky s dětmi vracejíce se ze slavnosti. Přišla už i Káča s Afrikou, báby nakřivené, ale Adlička pořád nic. Zajisté, že ta ješitná žába chlubí se svým ustrojením a loudá se ulicemi na schvály, a má přece doma práci, musí v nístěji zatopiti, má práci a nejde, zasluhuje pardus, dostane výtopek, dostane kapitolu, že jí nebude chutnat, dostane —

Tak slibovala u sebe paní Alžběta.

Za chvíli Adlička bílá vyskytne se v hlubokém průjezdě u botky červené a již vchází do dvora. Jest všecka ještě v zjevném slavnostním nadšení, očí zářících, ale již na krajíčku dvora klopí oči v rozpacích a dětinským studem nějak nemotorně klátí se směrem domů.

Jináč vypadá v bílých svých šatkách pod věnečkem růží tak, jako by do toho domu nikterak nenáležela čistotou a milostností svého vzezření. Tu v tom domě neztrácel na kráse její zjev, jako bylo o slavnosti, kdež bylo tolik zdra-

vých děvčátek a ustrojených s nádherou a skvostností a vkusem urozených lidí nebo bohatstvem lidí měšťanských.

Sotvaže paní Alžběta děvče zhlédla, rychle pryč.

Rychle, přerýchle do domu. Nechtěla snad míti diváků, až bude plísnit děvče pro loudavost.

Byl příšerný pohled na zlostnou ženu velikou, ana se žene do domu, bezděky s sebou vlekouc klacek, jímž kozu prve prala. Když Adlička domovitými dveřmi vešla, paní zkríkla na ni, aby dveře zavřela na řetěz. To Adlička poslušně vykonala. A vykonavši, skrze mříži vešla zvolna na mázhauz. Tu stály proti sobě: vyschlé děvčátko náhle pobledlé s očima ustrašenýma, velikýma, pod věncem růžovým, v šatkách bílých, a statná, veliká, našedivělá žena s očima zlýma a ostrýma i špičatýma jako vražedlné dýky.

Paní chce ptáti se, proč tak pozdě — ale nevyšlo z jejích úst víc nežli úsečné „Proč“. — Za tím slovem vydřel se z panina hrdla hrozný výkřik, smyslu nemající.

Děvče o krok ustoupilo ze strachu a stálo zas jako oukropek.

Paní nabyla řeči zase. Ukazujíc k hrdlu děvčete ustrašeného, hlasem dušeným a chroptivým sípala: „Kdes ten groš se šňůrou vzala, slibuj, že tys mi ho ukradla!“

A nečekajíc odpovědi, vběhla do sednice a pes vrtě ohonem vběhl za ní.

Děvčeti krev vběhla do hubených tváří, brunátnělo od hrdla až po spánky a zase bledlo, nohy se jí zachvívaly i ruce.

„Ah, ah!“ se vzteklým údivem vyrážela ze sebe paní v sednici; pak dala se do hrozného smíchu, kašlem a dávným přervaného. V malé chvíli, sotva dech lapajíc, vyběhla zase, a popadnuvši se země dřevo, přiblížila se k děvčeti tváří v tvář tak blízko, že pivný dech omamoval, a hřmotně ptala se znova, kdože ukradl ten památný peníz, ona-li či kdo jiný ho ze skříně uloupil a jí dal?

Děvče sklopilo oči k dlaždičkám na zem a nevědělo, co říci. Vidouc paní tak tuze rozhněvanou, Adlička s pravdou nechtěla ven, aby pan otec, který k ní tak dobrotivý jest, neměl pro ni mrzutost, pro ni, kterouž z laskavosti své chtěl okrášliti na slavnost. Tyhle myšlenky rychle prolétly hlavou děvčete a zamkly jí ústa docela.

Neřekla nic.

Zrak majíc vyvrácený a plný nenávisť šílenou, paní vy-

razila ze sebe ještě některý tvrdý skřek, a rozpřahnuvši se udeřila děvče dřevem do spánku pod růžový věneček.

Bez hlesnutí složila se dívka na zem. Pes zařval štěkotem velikým.

A paní Alžběta, nejsouc sebe mocna, ještě několikrát spustila těžké tvrdé dřevo z tvrdé ruky na hlavu a na slaboucké tělo děvčete. „Na drtky tě rozšlapu, když nechceš mluvit, elemente, na drtky!“

Děvče schroplo jednou a zůstalo tu, jak lehlo.

Krev z jeho hlavy vyronila se v krůpějích, jež crčely z vlasů a z kropily bílý šat družičky ubohé, vínek z růží zůstal na hlavě, ale byl pošinut netvárně a z jeho růží stolistých vypršel ranami nejeden lístek, jenž utkvěl na bílých šatkách dívčiných a tu nejistě uvisnul, jako by chvěl se; jiné lístky růžové spadaly na dlaždičky, které včera dívka umyla a pískem posypala.

Pes štěkal vždy ještě.

Paní udeřila psa. Kvíkl, ale štěkati potom nepřestal. Paní vehnala ho do sednice a zavřela.

Ale nezůstala s ním tam; nedalo jí, bylo jí i při tom šíleném vzteku divno, že se děvče nehýbe. Přetvařuje se. Ať leží. Ale kdoví, přetvařuje-li se, paní se vrací, vrací zvolna, stojí, hlava se jí točí, mozek vrtí, srdce tluče, v spáncích bijí kladiva nejistotou, lekáním, cože to bude, cože se stalo? Bliží se k děvčeti, jež tu tiše leží jako kuřátko zaříznuté.

Paní již vystřízlivěla z piva i ze zlosti.

Sedla na bobek k děvčeti, hned sahá po něm, mluví mu, aby vstalo, že mu odpustí; pak se vymrští, běží do sednice, hned vrací se zase s lahvičkou, vylévá konvalinkový ocet na dlaň ruky svojí, aby vzkřísila děvče, ruka se jí třese; konvalinkový ocet utíká stranou, teče skrze prsty, paní leje děvčeti na tvář, na hlavu — nic, nic neplatí, děvče jako zastřešený ptáček.

A pes řve — paní vskočí do světnice, popadne psa štěkajícího za obojek a vleče ho vennásilně, zavře mříži a vychází se psem na dvůr.

Když ji oslovil kotlář, cože ji tam zas čert běře v den sváteční, paní vráz vzchopila se, zatvrdila se a s jakýms patrným vzdorem odpověděla, že může svého čeledína bít, kdy chce.

„Mými rozkazy co svině víchtem opomítá, neposlušna je, zatvrděla; takové musí býti kárány!“ Odešla paní od

kotláře, jenž stál před svou dílnou svátečně prázdnou. Popošla jen několik kroků, vrací se zas, stane na prahu, popo- jde k mříži, otevře, stane zas, ohlíží se, nejde-li nikdo. Pokročí až k děvčeti, zdá se jí, že Adlička leží jináč nežli prve, zdá se, že rukou, prstem pohnula — Paní přiklekne, sahá na tu ruku suchou, je chladná jako zeď, zdvihne ji, ruka mrtvě, těžce padá na bílé sukničky tafatové.

Na očích paní Alžběty, nějak hloupě vyvalených, patrně, že nemá lítost nad ubohým tvorečkem nemilosrdně zma- řeným, nýbrž že se diví, kterak se to mohlo státi, jako by nemotora obr zabitému trpaslíčku říkal: „Toho jsem tak nemínil, to jsem trochu víc přitlačil, proč ten trpaslíček po- šetilý nevyskočil z mojí rány, on vinen, sám vinen.“

Pes přiskočiv k mříži z venku zase dal se do kňučení a ště- kání. Paní přestala oči valiti a vskočivši do komory s chva- tem odhodila peřiny s vojenské postele a zespu vybrala náruč slámy, pak druhou, třetí.

Tou slamou přikryla družičku bezduchou.

Pak zase popadla psa a táhla ho ven na dvůr, opatrně dveře na klíč po sobě zavřevši. Na dvoře vjela do paní Alžběty obyčejná ráznost její, bez závratí kráčela k sklípku paní Afriky a zde před dveře usedla. Babka, vyšedši ven, začala o Adličce, že ji na slavnosti hledala, ale neviděla.

„Ej, dejte mně s ní pokoj!“ odvece nevrle paní Alžběta, je neposlušná, trucovitá, ani jsem vám neřekla, že už také můj ji ondyno musil karabáčem trochu zaprat pro zlořečené odmlouvání a neposlušnost. A víte přec, jak k sobě ti dva byli, e, jsou. Včera jsem koupila ráno masa, poslala jsem ji s ním domů, aby se hned vrátila do trhu zas, a nevrátila se, zůstala doma, můj byl také doma, já na ni čekala, kdoví, co jest doma dělala, není ona hodna, že se s mým tak mám rozhněvati, nechci ji hned více míti, dám ji zejtra pryč.“

„Co se máte vždy hněvat, dejte ji pryč, pod tuhou stráží je a nelepší se, pryč s ní, dobře tak!“

„Považte, i dnes zase mne tuze rozhněvala, dnes, ve svá- tek tak veliký, trochu jsem ji uprala, ten neřádný pes náš ji přitom zhryzl.“

„Herež, dejte ji pryč, toť bude nejmoudřejší věc,“ po- bídla babka.

V tu chvíli průjezdem Křištofor, svátečně vystrojený, bral se k bytu paní Alžběty. Zdaleka se přívětivě smál a uka- zoval paní, že jí přinesl perník ze slavnosti.

Ta nechavši babky bez rozžehnání běží honem k mladému vojákovi a popadne ho důvěrně za ruku a s chvatem vede, strká ho do domu.

„Tebe pánbůh mi posílá, pane Křištofore,“ pravila mu tiše, když ocitli se spolu u mřížky, „věru pánbůh, já nešťastná nevím sobě rady dáti, já to děvče drobet lehoutky drcla, ale ten pes se vztekal a zhryzl ji a psotník ji napadl a myslím, že ji přetrhl ten psotník, nevím teď, co s ní, ty porad!“

Odkopnula psa, jenž před mřeží sedě kňučel, jako by plakal. Když s dítěte slámu sňala, Křištofor drbal se v hlavě a mlčel. Paní s něho očí nespouštěla.

„Milá paní Elisabeth, to zlá věc, nezbude, než ji někam uvléci tajně, někam vyšikovat, k vodě, dělají to, co chvíli slyšeti, že někoho položili k vodě, dělají to ti, co nemají na funus, žádný si toho hrubě nevšímá, kněz od sv. Kříže pokropí a požehná, a rychtář dá pochovat, ať Lelius zjedná lidi, za peníze nějaké lotry z Podžidí dostane snadno.“

Tak zněla rada, kterou Křištofor zvolna ze sebe soukal, ne bez pohnutí na mrtvé děvče zíraje.

„Ty bys nemohl mi tu službu prokázati bez pomoci Leliovy, nač Lelius, nemám s ním, nemluví s ním, učíš pánbůh ty!“

Paní při těch slovech vlehla vojákovi na prsa přímo. Ten ustupoval, kysele se tváře.

„Bude nejprvičky o nějakou schránku, o nějakou rakvičku prostou, tu mohu dát dělati truhláři, vezmi nit a změř to děvčátko!“ pravil Křištofor, vždy zas v hlavě se drbaje.

Paní jako by někdo studenou, ledovou zlíl vodou po zádech, když uslyšela, že má dítě měřiti od nohou k hlavě, k té rozbité hlavě, krvavé, bledé —

Půl hodiny potom Křištofor, maje nit v hrsti, našel Lelia před rathouzem staroměstským. Hovořil tu s panem primasem na stoličce sedícím při samém rohu radního domu vedle orloje. Právě cymbál na věži a kohout nad orlojem oznamovaly hodinu devatenáctou, před západem slunce pátou.

Kýval prstem Křištofor na Lelia, aby poodstoupil od pána.

„Milý Lelius,“ šeptal mu pak, „máte doma funus.“

Lelius nerozuměl; s tváří, předešlým povídáním ještě rozveselenou, ptal se:

„Co je funus?“

„Máte doma umrlého, to je funus, tvá žena zabila to děvčátko, než šetř, abyste dali to děvče v noci někam vynést, abys k těžkosti nepřišel, tu máš nit, podle ní dej dělat truhlíčku, ten stolař u Božího roucha nedaleko vás je dobrý stolař, ten to udělá brzo —“

Lelius posledních slov již neslyšel. Utíkal domů, jako by smyslem se pomínil.

Křištofor drobet popošel za ním, ale ne daleko, vzav kord za hrušku, kráčel po svých. Také pan primas zdvihl těžké tělo své s lavice a šel zvolna do Týnu, kdež zvonili k nešporu.

Překročiv práh prvních dveří, Lelius zaslechl kvílení psovo. Prudce vrazil do mříže, netrpělivě zabouchal rukou, div si ji neotloukl. A musil tlouci zase.

Pes zhlédnuv pána dal se v štekot podivný, tak nějak s kvílením spojený, plížil se k mříži, jako by pánovi chtěl něco oznámiti neobyčejného, trudného. Vzezření toho anglického psa, lidské tváři ne nepodobné, bylo přitom ještě lidštější, výmluvnější.

Paní Alžběta za chvíli nejprv málo pootevřela dveře světniční, pak přivřela a zase otevřela. Když Lelius začal klít, vyšla a otevřela mříži, a pes zase odplížil se k hromádce slámy, kdež ulehnuv tiše kňučel.

Paní, jsouc na velikém rozpaku, obrátila se hněvivě k psu a táhla ho od slámy pryč ke komoře.

„Co se s tím psem mydluješ, nechej ho, kde je Adlička?“ Lelius ptal se hlasem rozechvěným. A dvakrát ještě ptal se, kde je Adlička.

Chtěla paní odpovědět, že neví, že jí nehlídá, skoro již svezla se taková Kainova odpověď na její jazyk, ale zarazila a směle pohlédnuvši do tváře rozčileného Vlacha pravila chladnou tvrdostí:

„Hyn, pod slamou, pes ji zhryzl a psotník přetrhl.“

Lelius přiskočil k hromádce, rychle, přerychle odhrábl hrst s nohou, s rukou, popadl snopečky a hrsti, jež kryly hlavu; dáseň spodní s bradou trásly se mu jako v nejprudší zimnici, něco říkal, ale bez hlasu, slova polykaje. Rukama rychle sbíral slavná stébla s hlavy, s krku, se životka, odhodiv s těla rázem hromadu slámy najednou, vzal ruku z tafatového objetí, byla promodralá ta ručička tenká; sahal po hlavě, zdvíhal vlasy, snímal rozbitý věneček růžový,

prsty se chvatně dotýkal tu a tam, náhle rychle vstal, běžel do světnice, s rozčilením vybral kus, dva kusy felčarských ocelových instrumentů svých, vyrazil ze sednice, stanul, spustil ruce a instrumenty vypadly mu z rukou na zem v beznaději zoufalé.

A vždy ještě třásla se mu sanice a chvěla se brada. Stál tu s očima nevýslovně smutnými.

Za chvíli vjel si rukama do vlasů a poklekl k děvčátku mrtvému a dal se do pláče a v tom pláči opět sahal rukama po rozbitém spánku dívčině, ohledával boulu modrou za uchem, odhrnoval vlasy krví spleené.

„Toho pes neudělal, nezhrzl jí, neumohl, jí není pes tak ukrutný!“ promluvil konečně Lelius hlasem srozumitelným, „duši z toho slabounkého těla vyhnala's ty, ty, ty! Každý sprostý může rozumět, když se tak mladý člověk pere do hlavy a snad i po těle nohami depse, že se umoří; neměla bys mi tu na očích býti!“

Chtěl živůtek dítěti rozepnouti, aby viděl, také-li na těle rány a strast, ale živůtku otevřítí nedovedl. I vzal od boku tesáček a rozřízl živótek po straně při zádech a opatrně i kosi-li rozřízl a odhalil.

Objevilo se nahé tělo vychrtlé, kosti se na něm mohly počítati snadno, ale tělíčko bílé co kment; paprsky sklánějícího se slunce na tom bílém těle zcela jasně osvětlily prouhy po zádičkách rozvětvené.

„Ubohé dítě, tys tu mělo pěknou panímámu, tady ti modřiny od minulého bití ještě ani nesešly, ubohé dítě!“ tak Lelius nařikal a znova zaplakal pláčem skoro ženským, měkkým.

A kleče vytrval pak jako v ztrnutí dlouho, dlouho.

Ticho bylo v bytě krví ztřísněném, ticho dnes na dvoře, ticho sváteční. Tou dobou jindy ozývaly se hřmotné hluky od kotláře, anebo pisklavé tóny z práce stoličkářovy; dnes všecko venku v míru svatém odpočívalo.

Paní Alžběta v tom tichu neosmělila se ani slůvka; chodila po mazhauze sem tam krokem těžkým, dunivým, pak tiše usedla na truhlici v koutě při štoudvi vodové a opřela těžkou hlavu o dlaň.

Pes přilehl k Leliovi a ztichl.

Venku nebe se začervenalo, rudého světla odraz vplížil se skrze železný mřežovaný světlík nade dveřmi do chodbičky k Leliovům, a některý paprsek propletl se skrze dřevěnou mříži a líbal bledou tvář mrtvého dítěte.

Také s druhé strany oknem večerní záře navštívila ty tři němé lidi na mazhauze.

Červené světlo probudilo klečícího Lelia. Popadl se rychle za hlavu oběma rukama, jako by chtěl přesvědčiti se, nespí-li, pak vstal, a všed tiše do komory, kdež dívka spávala, urovnal tu lože, natáhl peřinu spodní, dal na ni dučnu měkkou, potáhl prostěradlem, k hlavám dal kožený polštář.

A když tak ustlal pečlivě, vyšel na předsíň, položil si hlavu děveččí na rameno k hlavě svojí a bezduché, bezvládné tělo lehounké objal rukama a odnesl na lože.

Přitom zlatý groš s hrdla děveččího spadl na zem a žádný ho nezdvihl.

V komoře Lelius dívku položil rovně, jaktak živůtek upravil, ruce mrtvé dívky, jež byly jako z vosku, složil k sobě a pokryl je věnečkem růžovým, pocuchaným a opršalým; naposled i ty veliké oči, které vždy bývaly bojácné, ustrašené, nasmělé a jen snad dvakrát — to včera, když zhlédly šatky nové, a dnes o slavnost byly šťastné a zářivé, ty oči skelné a teď v sloup stočené zavřel, aby nehleděly a nevyčítaly už, ale aby spaly.

V komoře již bylo šero, v koutech a přízemí tma. Do té tmy kamsi zalezl pes a táhlými zvuky dal se zase do kvílení a kňučení. Kvílení psovo roztesknilo Lelia, tesknil víc než prve a ruce spínal. Nechápal, kterak mohla ta ubožička, ten chatrný ptáček, vzbuditi tak zběsilou závist a vražedlnou zášť, a bylo mu líto umořeného toho života.

Do lítostivých myšlenek náhle vpletla se výčitka, že sám není viny prost, že sám zvláště poslední čas svou mnohou laskavostí k Adličce dráždil tu stárnoucí ženu, v níž láska stala se vášní tím nebezpečnější, že nebyla od Lelia poslední dobou už ani jediným vlídným slovem, nerci-li činem ukojována.

Ta výčitka o spoluvině zrodila v Leliovi pojednou hrůzu, každý vlas se mu ježil, a Lelius nemohl v komůrce vydržeti.

Vyšel zase na mazhauz a vzdychal a vždy zase ruce spínal.

Paní Alžběta zdvihnuvši hlavu ozvala se hlasem tichým, ale tvrdým: „Chlípíš hloupě uši, máš srdce co slepice, to je muž, stalo se neštěstí, nic víc, ty mne musíš v tom zatajit!“

Slyšel tu řeč Lelius, ale v tu chvíli takový hnus k vrahyni ho popadl, že neodpověděl; maje plná ústa slin, musil polýkati. Lehkomyslný Lelius nebyl svůj.

To paní Alžběta už pozorovala; z počátku měla bolest Leliovu za důkaz, že její podezírání Adličky s Leliem není bez podstaty; tato tvrdá myšlenka nedala v paní vzniknouti lítosti nad hrozným skutkem spáchaným.

Když pak pustila tu myšlenku mimo, zase žal mužův byl jí velmi protivný, proto když vyšel z komory, ozvala se. A když neodpovídal, znova mu připomenula, že ji musí v tom zatajit.

Odověděl trpce a s posměškem: „Zatajit, zatajit, co ukryto, bývá vždy očito, trp za to, cos hanebného dovedla!“

„Ó, herež, trestu se nebojím, nemám tu nic na světě beztoho, ale bojím se hanby lidské, ty musíš mne z toho vytrhnouti, tys také vinen, popadnou-li mne, nemysli, že tě tu nechám, pamatuj, ty přijdeš za mnou! Visnu-li, ty také musíš se mnou, doma tebe nenechám!“

Hněvivě Lelius pohlédl tam, odkud zlý hlas vycházel, ale ve tmě své ženy neviděl.

Neodověděl.

Chvilí stál, pak usedl při dveřích komory Adliččiny.

Ve tmách seděli ti dva a nemluvili. V obšírném domě tu a tam ještě ozval se hlas, onde a onde zabouchnutí dveří, od kotláře donikal sem vysoký hlásek chlapce, jenž modlil se po večeri, od ostatní rodiny pak ozvaly se ještě nějaké hlasy veselé mužské i dívčí na dvoře, ale i ty zmlkly a nastalo ticho noční.

Ticho vešlo v dům, vlehlo do bytu mladého felčara, vlehlo do komůrky k mrtvé družičce a se tmou tupou vyplnilo mazhauz, v němž seděli dva živí, jako by mrtvou hlídali.

A bylo to ticho strašlivé, ponuré, těžké, vlehlo na duši tíhou centnéřů, bylo to ticho hlubokých, nevyslovených smutků, beznaděje, úzkosti a zoufání; to ticho byla truchlivá pustota vlhké krypty pod dlažbou kostelní.

To přehrozné těžké ticho chvílkami prorážel kvílicí hlas psí, táhlý, tenký, bojácný. A po tom hlase kvílivém zase zhoustlo to ticho a bylo hned ještě strašlivější.

Oba hlídači seděli před komůrkou mrtvé družičky, jeden tu, druhý tam, jako zhroucené sochy nehybně; hnuli sebou, jen když sobě utírali s čela chladný pot.

Bylo polovic srpna, asi sedm nedělí po tom, co byla Adlička poctivým pohřbem v zem schována na hřbitůvku u sv. Jana na Zábradlí, nedaleko mostu kamenného, paní Alžběta Abelinová kráčela z Chuchla k Zlechovu podél skal a podle vody vltavské.

Statná, veliká žena ta chvílemi kráčela svou cestou velmi statně, chvílemi však zastavovala se a pak byl krok její loudavý, ochromený.

Rázně, odhodlaně kráčela, vzpomínajíc posledního s mužem hovoru a úmluvy; mluviltě k ní po oné hrozné noci ráno ještě před svitem, aby probůh na několik dní z měst Pražských ustoupila a jemu těžkosti nečinila, pakli neustoupí, že oba k znamenité těžkosti přijíti musí, páchne to hrdlem; spolu připovídal, že to všecko mezitím nějak spokojí, tak aby bezpečněji se zase domů najíti dáti mohla.

Na ten slib se zhotovila a vystrojila na cestu, čekala ve Slivenci v bídné chalupě italského skalníka, který mramory teše. Čekala až po dnešek, poznává však, že byla zmejlena hanebným Leliem, očekávajíc noviny dobré, nesměla se do měst Pražských vrátit, ale noviny nejdou, ten klamař ji zajisto i v tom oklamal, odpovědi nedává, kdo ví, co tropí, paní se tedy vrátí, vrátí se směle, ať jí dokáže, že pes nezhrýzl děvče. Psa sic zatím zabil pohodný, ale sousedé vědí, že psa měla a že vždy se vztekal, když děvče trestala.

Obrátila zraky k vodě, kdež horáci s dřevěným nádobím na voru plaveném volali a houkali na solnaře, kteří sůl vezli do Prahy na lodi. To houkání narážející na skály vytrhlo paní z myšlenek.

Loď přejela, vor utichl, a paní Alžběta upadla zase do myšlení.

Pomyslila na ubité děvče; omlouvala se sama u sebe, vykládala si, že to neštěstí bylo jí a tomu děvčeti souzeno, proč nepověděla, když byla tázána.

Ale tou myšlenkou netrudila duši na dlouze, vynořilo se jí na mysl, proč že Lelius neposlechl rady Křištoforovy a její, aby mrtvá byla uvlečena k vodě, proč ten zbabělec vždy říkal, nemám srdce s to; když z Prahy utíkala, vždy ještě doufala, že se vzchopí a že svou ženu, kterou sám vehnal na ty cesty, zastane a přichrání, ale neučinil tak, rozhlásilo se o vraždě, do vsi slivenecké skaláci donesli o tom zprávy, ří-

kajíce, že nějaká lotryně vlaská zabila dítě ukrutným způsobem a na tu lotryni, která z měst Pražských byla pryč vyšikována, vyhledalo prý se, že měla muže dva, a k tomu všemu musila paní, doslýchajíc to, mlčeti; nebude už mlčeti, dojde si do Prahy a vyvede se z nařknutí, budiž to nevěrnému muži libo nebo žel.

Ale při těchto myšlenkách paní nešla rázně, tyto myšlenky byly těžké břemeno, a paní zdržovala krok.

Už se také zastavovala.

Stanula na chvíli na břehu u keře sladké vrbky, jako by hleděla do jejích květů zvonkovitých, ale neviděla nic. Stála, stála a břímě myšlenek tlačilo jí hlavu k zemi.

Než vzmužila se statná žena zase.

A rozběhla se, minula zelinářské zahrady i chaloupky vesničky smíchovské, a držíc se vždy vody, kráčela po břehu zeleném, na němž dlouhou řádkou postaveno měly štěbetající ženy prádlo.

Slunce sklánělo se k hoře Nebozezu a zapalovalo keře, metly a obludy na nebi rozložené.

Paní Alžběta zahleděla se do té krve po nebi rozlité nad Prahou a jiné myšlenky vstupovaly do mysli, při nichž srdce už se nelekalo; paní říkala si, že na tom světě vlastně už nemá dávno cíle žádného, že by to byla nakonec věc jednostejná, zhyne-li dřív či později, že vlastně už dávno jest tomu světu mrtva, vždyť ten chatrný život bez lásky a v stálém nezhojitelném žalu a v jedovatých zlostech není život, toť utrpení a peklo. Ať děje se s ní cokoli zlého, jen když všemu konec bude, dobře bude.

A hledíc k červené vodě a k červenému nebi byla paní jako ve snách, šla jako v snění klidném, jež tvrdlo zvolna a tupělo tak, že nakonec nemyslila už o ničem.

Na přívoze vrátila se duše její zase domů. Paní zaplatila malý peníz převozníkovi a usedla v lodici zády k muži s bronzovou koží.

Nevědomky potom vyšla z lodi a tupě kráčela po vltavském břehu druhém mezi haldami dřev vonících.

U potoka Cedronu probudila oči její světlá barva. Paní zdvihne oči, vidíc dívku, kterou na hrdle objímá statný chlapec podskalský; milenci drží se pevně a nemluví nic.

Paní spustí oči zase k zemi rychle, aby neviděla, slabý vzdech trhaný dere se jí z prsou.

Když přešla dům plaveckého práva a poznávala, že lidé houstnou, náhle vsedl na ni strach; tupost vráz zmizela, úzkost ji přepadla. Vzpomněla, kterak slivenečtí skaláci vrahyni nadávali, tvrdíce, že by rukama svýma roztrhali tu psici a cizoložnici.

Přidala do kroku, propletla se uličkou u pustého Zderazu, až na její konec. Zde chtěla někde usednouti a dočkati tmy, aby pod jejím štítem dostala se k červené botce k některé ze svých starých věrných sousedek.

Postavila mošnu na zem a plaše ohlížejíc se opřela se o kůl, do země vsazený pro spouštění sudů.

Vtom tu spisovatel suplik Šafránek. Poznala ho hned, jak se vynořil z rohu a ze zákoutí do uličky.

Zdvihla honem mošnu a pryč. Do ulice Spálené. Prchajíc vyčítala si, že měla zůstatí vně města až do tmy.

Strach v ní rostl. Obratně vyhýbala se lidem i kolům pro spouštění sudů, ale Kočvarovi nebo Grofovi oblému vyhnouti se neuměla. Ten ji poznal ihned a leknutím otevřel ústa dokořán.

Paní dala se na běh.

Postřehla za chvíli, že lidé za ní volají, slyšela již dobře, že utíkají.

Utíkala víc. Vskočila brankou ze Spálené ulice na Perštýn. Mošnu odhodila. Hluk rostl; kámen letěl mimo hlavu její. Pádila jako zmámená, ztřeštilá, šílená. Jakživa tak neletěla, neuměla letěti. Těžce lapala dech. Oči vyvalené. Cop našedivělých vlasů spadl jí na hrdlo.

Jen dál!

Byla tím jista, že ji zabijou, roztrhají. V úzkosti smrtelné vskočilo jí na mysl, že blízko jest útočiště a příchřana. Kostelní příchřana. Schody u kostela sv. Jiljí.

Rychle mimo pivovar u Sladkých, již vidí špičatou věž jednu, vynoří se kusá věž druhá, vysoký chrám se špičatými střechami tu — Slyší: vrahyně! Někdo ji chytne za pláštík, ale pustí.

Jiný po něm chytne zase, pláštík strhne. Jiný hned potom zatne nehty v plece a utrhne jí kus šatu s těla.

Jdou lidé proti ní, ale vyhýbají se a zvědavě hledí na tu honbu.

„Držte ji!“ pronásledovatelé napomínají diváky, „držte, vrahyně, cizoložnice!“

„Nejsm biřic!“ odpovídal jeden.

„Nejsme biřici!“ volali druzí.

„Jde o čest, o poctivost jde, vrahyně se rukama nedotknem!“ křičeli jiní.

„Tedy bodněte ji!“ ozývaly se hlasy.

První u paní Alžběty byl spisovatel suplik, tenký, nazrzlý Šafránek. Popadl ji za ruku, neboje se, že přijde tou službou biřickou o poctivost. Zoufalá žena svalnatou rukou odhodila od sebe Šafránka jako housenku. Vletěl na zeď kostelní.

S druhé strany dopadlo udýchané ženě několik zlých ran na hlavu a v boky. Ale již vskočila na stupně svatojilského asylu a tu klesla jako uštvané zvíře.

„Těžce dmýchá!“ smál se jeden z těch, kteří naráz zastavili se u vchodu kostelního.

„Vytáhněte ji za nohu!“ napomínal jiný, zadnější.

„Noha není na kostelní podsínce, noha číhá ven!“ správně podotkl jiný.

Ale již nečíhala noha ven. Paní Alžběta po všem čtyru rychle dolezla až k dveřím kostelním, kdež uchytila se otlučeního sloupu žlábkovaného rukou jednou a ohlodaného nějakého erbu kamenného, vedle do zdi vsazeného, rukou druhou, polo stojíc u zdi kostelní, polo na ní ležíc.

Paní Alžběta Abelinová byla na podsínce pod lomeným obloukem a klenbou žebrovou sama. Dvě žebravé ženy, které tu seděly, rychle se odplížily do ulice, poznavše, oč tu jde. Jedna z nich, Káča, co si nohy obvazuje, povídala druhé: „Nebude dobře, pojd!“ A pak, stojíc v davu na svých nohou dosti pevně, pravila o paní Alžbětě sama k sobě, že mrcha přilívala, až dolila.

Zatím už byla úzká ulice před kostelem hustě naplněna lidem namnoze hlučícím a křičícím. Srazili se v husto utíkači i diváci a těch přibývalo vždy víc. Pěstmi hrozili zuřivě k ženě erbu se držící a do zdi ztřeštěně hledící.

Jeden křičel: „Kus masa urazila tomu děvčeti s hlavy!“

Nějaká žena pisklavým hlasem do toho: „Srazila, srazila kluftou, kuchyňskými klíštěmi, bodej ji hrom spálil!“

„Že takové lidi neřádné hrom nepotepe!“ klel jiný hlasem, že ostatní převyšoval.

„Seberte proti ní kamení!“ napomínali někteří.

„Nečiňte tak!“ volali jiní, „porušíte-li kostelní ochranu, přijde trest boží!“

„Bude v čtvrti hořet!“ vykládal jeden.